

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

Антипенко Н.В.

« _____ » _____ 2020 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)

**ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ
ОС МАГІСТР**

Тема: «Управління фінансовою безпекою підприємства»

Виконала: Марінеску Віолетта Віталіївна

Керівник: д.е.н., проф. Кочетков Володимир Миколайович

Консультанти з окремих розділів пояснювальної записки:

перший розділ — д.е.н., проф. Кочетков Володимир Миколайович

другий розділ — д.е.н., проф. Кочетков Володимир Миколайович

третій розділ — д.е.н., проф. Кочетков Володимир Миколайович

Нормоконтролер: д.е.н., проф. Кочетков Володимир Миколайович

Київ 2020

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітньо-професійна програма «Фінанси і кредит»

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри

Антипенко Н.В.

« 05 » жовтня 2020 р.

ЗАВДАННЯ на виконання дипломної роботи

студентки Марінеску Віолетти Віталіївни

(прізвище, ім'я, по батькові в родовому відмінку)

1. Тема дипломної роботи «Управління фінансовою безпекою підприємства» затверджена наказом ректора від «15» жовтня 2020 р. № 1996/ст.
2. Термін виконання роботи: з 5 жовтня 2020 р. по 27 грудня 2020 р.
3. Вихідні дані до роботи: нормативно-правова база, дані Державного комітету статистики, фінансово-господарська звітність ДВНП «Об'єднання Комунар»
4. Зміст пояснювальної записки: РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА; РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА; РОЗДІЛ 3. ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.
5. Перелік обов'язково графічного (ілюстративного) матеріалу: ЛИСТ 1. Підходи до визначення сутності «фінансова безпека підприємства»; ЛИСТ 2. Напрямки дослідження фінансового стану підприємства; ЛИСТ 3. Організаційна структура ДНВП «Об'єднання Комунар»; ЛИСТ 4. Комплексне дослідження фінансового стану ДВНП «Об'єднання Комунар»; ЛИСТ 5. Динаміка капіталу ДВНП «Об'єднання Комунар» за 2017-2019 роки; ЛИСТ 6. Оцінка можливості банкрутства ДНВП «Об'єднання комунар» за 2017-2019 роки; ЛИСТ 7. Ефект фінансового левериджу для ДВНП «Об'єднання Комунар» за 2017-2019 роки; ЛИСТ 8. SWOT-діагностика фінансової безпеки ДНВП «Об'єднання комунар»; ЛИСТ 9. Принципи стратегії фінансової безпеки досліджуваного підприємства; ЛИСТ 10. Комплекс етапів впровадження системи фінансового контролінгу на ДВНП «Об'єднання Комунар».

6. Календарний план-графік

№ пор.	Завдання	Термін виконання	Відмітка про виконання
1	Написання першого розділу дипломної роботи та надання його керівнику	05.10.2020-25.10.2020	Виконано
2	Написання та оформлення матеріалів другого розділу дипломної роботи та надання його керівнику	26.10.2020-15.11.2020	Виконано
3	Написання та оформлення матеріалів третього розділу дипломної роботи та надання його керівнику	16.11.2020-06.12.2020	Виконано
4	1. Узгодження дипломної роботи з науковим керівником. 2. Проходження нормо контролю та попереднього захисту дипломної роботи. 3. Отримання рецензії та відгуку на дипломну роботу. 4. Підготовка виступу.	07.12.2020-11.12.2020	Виконано
5	1. Переплетення дипломної роботи. 2. Подання дипломної роботи та супровідних документів секретарю ЕК. 3. Проходження перевірки на академічну доброчесність.	12.12.2020-17.12.2020	Виконано

7. Консультанти з окремих розділів

РОЗДІЛ	КОНСУЛЬТАНТ (посада, ПІБ)	ПІДПИС, ДАТА	
		ЗАВДАННЯ ВИДАВ	ЗАВДАННЯ ПРИЙНЯВ
РОЗДІЛ 1	д.е.н., проф. Кочетков Володимир Миколайович		
РОЗДІЛ 2	д.е.н., проф. Кочетков Володимир Миколайович		
РОЗДІЛ 3	д.е.н., проф. Кочетков Володимир Миколайович		

8. Дата видачі завдання: « 05 » жовтня 2020 р.

Керівник дипломної роботи _____ Кочетков Володимир Миколайович
(підпис керівника) (П.І.П/б)

Завдання прийняв до виконання _____ Марінеску Віолетта Віталіївна
(підпис здобувача) (П.І.П/б)

РЕФЕРАТ

Магістерська робота на тему: «Управління фінансовою безпекою підприємства» містить 122 сторінки, 28 таблиць, 29 рисунків. Перелік посилань нараховує 67 найменувань.

Метою даної магістерської роботи є дослідження теоретико-методичних та практичних засад оцінки фінансової безпеки підприємств, а також розробка комплексу заходів, спрямованих на покращення рівня фінансової безпеки функціонування суб'єктів господарювання.

Об'єктом дослідження являються економічні відносини процесу аналітичного дослідження фінансової безпеки підприємств та розробки і реалізації управлінських рішень у сфері її оптимізації.

Предмет дослідження – механізм оцінки фінансової безпеки підприємств та її вдосконалення з метою забезпечення ефективного їх функціонування ДВНП «Об'єднання Комунар».

В роботі для досягнення поставленої мети були використані наступні методи дослідження: методи теорії пізнання (аналіз, синтез, систематизації та узагальнення) – для дослідження сутності фундаментальних понять дослідження; методи загального аналізу (методи порівняння і групування, графічні методи, методи комплексної оцінки, методи факторного аналізу) – з метою аналітичного дослідження ступеня раціональності мобілізації та використання ресурсів страхових компаній; методи прогнозування – для формування комплексу заходів прогнозування.

Результати дослідження можуть бути використані вітчизняними підприємствами машинобудівного комплексу для підвищення рівня фінансової безпеки в сучасних умовах, зокрема ДВНП «Об'єднання Комунар» для зростання фінансової безпеки підприємства та покращення фінансової позиції.

Ключові слова: фінансова безпека, капітал, фінансові ресурси, оптимальна структура капіталу, фінансова позиція, фінансова стійкість, стратегія фінансової безпеки.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	11
1.1 Фінансова безпека: сутність та складові.....	11
1.2 Методика оцінки та аналізу фінансової безпеки підприємства...	18
1.3 Система управління фінансової безпеки: стратегія та тактика...	26
Висновки до розділу 1.....	36
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	37
2.1 Організаційно-управлінська характеристика суб'єкта господарювання.....	37
2.2 Комплексне дослідження фінансового стану ДВНП «Об'єднання Комунар».....	44
2.3 Оцінка рівня фінансової безпеки досліджуваного підприємства.	65
Висновки до розділу 2.....	76
РОЗДІЛ 3. ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	78
3.1 Оптимізація структури фінансових ресурсів як напрям вдосконалення фінансової безпеки.....	78
3.2 Розробка та реалізація успішної стратегії фінансової безпеки підприємства.....	84
3.3 Впровадження системи фінансового контролінгу як інструменту зміцнення фінансової безпеки.....	94
Висновки до розділу 3.....	109
ВИСНОВКИ	112
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	117

ВСТУП

Актуальність обраної теми. Розвиток діяльності підприємств різних сфер діяльності передбачає першочергове формування і ефективну реалізацію успішної стратегії та відповідно до неї тактичних дій, що в актуальних умовах розвитку характеризує результативну систему його фінансової безпеки.

Це відповідно актуалізує сферу розробки механізму у галузі менеджменту фінансової безпеки підприємства у вигляді забезпечуючої ланки успішного вдосконалення діяльності підприємства відповідно до сучасних особливостей діяльності.

Ринкова сфера господарювання зумовлює стимул до вирішення переліку несприятливих чинників, що прямо здійснюють вплив на успішність процесу функціонування підприємства.

Відсутність оптимального механізму менеджменту фінансової безпеки підприємства унеможливує на конкурентоздатному рівні забезпечити досягнення високого стабільного фінансового стану підприємства та успішних підсумків роботи.

Таким чином, в актуальних умовах управління фінансовою безпекою підприємства повинно являтися не тільки успішним інструментом стабільного та позитивно динамічного розвитку, а й бути засобом зростання економіки країни та її інноваційного розвитку.

Враховуючи динамічність макро- та мікросередовища підприємства, значний рівень впливу небезпек та ризиків фінансового характеру, які безпосередньо впливають на ступінь успішності його діяльності, формується першочергова потреба у формуванні результативної успішної системи менеджменту фінансової безпеки.

Оцінка актуальних досліджень і публікацій. Проблематиці успішного управління фінансовою безпекою підприємств присвячено увагу багатьох науковців, зокрема: Бланк І. О., Шелест В. В., Козаченко Г. В., Горячева К. С., Ареф'єва О. В., Козак Л. С., Пономаренко О. Е., Спіфанов А. О. та інші.

Із врахуванням наявних інноваційних досліджень у галузі фінансової безпеки, у вигляді її як відокремленого об'єкта, у працях науковців присутній дискусійний характер стосовно трактування сутності даного поняття та визначення методів успішного менеджменту у даній галузі з врахування динамічних змін та особливостей національного середовища діяльності підприємств.

Мета магістерської роботи – дослідження теоретико-методичних та практичних засад оцінки фінансової безпеки підприємств, а також розробка комплексу заходів, спрямованих на покращення рівня фінансової безпеки функціонування суб'єктів господарювання.

Об'єктом дослідження магістерської роботи є економічні відносини процесу аналітичного дослідження фінансової безпеки підприємств та розробки і реалізації управлінських рішень у сфері її оптимізації.

Предмет дослідження – механізм оцінки фінансової безпеки підприємств та її вдосконалення з метою забезпечення ефективного їх функціонування.

Відповідно до поставленої мети визначено наступні завдання:

- 1) дослідження сутності та основних складових фінансової безпеки підприємств;
- 2) розгляд методики оцінки та аналізу фінансової безпеки підприємств;
- 3) дослідження системи менеджменту фінансової безпеки, її стратегії та тактики;
- 4) розглянути організаційно-управлінську характеристику суб'єкта господарювання;
- 5) комплексне дослідження фінансового стану ДВНП «Об'єднання Комунар»;
- 6) оцінка рівня фінансової безпеки функціонування досліджуваного суб'єкта господарювання;
- 7) оптимізація структури фінансових ресурсів як напрям вдосконалення фінансової безпеки;

8) розроблення системи заходів із метою вдосконалення фінансової безпеки ДВНП «Об'єднання Комунар».

Інформаційна база: теоретичною основою дослідження є монографічні матеріали; вітчизняні і зарубіжні публікації в сфері інвестиційної діяльності; ринкової економіки; аналітичні, методичні матеріали з оцінки ефективності інвестицій.

Методи дослідження: абстрактно-логічний і аналітико-порівняльний методи; графічні методи; порівняльний і структурний аналіз; методи системного аналізу.

Практична значущість розроблених у роботі напрямів розвитку у галузі фінансової безпеки підприємства можуть застосовуватись під час діяльності підприємства аналізу, що забезпечить не тільки ДВНП «Об'єднання Комунар» високий рівень фінансової безпеки, але й всім вітчизняним підприємствам машинобудівного комплексу.

Структура роботи: вступ, 3 розділи, 9 підрозділів, висновки, список використаних джерел; включає 28 таблиць, 39 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Фінансова безпека: сутність та складові

Аналіз у галузі проблематики фінансової безпеки виник та активно розвивався у сфері науки віднедавна. Однак необхідно визначити його актуалізацію в останні роки діяльності підприємств.

Переважно дослідження вчених відсувається у сфері розробки системи фінансової безпеки, формування результативного механізму менеджменту, оцінка теоретико-методологічних засад фінансової безпеки.

Таблиця 1.1

Характеристика сутності «фінансова безпека» [18]

Автор	Зміст поняття
1	2
Підхід: фінансова безпека трактується як елемент економічної безпеки підприємства	
Чібісова І. В.	фінансова безпека підприємства – це елемент економічної безпеки підприємства, що передбачає такий фінансовий стан, що відзначається оптимальністю та результативністю інструментів фінансового характеру, фінансових технологій та дій, успішним реагуванням на несприятливі чинники впливу.
Козак Л. С. Багровецька І. В.	фінансова безпека підприємства – це ключовий елемент економічної безпеки, заснований на автономії, успішності та конкурентоздатності підприємства, що визначається комплексом ознак і коефіцієнтів фінансового стану компанії, які характеризують оптимальність фінансових ресурсів, достатній рівень ліквідності майна і присутність відповідних резервів.
Підхід: фінансова безпека визначається як стан, що передбачає захист інтересів фінансового характеру у сфері визначених наявних та можливих несприятливих впливів внутрішнього та зовнішнього типу, фінансову збалансованість, стійкість, платоспроможність підприємства тощо	
Бланк І. А.	фінансова безпека підприємства – це визначений ступінь у кількісному та якісному вигляді фінансового стану компанії, що відображає стійкий захист її пріоритетних успішних інтересів фінансового типу у сфері чітко визначених наявних та ймовірних несприятливих чинників макро- та мікрохарактеру, межі його відображаються на засадах його філософії фінансового типу та формують першочергові основи фінансового забезпечення стабільного зростання у наявному та прогнозованому періодах часу.

Продовження таблиці 1.1

1	2
Горячева К. С.	фінансова безпека підприємства – це фінансовий стан, що відзначається, з одного боку, оптимальністю та успішністю інструментів фінансового типу, фінансових технологій та дій, що перебувають у користуванні підприємства, з іншого боку активним та якісним реагуванням на несприятливі впливи макро- та мікросередовищ, а з третього боку, можливістю фінансової системи забезпечувати втілення власних інтересів, цілей і задач у фінансовій галузі за рахунок оптимальних розмірів ресурсів, а по-четверте, формувати успішний та стабільний розвиток даної системи фінансової галузі.
Підхід: фінансова безпека визначається як змога реалізувати успішно та стабільно власну діяльність або результативно застосовувати ресурсне забезпечення або потенціал компанії	
Єпіфанов А. О. Плачтун О. Л. Домбровський В. С.	фінансова безпека визначається як можливість результативно реалізувати власну господарську, в тому числі і фінансову діяльність, із використанням комплексу взаємопов'язаних досліджувальних, інструментальних та моніторингових заходів фінансового типу, що уможливають оптимізацію застосування ресурсів, оптимальну їх структуру та розмір, нівелювання несприятливих впливів небезпек.
Підхід: фінансова безпека визначається як можливість автономно формувати і реалізувати стратегію у фінансовій галузі діяльності	
Кракос Ю. Б. Разгон Р. О.	Зміст фінансової безпеки визначається можливістю компанії формувати і втілювати стратегію фінансового характеру згідно цілей загальної стратегії з врахуванням динамічних умов конкурентного оточення
Папехин Р. С.	розглядає фінансову безпеку як здатність підприємства самостійно розробляти і проводити фінансову стратегію відповідно до мети за
Підхід: фінансова безпека визначається як функціонування щодо менеджменту ризиків	
Кириченко Ю. А. Кудря І. В.	фінансову безпеку підприємства відображають як діяльність у галузі менеджменту ризиків та захисту інтересів від несприятливих чинників мікро- та макросередовищ задля сприяння стійкому розвитку та нарощення ресурсної бази
Підхід: фінансова безпека визначається як складова, що відповідає за стійкість ключових фінансових пропорцій вдосконалення підприємства або оптимальний стан	
Лаврова Ю. В.	фінансова безпека підприємства є складовою, що відповідає за стійкість та оптимальність фінансових пропорцій вдосконалення підприємства, що забезпечують захист інтересів у балансі з інтересами фінансового типу економічних посередників
Підхід: фінансова безпека визначається як особливий вид відносин	
Орокіна Ю. М.	фінансова безпека підприємства відображається як особливий тип відносин економічного характеру, що складаються між підприємством і його зовнішніми контрагентами у галузі формування стійкого фінансового стану, який необхідний для втілення власної стратегії та який відзначається можливістю підприємства успішно реагувати на макро- та мікронебезпеки.

Дослідження наукових праць у галузі визначення змісту категорії «фінансова безпека підприємства» вказує, що лєвова частка вчених дотримуються думки, що фундаментується на трактуванні фінансової безпеки країни (табл. 1.1), тільки трансформують її на рівень підприємств.

В цілому фінансову безпеку підприємств визначають у ролі механізму, що з однієї сторони, відповідає за стійкість фінансової системи за рахунок застосування фінансових інструментів захисного характеру, а з іншої – формує її успішність за рахунок організації оптимального застосування ресурсного забезпечення.

Отже, найбільш вживаний підхід, відповідно до якого фінансову безпеку підприємства визначають «як функціональний елемент економічної безпеки, передбачає такий фінансовий стан підприємства, що відзначається:

- оптимальністю та успішністю фінансових інструментів, дій та технологій;
- стійкістю до несприятливих чинників впливу;
- можливістю підприємства втілювати фінансову інтереси, досягнути місій та цілей за рахунок достатніх розмірів фінансових ресурсів;
- орієнтованістю на успішний та стабільний розвиток» [6].

Основоположниками даного підходу є: Чібісова І. В. [6], Козак Л. С. та Багровецька І. В. [7].

Згідно іншого підходу науковці визначають фінансову безпеку як стан, що відовідає захисту інтересів фінансового типу від визначених наявних та ймовірних небезпек мікро- та макрохарактеру, фінансову збалансованість, стійкість, платоспроможність і ліквідність, тощо.

Наприклад, досліджуючи трактування Бланка І. А. [8], Горячевої К. С. [9] та Пономаренка О. Е. [10], необхідно враховувати, що вони ґрунтовно визначають функціональні особливості фінансової безпеки, однак, ми вважаємо, що вирівнювати фінансову безпеку підприємств з його фінансовим станом є неоптимально.

Адже безпека фінансового чи економічного типу першочергово це прогнозовані можливості нівелювати несприятливий вплив макро- та мікросередовищ.

При цьому в даних трактуваннях відсутній погляд стосовно того, яким способом здійснюється забезпечення фінансової безпеки, що, як ми вважаємо, є дуже необхідно.

У певний працях фінансова безпека визначається як змога підприємства успішно та результативно реалізовувати власне функціонування або ефективно застосовувати власний капітал чи.

Зокрема, об'єднання науковців, включаючи Єпіфанова А. О., Пластун О. Л., Домбровського В. С. та інших [4], фінансову безпеку визначають як змогу підприємства реалізувати власну господарську, в тому числі і фінансову діяльність, успішно та оптимально за рахунок застосування системи взаємопов'язаних дослідницьких, інструментальних та моніторингових заходів фінансового типу задля раціоналізації застосування ресурсного забезпечення, забезпечити відповідний їх ступінь та знизити рівень впливу несприятливих чинників макро- та мікросередовищ. Такі ж трактування присутні у напрацюваннях Журавки О. С. та Бондаренко Є. К. [11], Бердар М. [12].

Фінансову безпеку як стан найвищого рівня успішного застосування ресурсного забезпечення підприємства, відображеного у найвищих рівня фінансових показників прибутковості й рентабельності роботи, успішності менеджменту, тощо, визначають такі вчені, як Мунтіян В. І. [13], Ареф'єва О. В. та Кузенко Т. Б. [14].

Окремі вчені фінансову безпеку визначають як змогу підприємства автономно формувати та реалізовувати стратегію у сфері фінансування.

Зокрема, Ю. Б. Кракос та Р. О. Разгон вважають, що зміст фінансової безпеки визначається змогою підприємства автономно формувати і втілювати стратегію фінансової діяльності з врахуванням цілей загальної стратегії, з врахуванням динамічного середовища конкурентного типу [15].

Таких поглядів також дотримуються Папехін Р. С. [16], Гукова А. В. та Анікіна І. Д. [17]. Кириченко О. А. та Кудря І. В. [18], трактуючи фінансову безпеку підприємства як систему менеджменту ризиків та захисту інтересів у галузі макро- та мікронебезпек задля формування стійкого розвитку підприємства та його капіталізації у напрямі нарощення власних ресурсів в поточній і майбутній перспективах.

Такого підходу притримуються і Куцик В. І. та Бартиш А. І. [19]. Дані вчені порівнюють фінансову безпеку з сферою роботи, направленої на отримання відповідного стану.

Даний підхід певною мірою також є неаргументованим, адже не відповідає об'єктивним умовам, адже відображення безпеки компанії не визначається у повному обсязі діяльністю та компетентністю менеджерів.

Унікальний підхід до визначення змісту фінансової безпеки присутній у Лаврової Ю. В. [20] та Кудрицької Ж. В. [21], які визначають її як сферу, що формує стійкість ключових фінансових пропорцій вдосконалення підприємства або оптимальний стан.

Специфічним підходом відзначається Сорокіна О. М. [22] трактуючи сутність дефініції «фінансова безпека».

З її погляду, фінансова безпека підприємства вважається унікальним типом відносин фінансового характеру, що складаються між підприємством і його зовнішніми контрагентами у галузі формування збалансованого фінансового стану, в якому повинне бути підприємство задля втілення власної стратегії та характеризується змогою успішно нівелювати несприятливі внутрішні та зовнішні впливи ризиків.

Отже, дослідження наукових праць дає змогу нам визначити перелік ключових підходів до розкриття змісту «фінансова безпека підприємства» (рис. 1.1).

Таким чином, різноманітність поглядів стосовно трактування змісту «фінансова безпека підприємства» визначається його різносторонністю, однак

будь-який із підходів не передбачає врахування абсолютно всіх фінансової безпеки підприємства.

Рис. 1.1 Підходи до визначення сутності «фінансова безпека підприємства» [22]

Ми вважаємо, що категорія «фінансова безпека підприємства» є гармонізованим поняттям, поєднуючи у собі ключові ознаки категорій «економічна безпека підприємства» та «фінанси підприємства».

Ці категорії економічного типу масштабно досліджуються в актуальній літературі, що уможливорює застосування їх теоретичного підґрунтя і методологічної системи у процесі аналізу базових ознак «фінансова безпека підприємства» як об'єкта менеджменту.

Аргументовано аналізував важливі ознаки категорії «фінансова безпека підприємства» Бланк І.А. [8]. Він визначив такі ознаки:

1) фінансова безпека підприємства є базовою складовою системи його економічної безпеки;

2) фінансова безпека є комплексом ознак кількісного та якісного характеру фінансового стану підприємства, що у підсумку характеризує ступінь його фінансового захисту;

3) предметом її забезпечення є розроблений комплекс оптимальних інтересів підприємства фінансового характеру, що формують потребу у захисті під час його фінансової діяльності;

4) базою розробки підприємства є визначена система наявних і прогнозованих небезпек макро- та мікросередовищ загроз його фінансовим потребам;

5) система відповідного підприємства допускає різноманітний ступінь ознак кількісної та якісної ознак захисту інтересів фінансового типу, відповідний його філософії фінансового характеру;

6) фінансова безпека підприємства є системою, що уможливорює стійкість базових фінансових пропорцій вдосконалення підприємства;

7) першочерговою цільовою зорієнтованістю фінансової безпеки підприємства є формування першочергових передумов фінансового типу стабільного росту підприємства у наявному на прогнозованому періодах часу;

Базовими елементами фінансової безпеки підприємства, як ми вважаємо, є:

- безпека фінансових елементів, а саме: ресурсного забезпечення і джерел його мобілізації, інструментів грошово-фінансового типу, економічних відносин, що визначають зміну та застосування фінансових ресурсів;

- інформаційні елементи: безпека інформаційної системи загалом та підсистеми інформації економічного типу і її підвиду – фінансової інформації.

Таким чином, фінансова безпека підприємства має бути втілена у розрізі таких напрямів:

- збалансованість фінансового стану;
- оптимізація потоків фінансових ресурсів і відносин у сфері розрахунків;
- ступінь дефіциту відповідних джерел для ресурсного забезпечення інвестиційних програм;
- формування раціональної структури капіталу;
- захист інтересів інвесторів;
- стабільність взаємовідносин з фінансовими контрагентами (вкладниками, фінансово-кредитними установами);
- створення фінансових передумов з метою розвитку інвестиційної і інноваційної сфер діяльності підприємства.

Отже, на базі реалізованого дослідження підходів вчених у галузі визначення змісту «фінансова безпека підприємства» та аналізованих його важливих ознак, вважаємо, що обґрунтовано буде визначити наступне відкориговане трактування. Фінансова безпека підприємства – це стан, що відображає ступінь захисту фінансових інтересів підприємства у розрізі всіх рівнів відносин фінансового типу від несприятливого впливу макро- та мікронебезпек, що відповідає за його самозбереження та вдосконалення діяльності у наявній та прогнозованій перспективах.

1.2 Методика оцінки та аналізу фінансової безпеки підприємства

Методика дослідження стану фінансової безпеки підприємства реалізується у кілька етапів, що включають загальну оцінку фінансового стану, аналіз рівня платоспроможності та фінансової стійкості, а також дослідження стратегічної фінансової позиції та ймовірності банкрутства підприємства.

Першим етапом проведення оцінки фінансової безпеки є діагностика фінансового стану і загрози банкрутства.

Фінансовий стан підприємства характеризується сукупністю параметрів, які виражають наявність, ефективність розміщення та ефективність використання фінансових ресурсів, реальні та ймовірні фінансові

можливості.

Він є синтетичним показником, що впливає на ефективність господарської діяльності фірми. У свою чергу, фінансовий стан підприємства напряду залежить від результатів його діяльності.

Метою оцінки фінансового стану підприємства є пошук резервів зростання рентабельності виробництва і зміцнення комерційного розрахунку як основи стабільної роботи компанії і виконання нею зобов'язань перед бюджетом, банком та іншими установами [27; с.75].

Передбачено, що ключовими стали коефіцієнти ліквідності, рентабельності, оборотності та фінансової стійкості у порівнянні з коефіцієнтами ринкової активності, стану майна та кругообігу грошових ресурсів [8].

Також необхідно вказати, що окремі вчені-економісти надають пропозиції більш охоплюючого комплексу показників з метою фінансового аналізу господарюючого суб'єкта, насамперед [18]:

- стану майнового комплексу господарюючого суб'єкта;
- руху грошових ресурсів;
- фінансової самостійності;
- платоспроможності;
- оборотності;
- успішності застосування ресурсів;
- прибутковості функціонування;
- ринкової активності.

Деякі автори стверджують, що необхідно враховувати виключно такі напрямки аналізу, як оборотність, рентабельність та фінансова стійкість [17].

У процесі розроблення ключових напрямків фінансового аналізу суб'єкта господарювання та розроблення комплексу фінансових коефіцієнтів, в першу чергу, необхідно враховувати мету аналізу, тобто, цілі його реалізації [58]:

- дослідження кредитоздатності об'єкта аналізу;
- визначення рівня розвитку його конкурентного потенціалу;

- дослідження рівня можливості банкрутства.

Даний напрям зобов'язаний включати обчислення наступних показників, що уможливають оптимальний аналіз та оцінку: стану майна суб'єкта дослідження; кругообігу грошових ресурсів; фінансової стабільності об'єкта; рівня ліквідності; підсумків функціонування суб'єкта господарювання [3].

Дослідження майнового комплексу підприємства відіграє ключову роль, адже його розмір та структура визначають розміри функціонування, ступінь ліквідності та фінансової стабільності, а також рівень наявного розвитку господарюючого суб'єкта.

Процес дослідження фінансового стану також передбачає дослідження структури капіталу господарюючого суб'єкта як ключового чинника, що відображає рівень фінансової стабільності та самостійності господарюючого суб'єкта.

Актуальним є аспект джерел мобілізації ресурсів суб'єкта дослідження. Звичайно, що господарства, ресурси яких більшою надходять з джерел позикових ресурсів, для інвесторів, кредиторів та партнерів розглядатимуться з низьким рівнем привабливості й високим ступенем [55].

На рисунку 1.2 відображено цільові галузі аналізу та комплекс місцевих показників з метою дослідження фінансового стану господарюючого суб'єкта.

Дослідження майнового комплексу суб'єкта дослідження уможливорює обчислення абсолютної та відносної динаміки елементів балансу за період звітування, дослідження тенденцій їхньої зміни та взаємопов'язаної системи фінансових коштів господарства [8].

З метою дослідження майнового комплексу актуально обчислити наступні коефіцієнти, що відображають потенціал виробництва суб'єкта дослідження: коефіцієнт зношення основних фондів; коефіцієнт відновлення основних фондів; коефіцієнт виведення основних фондів [51].

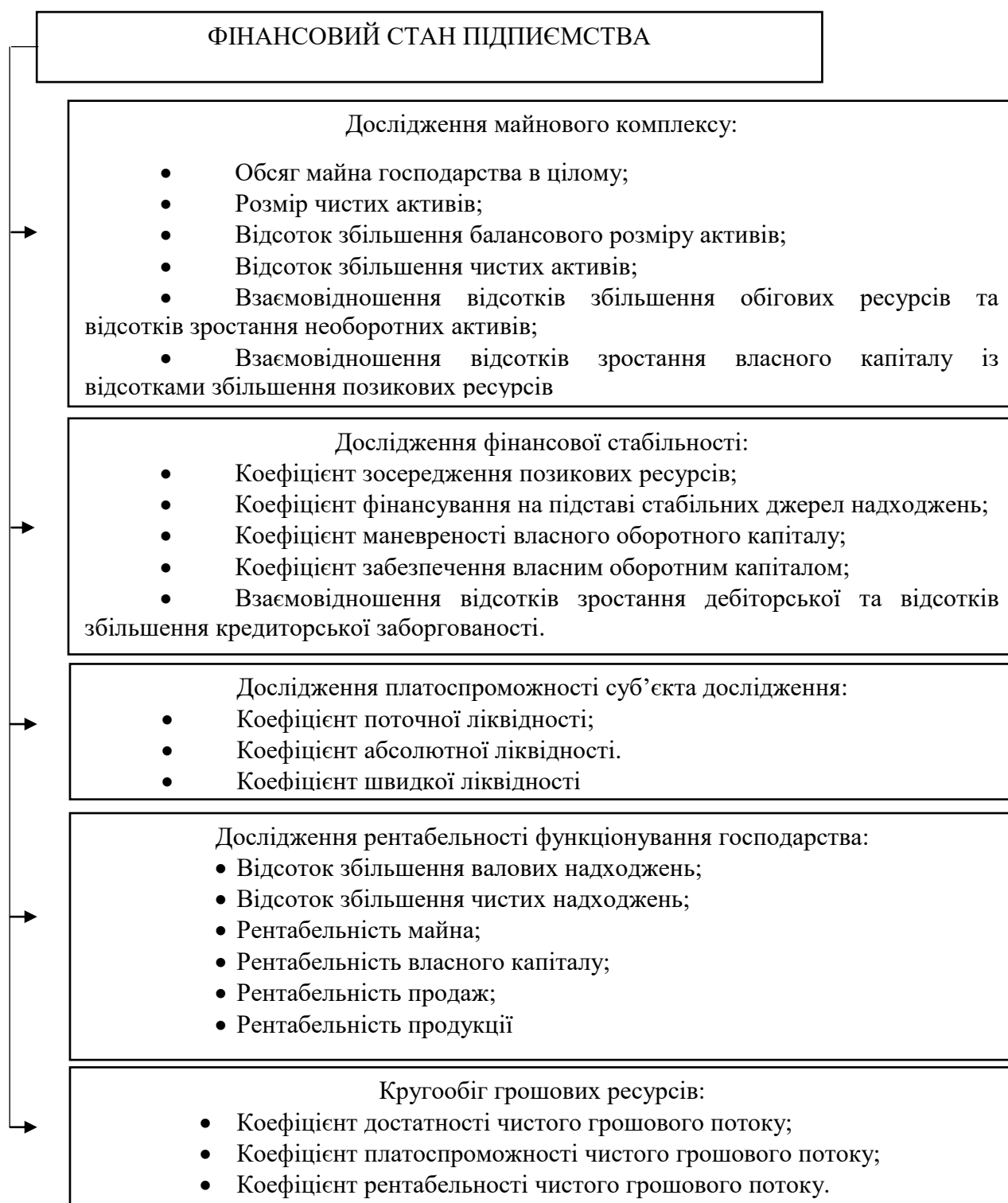

Рис. 1.2 Напрямки дослідження фінансового стану підприємства [52]

Другий етап дослідження рівня фінансової безпеки. Дослідження та аналіз ступеня фінансової безпеки здійснюється у вигляді оцінки показників загальної платоспроможності або ліквідності, що відображає зможу підприємства своєчасно та у повному обсязі нести відповідальність за власними

зобов'язаннями із використанням оборотного капіталу відповідного ступеня ліквідності, а також аналіз рівня фінансової стійкості.

Дослідження методів фінансового аналізу суб'єкта господарювання стверджує, що з метою аналізу рівня фінансової стабільності застосовуються різного роду коефіцієнти.

У процесі фінансової діагностики повноцінним та актуальним буде обчислення наступних показників: коефіцієнт зосередження позикових ресурсів; коефіцієнт стабільного фінансування; коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу; коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом [2].

Дослідження ступеня фінансової стабільності господарства проводиться на підставі інформаційного забезпечення балансу суб'єкта дослідження, відображає структуру джерел мобілізації фінансів господарства, рівень фінансової стабільності і автономії підприємства стосовно зовнішніх джерел залучення ресурсів [49].

Коефіцієнт фінансової стійкості визначається як співвідношення власних ресурсів до валюти балансу підприємства і відображає частку власних ресурсів в загальному розмірі майна господарюючого суб'єкта.

Коефіцієнт фінансування визначається через співвідношення залученого та власного капіталу і відображає залежність господарства від залученого капіталу.

Коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом визначається шляхом співвідношення розміру чистих оборотних ресурсів та розміру оборотних коштів суб'єкта дослідження і відображає ступінь його забезпеченості власним оборотним капіталом.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу відображає частку власного капіталу, що застосовується для забезпечення поточного функціонування, тобто розміщеного в оборотний капітал до його капіталізованої складової. Даний коефіцієнт обчислюється як співвідношення чистих оборотних ресурсів до величини власного капіталу.

Ще один тип показників відповідно до наявної методики, що застосовуються як елементи відображення фінансового стану суб'єкта дослідження – це показники ліквідності, на підставі яких визначають ступінь його платоспроможності.

Рівень ліквідності відображається групою показників, що класифікуються залежно від розміру ліквідних активів та відображається як джерело фінансування зобов'язань, насамперед: коефіцієнт фінансової стійкості; коефіцієнт швидкої ліквідності; коефіцієнт абсолютної ліквідності та інше [41].

Дослідження ступеня ліквідності господарюючого суб'єкта реалізується на підставі даних балансу та уможливорює розрахунок рівня здатності суб'єкта дослідження своєчасно та в повному розмірі реалізувати власні поточні зобов'язання.

Коефіцієнт поточної стійкості визначається як співвідношення оборотного капіталу та обсягу поточних зобов'язань господарюючого суб'єкта та відображає рівень повноти ресурсної бази підприємства, може застосовуватись для виконання ним поточних зобов'язань.

Коефіцієнт миттєвої ліквідності визначається як співвідношення оборотного капіталу найвищого ступеня ліквідності (грошових коштів та їх еквівалентів, поточних фінансових інвестицій та дебіторської заборгованості) та розміру поточних зобов'язань господарюючого суб'єкта.

Даний коефіцієнт характеризує ступінь здатності господарства стосовно виконання своїх поточних зобов'язань з дотриманням принципу своєчасності реалізації розрахункових операцій з дебіторами.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності визначається як співвідношення розміру грошових коштів та їхніх еквівалентів і поточних фінансових інвестицій та величини поточних зобов'язань. Даний коефіцієнт частку зобов'язань підприємства, що підлягають негайному виконанню.

Слід наголосити, що з метою внутрішнього дослідження рівня ліквідності господарюючого суб'єкта необхідно підрахувати частку зобов'язань, що виконуються з використанням певної складової оборотних активів, однак

актуальнішим є те, що сума оборотного капіталу в цілому повинна бути більшою за величину короткотермінових зобов'язань [33].

Отже, на нашу думку, під час аналізу даного напрямку актуально застосовувати виключно коефіцієнт загальної ліквідності та вимогливіший показник – коефіцієнт абсолютної ліквідності.

На рівень визначених показників здійснює вплив значна кількість чинників, що свідчить про те, що застосування коефіцієнтного підходу є проблематичним із врахуванням відсутності змоги сформулювати універсальний підсумок у галузі рівня фінансової стійкості підприємства [3; с.200].

Таким чином, може бути застосований агрегатний підхід, що фундаментується на визначенні рівня фінансової стійкості шляхом використання агрегатів.

Трьом показникам наявності джерел формування запасів відповідають три показники формування запасів джерелами формування [8; с.99]:

1. Надлишок (+) або нестача (–) власного оборотного капіталу

$$\pm \Phi^B = K_B - З,$$

2. Надлишок (+) або нестача (–) власного оборотного капіталу і довготермінових джерел мобілізації запасів

$$\pm \Phi^T = K_{B,ПЗ} - З,$$

3. Надлишок (+) або нестача (–) узагальненого обсягу базових джерел мобілізації запасів

$$\pm \Phi_o = K_o - З,$$

Виходячи із даних агрегатів формують триелементний вид фінансової стійкості підприємства: 1, якщо $\Phi > 0$; $S(\Phi) = 0$, якщо $\Phi < 0$.

Схема визначення виду фінансової стійкості представлена в таблиці 1.2. Підприємству може бути присвоєний такий вид фінансової стійкості:

1. Абсолютна фінансова стійкість – триелементний показник виду фінансової стійкості буде такого виду: $S = (1,1,1)$, отже:

$$ЗЗ < ВОК,$$

де $ЗЗ$ – запаси і затрати підприємства;

ВОК – власний оборотний капіталу.

Даний вид фінансової стійкості характеризується тим, що у цілому запаси підприємства забезпечуються за рахунок власного оборотного капіталу, тобто підприємство не є залежним від зовнішніх ресурсних джерел. Однак такий тип фінансової стійкості практично не притаманний підприємствам.

Таблиця 1.2

Зведена таблиця показників за типами фінансової стійкості [9; с. 67]

Показник	Вид фінансової стійкості			
	абсолютна	допустима	нестабільний стан	Стан кризи
$\Phi^B = K_{в.} - З$	$\Phi^B \geq 0$	$\Phi^B < 0$	$\Phi^B < 0$	$\Phi^B < 0$
$\Phi^T = K_{в.пз} - З$	$\Phi^T \geq 0$	$\Phi^T \geq 0$	$\Phi^T < 0$	$\Phi^T < 0$
$\Phi^o = K_o - З$	$\Phi^o \geq 0$	$\Phi^o \geq 0$	$\Phi^o \geq 0$	$\Phi^o < 0$

2. Допустима фінансова стійкість – показник у такому вигляді $-S = (0,1,1)$. У такому разі $ВОК < ЗЗ < ОДМ$, де ОДМ – оптимальні джерела мобілізації запасів, які складаються як розмір власних оборотних ресурсів, банківських кредитів, поточної кредиторської заборгованості у вигляді комерційного кредитування тощо [8; с.102]. Оптимальна фінансова стійкість є оптимальною для будь-якого підприємства.

3. Нестабільний фінансовий стан – показник має наступний вигляд: $S = (0,0,1)$. Він вказує на такий стан, при якому запаси і затрати перевищують стабільні джерела ресурсного забезпечення, що зумовлює підприємством застосовувати додаткові джерела фінансового забезпечення [8; с.103].

4. Фінансовий стан кризи ($S = 0,0,0$), що характеризується перевищенням запасів над оптимальними джерелами фінансового забезпечення у разі присутності у залучених ресурсах непокритих у термін позик та протермінованої заборгованості перед постачальниками та покупців перед підприємством.

Такий стан вказує на нездатність компанії своєчасно та у повному обсязі виконувати власні зобов'язання. Відповідно являється передумовою нестабільного фінансового стану, зумовлюючи втрату фінансової

збалансованості у довготерміновій перспективі.

Третім етапом аналізу рівня фінансової безпеки вважаємо діагностику банкрутства підприємства.

Дослідження банкрутства, як вважає І. А. Бланк, є системою цільового фінансового дослідження, зорієнтованого на визначення ознак розвитку компанії у кризовому напрямку, що зумовлюють небезпеку її банкрутства у перспективі.

Таким чином, вважаємо, що дослідження банкрутства підприємства слід розглядати як процедуру визначення рівня наближення фінансового стану компанії до нездатності виконання власних зобов'язань частково чи цілком [3; с.47].

Підсумки дослідження та оцінки ймовірності банкрутства формують зацікавленість не тільки стосовно ймовірного настання банкрутства, але й здатності підвищення рівня фінансової стабільності та платоспроможності компанії.

Існує безліч методик діагностики ймовірності банкрутства, проте найбільш успішним та оптимальним, на нашу думку, є узагальнений підхід, який уможливорює підсумування впливу на виникнення та перебіг кризових явищ як усіх елементів, так і кожного зокрема. Узагальнений підхід базується на використанні методик кількох вчених.

Отже, підсумуємо, що використання виключно фінансових показників визначених на основі звітності підприємства відображає виключно поточний стан й унеможливорює виокремлення базових чинників, які його спричинили. Тому більш оптимальним є інтегроване застосування економічних і фінансових показників за допомогою побудови моделей оцінки ймовірності банкрутства.

1.3 Система управління фінансової безпеки: стратегія та тактика

У наявних умовах розвитку економічної системи нашої держави та посилення ступеня конкуренції на ринку стратегічне управління виступає

ключовим інструментом забезпечення успішного функціонування господарюючих суб'єктів.

Стратегічне управління являє собою з одного боку систему концептуальних засад та методів, а з іншого боку – це комплексний процес дослідження середовищ функціонування, розроблення альтернативних стратегій та вибору оптимальної для підприємства, формування планів господарювання та забезпечення ефективної їх реалізації.

Базою стратегічного управління є розроблення та дотримання у процесі діяльності стратегії розвитку господарюючого суб'єкта [31].

Стратегія – це раціонально розроблений план діяльності, реалізація якого у результаті призводить до виконання встановлених підприємством ключових цілей його роботи.

Підприємство повинно мати добре обґрунтовану стратегію дій, але бути готовим адаптуватися до обставин, які можуть виникнути в майбутньому.

Стратегія системи фінансової безпеки підприємства включає формування мети та заходів і напрямів її досягнення, здатність зміни їх структури, формування відповідних запасів фінансових ресурсів з метою нівелювання ймовірних небезпек. [3; с. 451].

Формування стратегії системи фінансової безпеки підприємства базується на комплексі принципів, що включають:

- взаємозв'язок складових системи;
- диверсифікованість напрямів вдосконалення;
- системність формування стратегії.

Стратегія є фундаментом для формування планів та проектів стратегічного спрямування, що є комплексним відображенням вдосконалення функціонування підприємства [4; с. 194].

У процесі формування стратегії підприємства потрібно реалізовувати даний процес відповідно до вимог вимог [5], які представлено на рисунку 1.3.

Стратегія у галузі фінансової безпеки підприємства формується на довготерміновій основі, проте менеджмент підприємства розробляє оперативні

програми забезпечення рівня фінансової безпеки на допустимій межі, що мають назву тактичних планів.

Тактика у галузі фінансової безпеки – найбільш динамічна складова політики у сфері фінансової безпеки, що варіюється під впливом макро- та мікрозагроз, динаміки рейтингу інтересів компанії тощо.

Рис. 1.3 Комплекс вимог до стратегії фінансової безпеки підприємства

Ускладненість та динамічність функціонування підприємства потребує диференційованих тактичних дії у галузі забезпечення фінансової безпеки [3; с. 453].

Стратегія у сфері фінансової безпеки повинна базуватись на об'єктивних особливостях вдосконалення галузі фінансових відносин, формуючи мету і напрямки узагальнено по всій системі фінансової безпеки, зосереджуватись на формуванні і послідовній реалізації заходів у галузі фіксації і вдосконалення сприятливих явищ та ліквідації несприятливих впливів у галузі функціонування підприємства.

Водночас повинні бути сформовані оперативні та стратегічні цілі відповідної стратегії та механізми їх практичного втілення [5]. Стратегія у сфері фінансової безпеки підприємства фундаментується на стратегічному менеджменті, що повинен включати наступний комплекс складових:

- стратегічна оцінка;
- стратегічне прогнозування;
- моніторинг;
- складання бюджетів;
- аудит [1; с. 9].

Застосування стратегічної оцінки під час реалізації менеджменту фінансової безпеки підприємства. Задля реалізації стратегічної оцінки рівня фінансової безпеки підприємства застосовують методіку, дослідження якої подано у таблиці 1.4: SWOT-аналіз; PEST-аналіз; SNW-аналіз; метод розробки сценаріїв розвитку подій.

Найефективнішою та найукомплектованішою методологією реалізації аналізу фінансової безпеки стратегічного спрямування є SWOT-дослідження.

Ключовий зміст SWOT-діагностики передбачає врахування у процесі формування стратегії фінансової безпеки базових факторів, визначальних для розвитку роботи підприємства [33].

Найоптимальнішим методом діагностики стратегічного фінансового розвитку компанії є SWOT-діагностика.

SWOT-діагностика мікросередовища підприємства – це визначення його переваг та недоліків функціонування.

Переваги – це позитивні сторони господарюючого суб'єкта, успішні аспекти його роботи, або ж специфічна риса розвитку у вигляді додаткових сприятливих умов вдосконалення.

Недоліки підприємства – це негативні аспекти його функціонування у вигляді нестачі базових активів для розвитку господарюючого суб'єкта або ж відсутність певних сприятливих особливостей, притаманних конкурентам.

Відображення схеми формування матриці SWOT-діагностики наведено у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

SWOT-діагностика [13]

	Сприятливі чинники ...	Несприятливі чинники ...
Переваги: ...	складова «СІМ»	складова «СІЗ»
Недоліки: ...	складова «СЛМ»	Складова «СЛЗ»

На перехресті структурних видів чинників впливу визначаються складові з певним видом комбінацій.

– складова СІМ – визначає необхідність у реалізації стратегій збереження наявних позицій зростання підприємства та вдосконалення його переваг функціонування шляхом застосування можливостей макросередовища;

– складова СІЗ – потребує реалізації стратегій впровадження використання переваг функціонування підприємства у процесі нівелювання небезпек макросередовища;

– складова СЛМ – застосування стратегій ліквідації недоліків підприємства у процесі використання можливостей макросередовища;

– складова СЛЗ – «кризове поле», адже передбачає тісне переплетення небезпек макросередовища із недоліками функціонування підприємств [13].

Зліва розміщені дві структурні складові матриці – позитивні та негативні сторони роботи, де відображені характерні риси та інформативні дані першої стадії.

Зверху матриці відображені також два структурні елементи, де знаходяться можливості та несприятливі трансформації зовнішнього оточення підприємства.

Для складової «СІМ» необхідно реалізувати стратегію застосування позитивних сторін діяльності підприємства з метою результативності сприятливих змін макросередовища.

Для складової «СЛМ» доцільно використовувати стратегію, що дозволяє за рахунок сприятливих трансформацій макросередовища нівелювати недоліки діяльності підприємства.

Для складової «СІЗ» оптимально застосовувати стратегію, що реалізується у вигляді нівелювання несприятливих змін макросередовища завдяки реалізації переваг роботи.

Для складової «СЛЗ» необхідно впроваджувати стратегію нівелювання як недоліків функціонування, так і несприятливих трансформацій макросередовища [7].

SNW-дослідження являє собою опрацьовану з усіх сторін оцінку переваг та недоліків компанії (SWOT-діагностика). SNW складається від англійських слів, що трактуються відповідно як «сильна сторона», «нейтральна сторона» і «слабка» [10].

PEST-аналіз передбачає процес стратегічної діагностики макросередовища підприємства у напрямі аналітики економічних, та фінансових основ макросередовища, що впливають на його стратегічний розвиток.

Будь-який господарюючий суб'єкт здійснює свою фінансову діяльність в межах бізнес-середовища, функціонування якого відбувається відповідно до встановлених на ньому правил та умов.

Макросередовище виступає джерелом мобілізації всіх видів ресурсів для підприємства з метою збереження його стану розвитку на стабільно допустимому рівні.

Найменування даного методу діагностики свідчить, що серед комплексу чинників впливу макросередовища на фінансову діяльність господарюючого суб'єкта PEST-діагностика базується на чотирьох ключових типах.

Зміст цього полягає у тому, що даний механізм стратегічної діагностики передбачає оцінку економічного та фінансового засад макросередовища компанії.

Таблиця 1.4

Дослідження методів стратегічного спрямування фінансової безпеки [16]

Метод дослідження	Зміст
SWOT-аналіз	За допомогою експертних оцінок здійснюється дослідження чинників макросередовища прямого та опосередкованого впливу (сприятливі та несприятливі), а також дослідження чинників мікросередовища підприємства (переваги та недоліки діяльності підприємства). Підсумки даного методу, переважно, відображаються у табличному вигляді внаслідок системної діагностики впливу певних чинників на фінансову роботу підприємства.
SNW-оцінка	Уможливорює аналіз чинників мікросередовища. Нейтральне місце у даному методі належить, переважно, середньому рівню показників фінансової галузі діяльності або ж рівню показників еквівалентних підприємств. Відображення основного місця підприємства на ринку у процесі SNW-аналізу уможливорює формування проблеми, що вимагають термінового розв'язання, та визначити напрями реалізацій успішного стратегічного менеджменту у галузі внутрішньої стратегії підприємства.
PEST-аналіз	Відбувається дослідження чинників мікросередовища опосередкованого впливу на підприємство з врахуванням його галузевих притаманних ознак.

Проаналізованому комплексу методів оцінки мікросередовища фінансового типу у таблиці 1.4 притаманні такі позитивні аспекти:

- дослідження чинників, що позитивно впливають на збільшення ступеня фінансової безпеки;
- вивчення фінансових чинників впливу;
- організованість та безперервність стратегічного аналізу;

- комплексне дослідження структури капіталу;
- простота та легкість формування альтернативних стратегій;
- можливість формування комплексу можливих стратегій;
- акцент уваги на якісній основі аналізу [21].

До негативних аспектів абсолютно всього переліку методів аналітики мікросередовища включаємо:

- перешкоди інформаційного забезпечення у галузі затрат та іншого роду основних індикаторних показників фінансового бізнес-середовища;
- вузькість виду моделей;
- обмежений перелік індикаторів та показників;
- чітко визначений обсяг стратегій;
- суб'єктивність поглядів [23].

Завдяки розглянутим методам відбувається трактування стратегічного місця підприємства у фінансовому бізнес-середовищі та його позитивних сторін фінансової діяльності, що є фундаментом у процесі розробки прогнозованих альтернативних стратегій розвитку та діяльності підприємств різного типу.

Підсумком стратегічного прогнозування є стратегія, тобто план стратегічного спрямування у сфері фінансової безпеки підприємства. Дана стратегія має враховувати стратегію фінансового характеру та узагальнену стратегію компанії, і цілком відповідними їх цілям та напрямам розвитку[1; с. 10].

Стратегічний план являється інструментом практичного втілення стратегії підприємства. Він має бути:

- 1) засобом визначення, документального закріплення і запровадження у галузь функціонування підприємства;
- 2) відповідним у розрізі термінів та затрат;
- 3) динамічним, тобто швидко змінюваним відповідно до змін макро- та мікросередовищ;
- 4) зрозумілим, лаконічно побудованим, простим у сприйнятті;

5) реальним, тобто таким, що може бути дійсно втіленим на практиці [4; с. 195].

Стратегію у галузі фінансової безпеки підприємства необхідно визначати у вигляді матриці, що забезпечує реалізацію відповідних цілей у межах узагальненої стратегії та стратегії фінансового характеру у вигляді регулювання, розподілу та застосування ресурсного забезпечення підприємства задля забезпечення відповідного ступеня фінансової безпеки підприємства.

У комплексі стратегії включається елемент узагальненої місії і цілей підприємства, які відносяться до галузі фінансової безпеки, підсумки дослідження макро- та мікросередовищ фінансового типу, ознаки застосування ресурсів якісного та кількісного типу, що відповідають потреба забезпечення відповідного ступеня фінансової безпеки, відповідальні за втілення на практиці запланованих заходів, розмір і джерела ресурсів, необхідних для забезпечення фінансової безпеки підприємства.

У базі використання моніторингу процесу забезпечення фінансової безпеки підприємства знаходиться концепція комплексної інтеграції функцій моніторингу, прогнозування, зв'язку зворотнього типу та інформаційного забезпечення.

Моніторинг у сфері фінансової безпеки підприємства – це система, що є самоствореною, що забезпечує поєднання, організацію і регулювання комплексу стадій менеджменту фінансовою безпекою підприємства.

Бюджетуванням у галузі фінансової безпеки підприємства являється технологія менеджменту, що включає формування бюджетів цілком по компанії та по відокремлених бізнес-одинацях, використання котрої формуватиме оптимальний ступінь фінансової безпеки підприємства.

Підсумком бюджетування у галузі фінансової безпеки є бюджет, котрий є важливим у процесі практичного втілення визначених заходів менеджменту задля забезпечення високого ступеня фінансової безпеки підприємства, визначає розмір ресурсів та джерела їх мобілізації.

Необхідно формувати у плані стратегічного спрямування два типи фінансового плану: 1-й – на звітний рік (включається у склад бюджету стратегічного типу), 2-й – безпосередньо стратегічний бюджет на повний термін часу стратегічного плану, що відзначається прогностичним характером.

Процес формування фінансового плану забезпечення високого рівня фінансової безпеки складається із чотирьох стадій:

- 1) формування планового бюджету;
- 2) реалізація бюджету;
- 3) регулювання практичного втілення бюджету із застосуванням аудиту.

Аудит у галузі фінансової безпеки підприємства – це комплексна, систематична, автономна і безперервна оцінка стану макро- та мікросередовищ фінансового типу, достовірності формування та виконання фінансових інтересів, цілей, мети у галузі фінансової безпеки цілком у межах підприємства та у розрізі його бізнес-одиниць.

Метою аудиту у галузі фінансової безпеки підприємства є достовірність і своєчасність виявлення небезпек та ризиків у галузі фінансової безпеки, наявних ймовірних несприятливих впливів реалізації фінансової діяльності, факторів, що зумовили відповідний рівень фінансової безпеки, здатності підприємства у галузі збереження стабільного рівня фінансової безпеки, а також формування системи заходів у галузі формування оптимального рівня фінансової безпеки підприємства [1; с. 10-11].

Отже, формування стратегії у галузі фінансової безпеки підприємства – ускладнений, багатоаспектний процес, що вимагає системного дослідження.

Формувати стратегію у сфері фінансової безпеки необхідно на базі застосування підсумків дослідження можливостей підприємства, врахування стратегією загального стану компанії та його змін, втілення фінансових інтересів стратегічного спрямування та захисту від небезпек макро- та мікросередовищ.

Висновки до розділу 1

Фінансова безпека підприємства є категорією, трактування якої зумовило наявність безліч підходів, та жоден із них цілком не враховує всієї специфіки актуального середовища функціонування та динамічності впливу чинників.

Ми вважаємо, що сутність фінансової безпеки слід трактувати як систему дослідження рівня та масштабності впливу несприятливих чинників мікро- та макросередовищ на діяльність підприємства у сфері фінансового забезпечення роботи у напрямі захисту інтересів підприємства.

Визначаємо, що дослідження рівня фінансової безпеки підприємства реалізується у розрізі дослідження загального фінансового стану, з метою аналізу складу та структури майнового стану, дослідження ступеня рентабельності та ділової активності тощо, а також дослідження рівня фінансової стійкості та платоспроможності підприємства, аналіз оптимальності структур капіталу.

Завершальним етапом є визначення фінансової позиції компанії та ймовірності її банкрутства, що безпосередньо визначає раціональність джерел мобілізації капіталу та успішність напрямів їх використання.

Система менеджменту фінансової безпеки прямо пропорційно залежить від ступеня результативності формування та втілення на практиці стратегій фінансової безпеки та тактичних заходів її реалізації.

При цьому передбачаємо першочергове врахування стратегією фінансової безпеки спрямованості загальної стратегії господарювання.

Отже, вважаємо, що фінансова безпека підприємства є важливою складовою загальної системи підприємства, оскільки передбачає врахування впливу динамічності середовищ функціонування та забезпечує можливість нівелювання впливу ризиків та відповідно забезпечення результативного управління ресурсним забезпеченням діяльності.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Організаційно-управлінська характеристика суб'єкта господарювання

ДНВП «Об'єднання Комунар» спеціалізується на випуску систем управління-носіїв та космічних об'єктів що є переконливим доказом високих технологій, якості продукції та високої кваліфікації персоналу.

Поряд з цим підприємство випускає широкий спектр промислових і побутових товарів [47]:

- прилади систем управління для літаків;
- програмно-технічні комплекси управління паровими турбінами;
- промислові і побутові електролічильники;
- лічильники обліку витрат води, зварювального обладнання та ін.

Місія ДНВП «Об'єднання комунар»: забезпечити якісний рівень розробки, виготовлення та сервісного обслуговування із дотриманням вимог законодавства та високого ступеня безпеки клієнтів.

Ключові цінності:

- висока якість приладів;
- високий рівень надійності та безпеки виробів;
- відповідальність за якість обслуговування клієнтів;
- відповідальність перед суспільством;
- сприяння миру у країні та світі;
- законне господарювання [5].

Основні компоненти місії представлені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Характеристика складових місії ДНВП «Об'єднання Комунар» [16; 21; 47]

Складова місії	Характеристика складової
Товар	Повітряні та космічні літальні апарати, транспортні військові засоби, лічильники води та електролічильники, залізничні локомотиви та рухомий склад тощо. Перевага досліджуваного підприємства визначається значною шириною асортименту та практично монополією у власній сфері функціонування, тобто значною часткою ринку
Категорії цільових споживачів	Цільовими споживачами є, насамперед, держава, а також населення в цілому, підприємства електро- та газо- водопостачальники.
Конкурентні переваги	Визначають унікальністю продуктів діяльності та підтримкою держави
Філософія	На переш місце висувається інтерес клієнта в особі держави та її виконавчих органів, насамперед, оборонного комплексу, транспортного комплексу та індустріальних споживачів

Серед визначених цілей проведемо їх рейтингування за ознакою їх важливості у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Ранжування ціннісних орієнтирів

Цінності	Оцінка рейтингу
Якість виготовлених приладів	1
Високий рівень безпеки та надійності	1
Відповідальність за якість обслуговування клієнтів	2
Відповідальність перед суспільством	2
Сприяння миру у країні та світі	2
Законне господарювання	1

Джерело: розроблено автором на основі даних ДНВП «Об'єднання комунар», де 1 – найбільш важливі цінності, 2 – менш важливі цінності

Базуючись на досліджених цінностях ДНВП «Об'єднання Комунар» визначимо ключові цілі його діяльності у розрізі якісної та кількісної складової (табл. 2.2).

Отже, на базі таблиці 2.2 можемо підсумувати, що напрями розвитку досліджуваного господарюючого суб'єкта формуються у розрізі кількісного та якісного характеру та в основному направлені на вдосконалення якості надання послуг за рахунок вдосконалення кадрового менеджменту та рівня обслуговування споживачів.

Організаційна структура ДНВП «Об'єднання Комунар» є лінійно-функціонального типу, що відображена на рисунку 2.1.

За такої структури менеджмент відзначається сприятливим аспектами лінійної організації, однак у міру зростання рівня менеджменту – збільшується значення функціонального менеджменту.

Тобто менеджмент у межах певного цеху чи виробничої структурної одиниці відзначається незначною роллю, однак у міру зростання розмірів та числа структурних одиниць у підпорядкуванні значення органів менеджменту підвищується.

Функціональні відділи забезпечують [3; с. 143]:

- технічну підготовку виробничого процесу;
- розробляють альтернативні рішення певних питань, що виходять із системи менеджменту виробничим процесом;
- забезпечують розвантаження лінійних менеджерів від складання планів та здійснення фінансових обчислень.

Така організаційна структура є цілком притаманна для ДНВП «Об'єднання Комунар», що характеризується великими розмірами підприємства, диференціацією напрямів діяльності та значними масштабами роботи.

Рис. 2.1 Організаційна структура ДНВП «Об'єднання Комунар»

Окрім дослідження місії та цінностей діяльності підприємства, а також його організаційної структури, у таблиці 2.3 представимо також базові напрями розвитку, що виходять із загальної місії роботи ДНВП «Об'єднання Комунар» та його цінностей.

Отже, вказані напрями якісного характеру, в першу чергу, зумовлять зростання рівні рентабельності надання послуг, за рахунок якої досліджуване підприємство планує вдосконалити структуру капіталу та рівень виробничої потужності.

Таблиця 2.3

Базові напрями розвитку досліджуваного підприємства ДНВП «Об'єднання
Комунар»

Види цілей	Цілі
Кількісного характеру	<ol style="list-style-type: none"> 1. Збільшення ступеня прибутковості на 10%; 2. Вдосконалення рівня виробничої потужності на 25%; 3. Досягнення співвідношення складових капіталу у вигляді: 70/30% (власний капітал/позиковий капітал).
Якісного характеру	<ol style="list-style-type: none"> 1. Впровадження та активна реалізація процесного підходу до Системи менеджменту якості, що передбачає відповідальність за відповідність цілям у галузі якості «ланцюга створення вартості» (Value Chain); 2. Здійснення програм постійного покращення з метою максимального рівня якості обслуговування клієнтів; 3. Засадами для результативного впровадження та відповідності вимогам високої якості є безперервне навчання та згуртована командна робота.

Отже, вказані напрями якісного характеру, в першу чергу, зумовлять зростання рівні рентабельності надання послуг, за рахунок якої досліджуване підприємство планує вдосконалити структуру капіталу та рівень виробничої потужності.

Управління фінансовою безпекою у досліджуваному підприємстві покладається на фінансовий відділ та включається до складу фінансової роботи.

Фінансова робота являє собою сферу діяльності у галузі менеджменту фінансовим забезпечення компанії.

Фінансова робота передбачає такі базові напрями функціонування:

- розроблення планів та прогнозів, а також організація фінансів компанії;
- облік ресурсного забезпечення;
- регулювання і оцінка успішності використання фінансового забезпечення;
- моніторинг надходжень і затрат;
- сприяння підвищенню підсумкових показників роботи підприємства;
- дослідження та забезпечення оптимального рівня фінансової безпеки підприємства.

Фінансова робота на ДВНП «Об'єднання Комунар» покладається на фінансовий відділ під керівництвом фінансового директора. Фінансова робота в більшій частині випадків визначається у компетенції окремого фінансового відділу виключно на великих підприємствах, тоді як на менших покладається на службу бухгалтерів.

Оскільки досліджуване підприємство, як ми уже вказували, є великим за обсягами та масштабами роботи, то його фінансова робота є діяльністю окремого відділу, структура якого відображена на рисунку 2.2.

Фінансовому відділу досліджуваного підприємства надається такий комплекс прав:

а) регулювати інші служби та відділи у галузі фінансового забезпечення діяльності, що є сферою його діяльності;

б) отримувати від інших служб та відділів інформаційні, необхідні для реалізації покладених на нього зобов'язань;

в) отримувати у відділі бухгалтерів, у комерційному відділі, маркетинговій службі, у директора виробництва необхідне інформаційне забезпечення.

Окрім цього, персонал фінансового відділу отримує від інших відділів та служб наступні види документів, що є основою його діяльності та забезпечення високого рівня фінансової безпеки:

- звіти і баланси;
- програми випуску і продажу товарів;
- програми обороту ТМЦ;
- обчислення ефективності відповідних капітальних інвестицій;
- кошторисну документацію.

Фінансовий директор ДВНП «Об'єднання Комунар» знаходиться у підпорядкуванні генерального директора підприємства. На нього покладається відповідальність за:

- ресурсне забезпечення затрат, визначених у бюджеті;
- цільове використання ресурсного забезпечення;

- виконання фінансово-кредитної дисципліни;
- оптимізацію структури фінансового забезпечення;
- визначення найбільш ефективних джерел формування капіталу
- виконання фінансово-кредитної дисципліни;
- менеджмент фінансовими ризиками;
- рівень фінансової безпеки компанії аналізу.

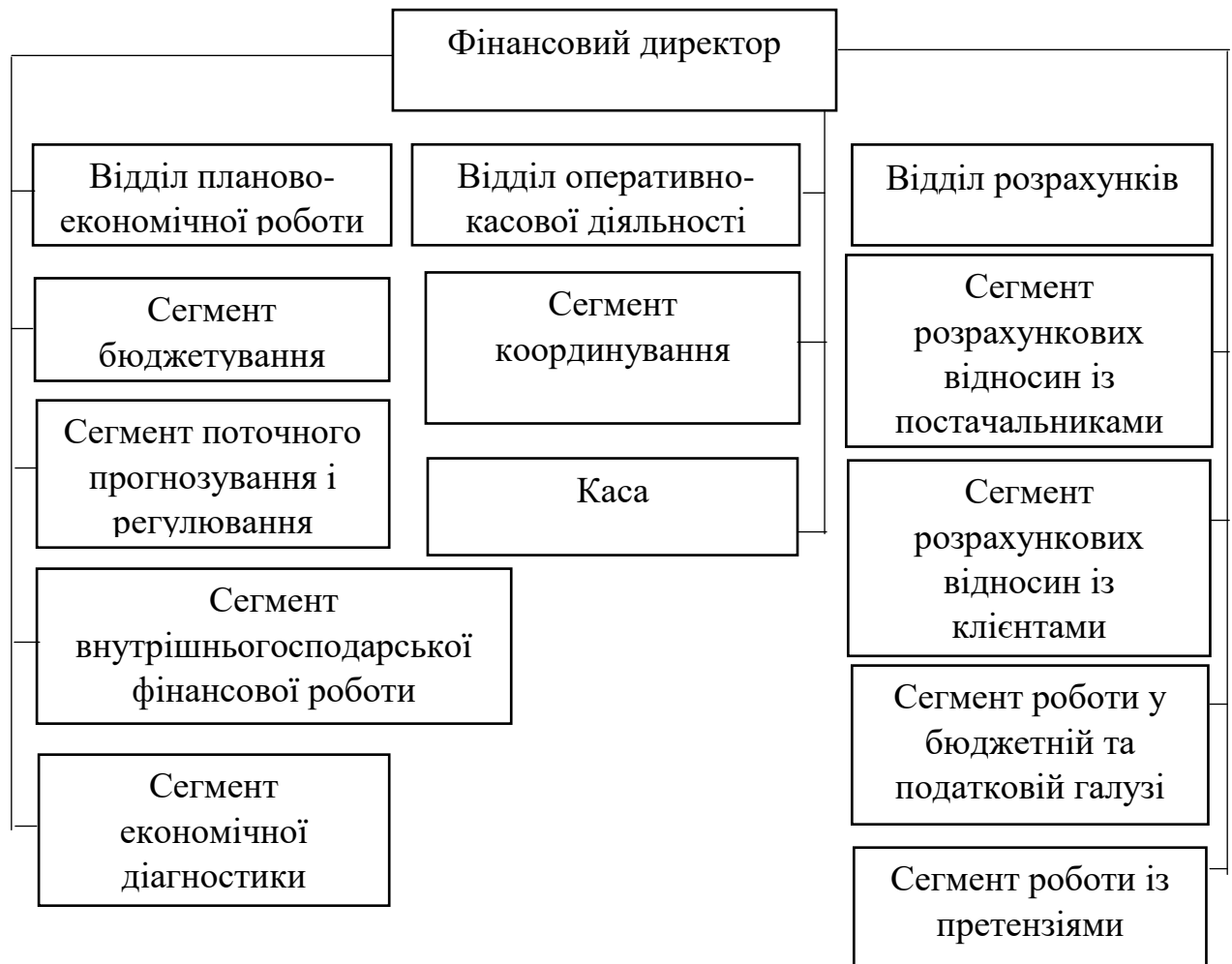

Рис. 2.2 Організаційна структура фінансового відділу досліджуваного підприємств

Таким чином, підсумуємо, що управління фінансовою безпекою на досліджуваному підприємстві покладено на фінансовий відділ під керівництвом фінансового директора.

Фінансовий відділ є ефективно організований та успішно функціонуючий та має на меті забезпечення високого ступеня фінансової безпеки ДВНП «Об'єднання Комунар».

2.2 Комплексне дослідження фінансового стану ДВНП «Об'єднання Комунар»

Одним із важливих елементів комплексного фінансового аналізу є дослідження стану активів, який проведемо у розрізі оборотних та необоротних активів.

Таблиця 2.4

Аналітичний аналіз динаміки активів досліджуваного підприємства за період 2017-2019 років [21; 47]

	Темп зростання, %				
	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2018/2017	2019/2018
Нематеріальні активи	2226	3108	2837	139,62	91,28
Основні засоби	95785	94366	89051	98,52	94,37
Необоротні активи	103733	101240	93016	97,60	91,88
Запаси	154729	150163	190674	97,05	126,98
Дебіторська заборгованість	134376	11963	30625	8,90	256,00
Грошові кошти та їх еквіваленти	15142	9475	5812	62,57	61,34
Оборотні активи	213773	200535	239761	93,81	119,56
Баланс	317510	301778	332784	95,05	110,27

На основі таблиці 2.4 можна підсумувати:

1) нематеріальні активи у 2018 році у зіставленні із 2017 роком збільшились на 36,22%, а у 2019 році щодо 2018 року знизились на 8,72%,

тобто протягом періоду дослідження обсяг нематеріальних відзначився різноманітними тенденціями змін;

2) основні засоби у 2018 році у зіставленні із 2017 роком відзначились спадом – на 1,48%, а у 2019 році щодо 2018 року також зниженням на 5,63%. Зниження обсягу основних засобів 2017-2019 років зумовлено зносом фонду основних засобів;

3) необоротні активи у 2018 році у зіставленні із 2017 роком охарактеризувались спадом на 2,40%, а у 2019 році – на 8,12%, тобто 2017-2019 роки відзначились незначною динамікою скорочення обсягу необоротного капіталу, в основному за рахунок зношення фонду основних засобів;

4) запаси у 2018 році у зіставленні із 2017 роком їх динаміка відзначилась негативними тенденціями спаду на 2,95%, однак у 2019 році щодо 2018 року охарактеризувались зростанням на 26,98%;

5) дебіторська заборгованість у 2018 році у зіставленні із 2017 роком динаміка відзначилась як негативна – на 91,10%, а у 2019 році стосовно 2018 року уже як позитивна – на 156,00%;

6) грошові ресурси та їх еквіваленти у 2018 році у зіставленні із 2017 роком відзначились динамікою спаду на 37,43%, а у 2019 році стосовно 2018 року – на 38,66%. Протягом всього досліджуваного періоду даний вид активів відзначився динамікою спаду;

7) оборотні активи у 2018 році у зіставленні із 2017 роком знизились на 6,19%, а у 2019 році зросли на 19,56%. Зменшення обсягу оборотних активів 2018 року в основному зумовлене зменшенням розміру грошових ресурсів, а у 2019 році позитивна динаміка в основному визначена знаним ростом запасів;

8) відповідно динаміці обсягу необоротних та оборотних активів протягом 2017-2019 років змінювався і обсяг активів ДП «Об'єднання Комунар»: в цілому у 2018 році у зіставленні із 2017 роком зменшився на 4,95%, а у 2019 році щодо 2018 року зріс на 10,27%.

Зростання активів досліджуваного підприємства у 2019 році в основному зумовлене зростанням розміру запасів, так і обсягу необоротних активів,

внаслідок зростання розміру незавершених вкладень капітального характеру [3].

Відобразимо стан активної частини балансу за період 2017-2019 років на рисунку 2.3.

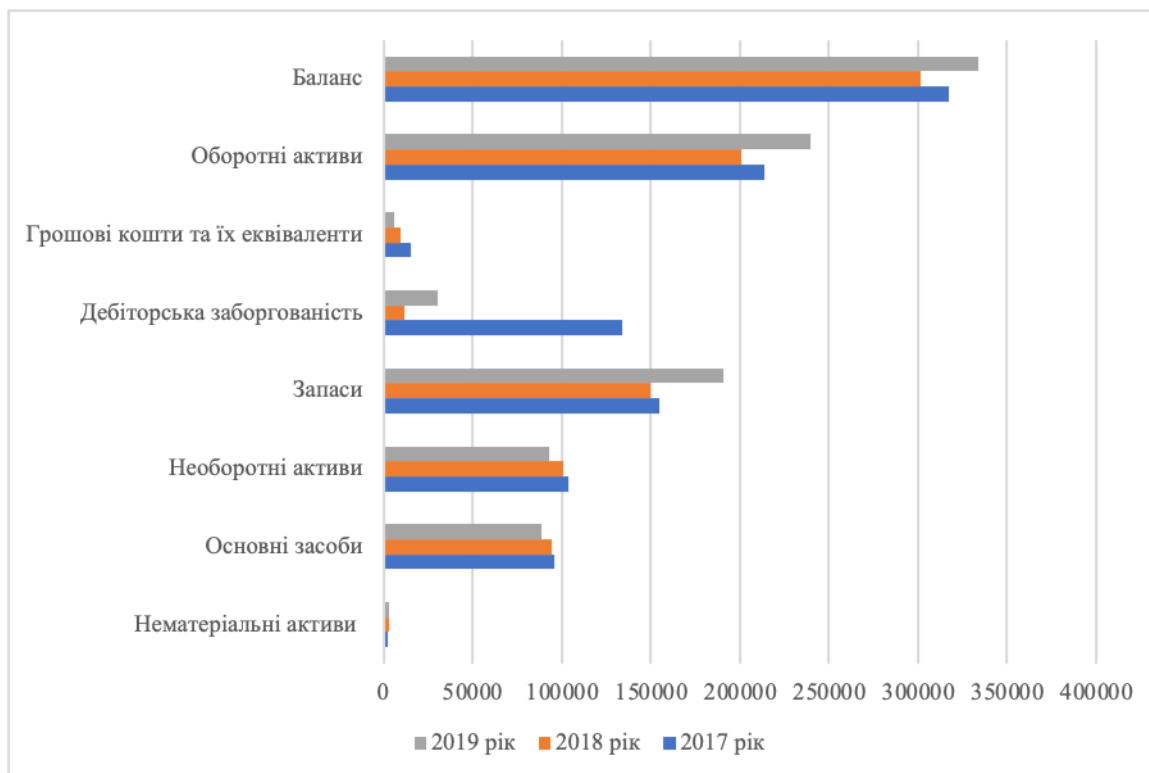

Рис. 2.3 Динаміка активів ДВНП «Об'єднання Комунар» на 2017-2019 роки [47]

На підставі таблиці 2.5 підсумуємо стосовно структури активів досліджуваного підприємства:

1) у 2018 році у зіставленні із 2017 роком:

- зросла частка необоротних активів на 2,68%;
- частка оборотних активів знизилась на 1,30%;

2) у 2019 році стосовно 2018 року:

- знизилась частка необоротних активів на 17,02%;
- частка оборотних активів зросла на 8,01%;

3) у структурі активів станом на 2017 рік переважали оборотні активи, протягом аналізованого періоду структура активів характеризувалась переважанням оборотних активів над необоротними:

- у 2017 році оборотні активи склали 67,33%, а необоротні – 32,67%;
- у 2018 році оборотні активи склали 66,45%, а необоротні – 33,55%;
- у 2019 році оборотні активи склали 72,05%, а необоротні – 27,95%.

Таблиця 2.5

Аналітичний аналіз структури активної частини балансу за період 2017-2019 років [16; 47]

	Структура, %			Темп зростання питомої ваги, %	
	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2018/2017	2019/2018
Нематеріальні активи	0,70	1,03	0,85	146,90	82,52
Основні засоби	30,17	31,27	26,76	103,65	85,58
Необоротні активи	32,67	33,55	27,95	102,68	83,31
Запаси	48,73	49,76	57,30	102,11	115,15
Дебіторська заборгованість	42,32	3,96	9,20	9,37	232,32
Грошові кошти та їх еквіваленти	4,77	3,14	1,75	65,84	55,73
Оборотні активи	67,33	66,45	72,05	98,70	108,43
Баланс	100	100	100	-	-

Структуру активів досліджуваного підприємства у 2017 році відобразимо на рисунку 2.4.

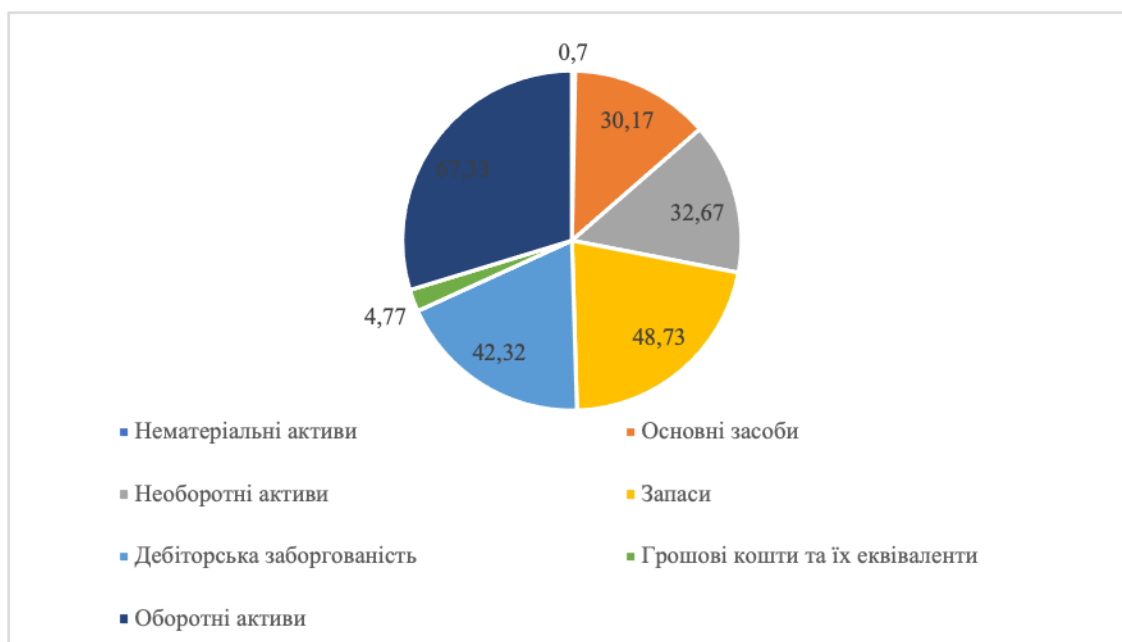

Рис. 2.4 Структура активів у 2017 році [47]

Структуру активів у 2018 році відобразимо на рисунку 2.5.

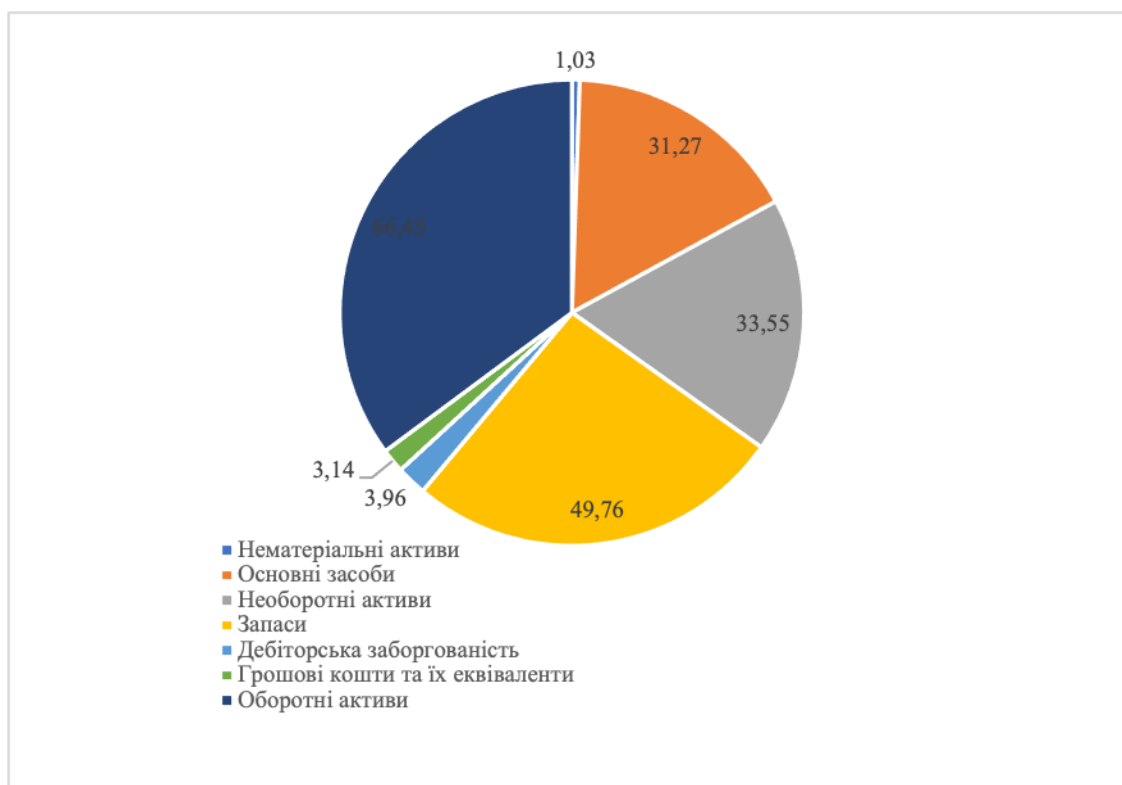

Рис. 2.5 Структура активів у 2018 році [47]

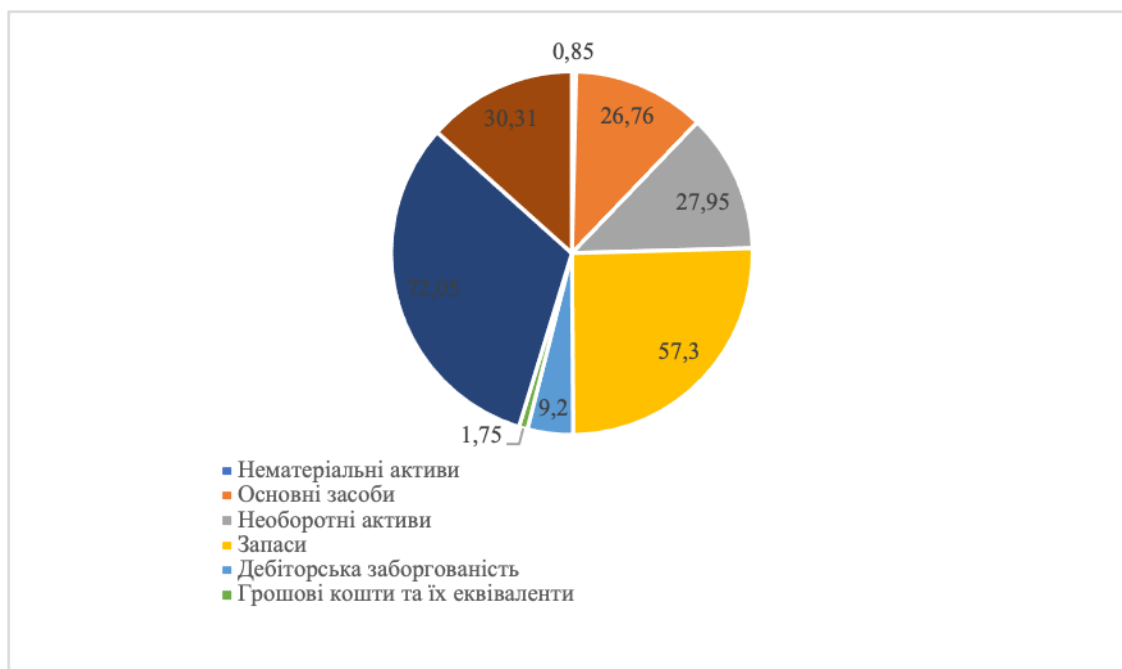

Рис. 2.6 Структура активів у 2019 році [47]

Тобто, можемо підсумувати, що протягом всього аналізованого періоду у активах підприємства оборотний капітал становив левову частку, що зумовлено особливістю його функціонування та є позитивною характеристикою ДНВП «Об'єднання Комунар».

Однак така низька частка необоротного капіталу є певним недоліком та свідчить про низький рівень забезпеченості основними засобами [6], що визначає нагальну потребу у вдосконаленні даного виду забезпечення досліджуваного суб'єкта господарювання.

Не менш важливим елементом під час фінансового аналізу є діагностика капіталу підприємства.

На основі таблиці 2.6 можна підсумувати:

1) власний ресурси у 2018 році у зіставленні із 2017 роком динаміка позитивна та вказує на зростання розміру власних ресурсів на 0,62%, а у 2019 році відносно 2018 року динаміка негативна – на 3,78%; таке незначне зменшення власного капіталу відбулось в основному за рахунок збільшення розміру нерозподіленого негативного результату внаслідок збитковості функціонування досліджуваного підприємства у попередніх звітних періодах;

Таблиця 2.6

Аналітичний аналіз динаміки капіталу ДВНП «Об'єднання Комунар» за період
2017-2019 років [29; 47]

				Темп зростання, %	
	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2018/2017	2019/2018
Власні ресурси	229552	230965	222238	100,62	96,22
Довготермінові зобов'язання	0	0	0	0,00	0,00
Короткотермінові позики	18500	12000	15000	64,86	125,00
Поточна кредиторська заборгованість	65800	59365	90187	90,22	151,92
Поточні зобов'язання та забезпечення іншого роду	2193	157	2627	7,16	1673,25
Поточні зобов'язання і забезпечення	87954	70814	110547	80,51	156,11
Баланс	317510	301778	332784	95,05	110,27

2) довготермінові зобов'язання 2017-2019 років були відсутні, що створює резерв можливості їх використання на забезпечення розвитку фонду основних засобів;

3) короткотермінові позики у 2018 році щодо 2017 року зменшились на 35,14%, а у 2019 році зросли на 25,00%;

4) поточна кредиторська заборгованість у 2018 році щодо 2017 року зменшилась на 9,78%, а у 2019 році у зіставленні із 2018 роком зросла на 51,92%;

5) поточні зобов'язання іншого типу у 2018 році у зіставленні із 2017 роком знизилась на 92,84%, а у 2019 році щодо 2018 року зросли практично у 15 раз;

б) поточні зобов'язання і забезпечення у 2018 році порівняно з 2017 роком знизилась на 19,49%, а у 2019 році щодо 2018 року зросли на 56,11% [11].

Відобразимо динаміку капіталу досліджуваного підприємства за період 2017-2019 років на рисунку 2.8.

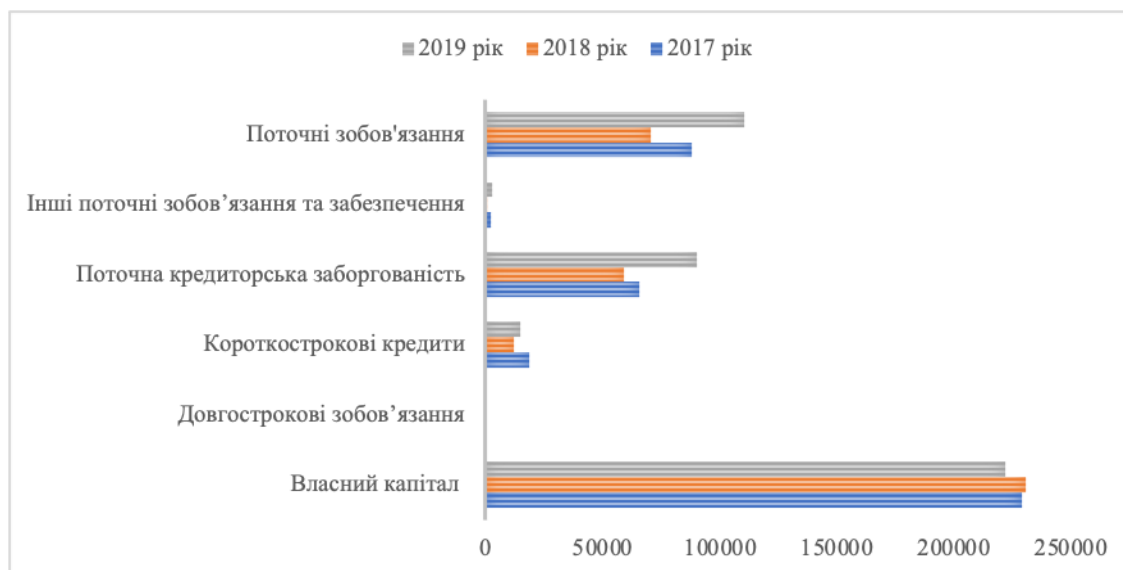

Рис. 2.8 Динаміка капіталу ДВНП «Об'єднання Комунар» за 2017-2019 роки [47]

На основі таблиці 2.7 можна підсумувати:

- 1) 2018 рік у зістваленні із 2017 роком охарактеризувався наступною динамікою складу капіталу досліджуваного підприємства:
- 2) частка власних ресурсів зросла на 5,86%;
- 3) частка довготермінових зобов'язань становила нуль;
- 4) частка короткотермінових позик знизилась на 31,75%;
- 5) поточна кредиторська заборгованість охарактеризувалась зниженням частки у капіталу підприємства на 5,08%;
- б) частка поточних зобов'язань та забезпечень знизилась на 15,29%.

Таблиця 2.7

Аналітичний аналіз структури капіталу ДВНП «Об'єднання Комунар» за період 2017-2019 років [35; 47]

	Структура, %			Темп зростання частки, %	
	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2018/2017	2019/2018
Власні ресурси	72,30	76,53	66,78	105,86	87,26
Довготермінові зобов'язання	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Короткотермінові позики	5,83	3,98	4,51	68,25	113,32
Поточна кредиторська заборгованість	20,72	19,67	27,10	94,92	137,77
Поточні зобов'язання іншого роду	0,69	0,05	0,79	7,53	1580,00
Поточні зобов'язання та забезпечення	27,70	23,47	33,22	84,71	141,54
Баланс	100	100	100	-	-

2019 рік відносно 2018 року охарактеризувався наступною динамікою складу капіталу досліджуваного підприємства:

- 1) частка власних ресурсів знизилась на 12,74%,
- 2) Частка довготермінових зобов'язань становила нуль;
- 3) Частка короткотермінових позик зросла на 13,32%;
- 4) Поточна кредиторська заборгованість охарактеризувалась зростанням частки у капіталі підприємства на 27,77%;
- 5) Частка поточних зобов'язань та забезпечень зросла на 41,54%.

У структурі капіталу станом на 2017 рік значно переважав власний капітал, протягом аналізованого періоду структура капіталу охарактеризувалась динамікою зниження частки власного капіталу та зростання розміру позикового капіталу, станом на 2019 рік власний капітал забезпечував близько 67% діяльності досліджуваного підприємства.

Структуру капіталу відобразимо на рисунках 2.9-2.11.

Структуру капіталу у 2017 році відобразимо на рисунку 2.9.

Тобто, можемо підсумувати, що протягом періоду дослідження у пасивах підприємства спостерігається переважання власного капіталу над позиковим, в основному за рахунок ресурсів, сформованих акціонерами, додаткового капіталу [8].

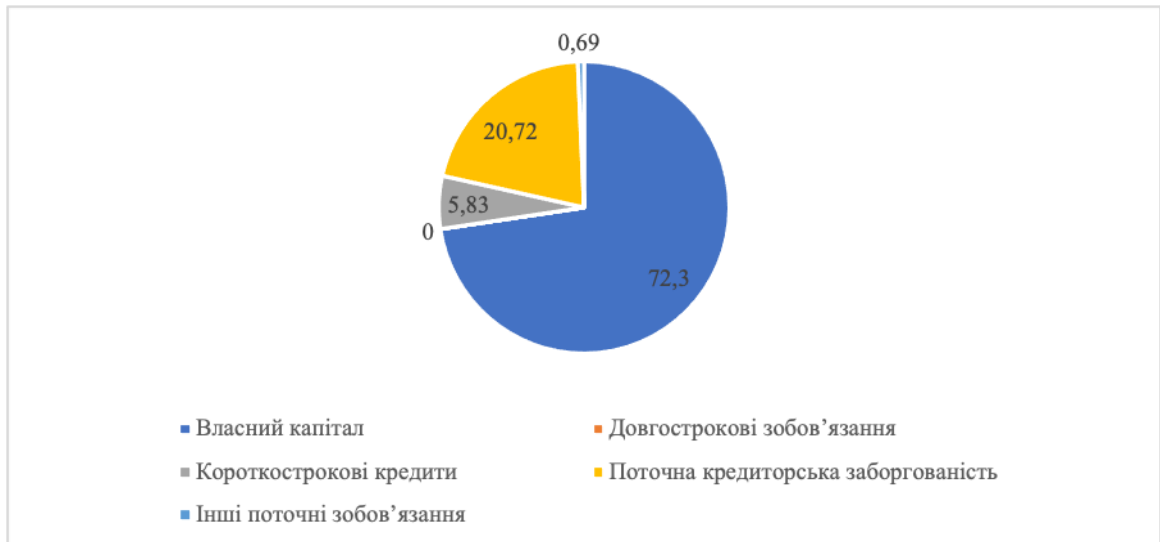

Рис. 2.9 Структура капіталу ДВНП «Об'єднання Комунар» у 2017 році [47]

Структуру капіталу у 2018 році відобразимо на рисунку 2.10.

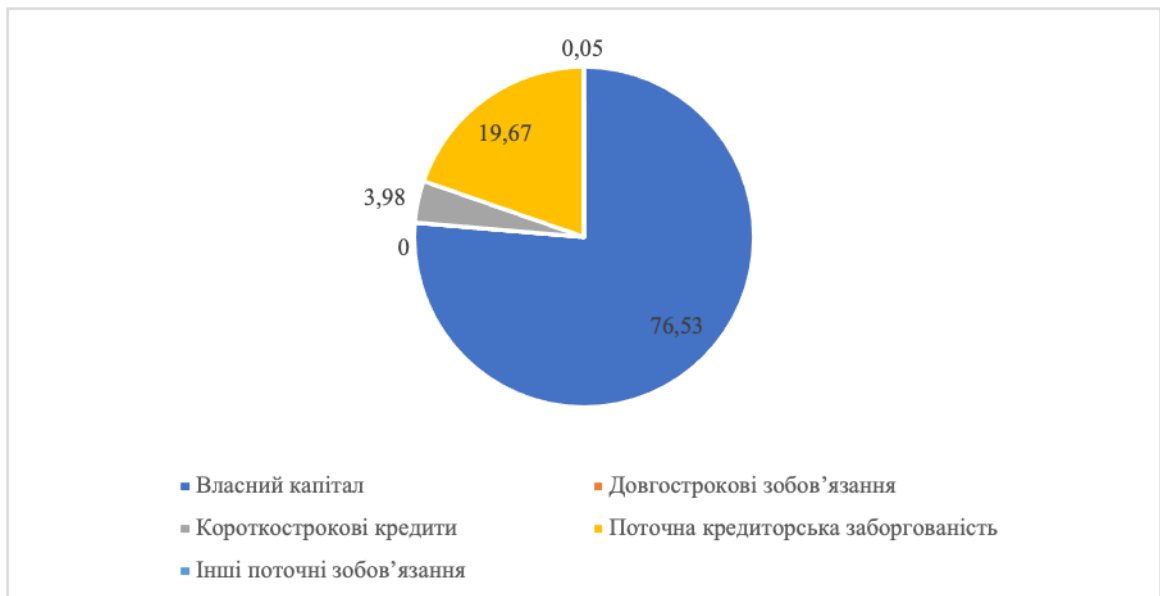

Рис. 2.10 Структура капіталу у 2018 році [47]

Структуру капіталу у 2019 році відобразимо на рисунку 2.11.

Рис. 2.11 Структура капіталу у 2019 році [47]

Оцінку фінансового стану ДВНП «Об'єднання Комунар» реалізуємо у розрізі діагностики основних підсумкових показників роботи досліджуваного підприємства та оцінки рівня рентабельності та ділової активності.

Таблиця 2.8

Основні показники діяльності ДНВП «Об'єднання Комунар» та їх динаміка протягом досліджуваного періоду [31; 47]

	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Темп зростання, %	
				2018/2017	2019/2018
Чистий дохід від реалізації	309009	236768	87065	76,62	36,77
Собівартість виробів	243467	174741	59451	71,77	34,02
Валовий прибуток	65542	62067	27614	94,70	44,49
Адміністративні витрати	40465	45369	21012	112,12	46,31
Витрати на збут	5309	5409	2144	101,88	39,64
Інші операційні витрати	28920	27435	9462	94,87	34,49
Фінансовий результат від операційної діяльності	9758	3285	1809	33,66	55,07
Чистий прибуток	4672	484	-251	10,36	-151,86

Відобразимо динаміку підсумкових показників діяльності на рисунку 2.12.

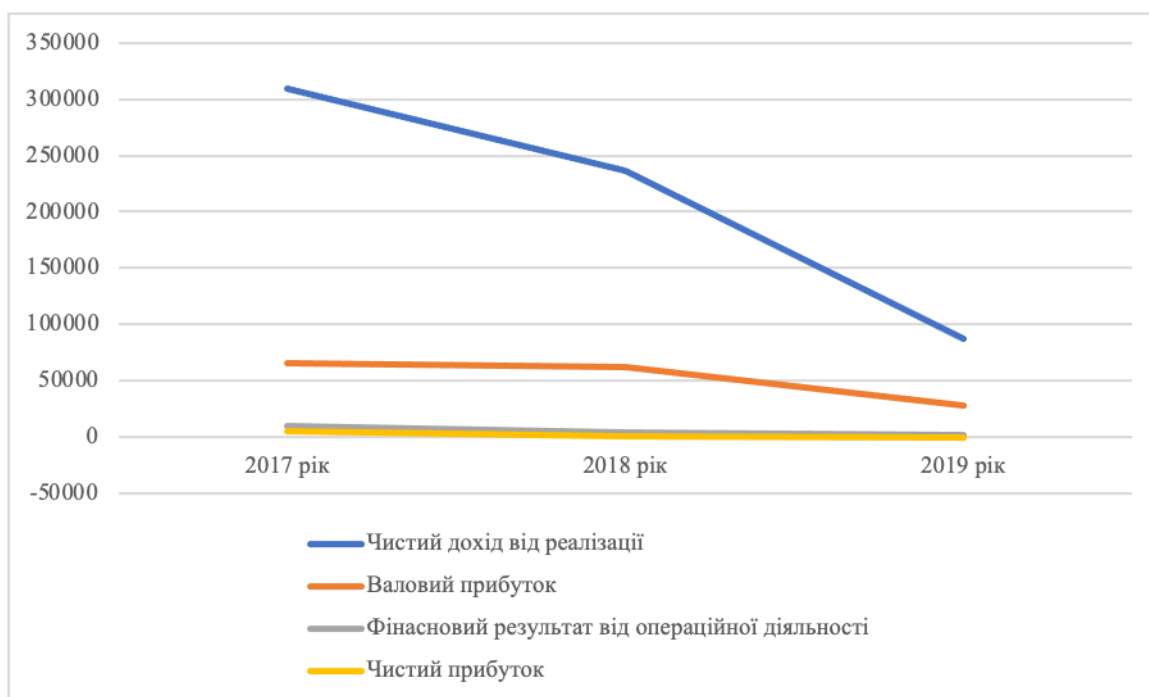

Рис. 2.12 Динаміка результатів діяльності підприємства у 2017-2019 рр. [47]

На основі таблиці 2.8 можна підсумувати. У 2018 році у зістваленні із 2017 роком:

1) щодо чистого доходу від реалізації підприємства: його обсяг зменшився на 23,38% внаслідок недосконалості збутової політики підприємства;

2) собівартість зменшилась на 28,23%, що вже є позитивною динамікою оскільки свідчить про перевищення динаміки зменшення собівартості над динамікою чистого доходу від реалізації та вказує на вдосконалення менеджменту витрат;

3) однак валовий прибуток зменшився на 5,30%, що зумовлено зниженням чистого доходу від реалізації;

4) адміністративні витрати продовжували збільшуватись на 12,12%, що є важливим негативним елементом сфери витрат;

5) витрати на збут зросли тільки на 1,88%, що не можна охарактеризувати як негативний аспект, оскільки вони спрямовані на розвиток збутової політики, та повинні зумовити зростання рівня ефективності реалізації товарів, та спричинили прибуткову роботу за підсумками звітного року;

6) інші операційні витрати знизились на 5,13%, що є позитивним елементом системи менеджменту витрат;

7) відповідно фінансовий результат від операційної діяльності зменшився на 66,34%, однак все-таки сформувався хоча і у незначному, проте додатному значенні;

8) чистий підсумок функціонування зріс у 89,64%, за рахунок значної негативної динаміки обсягу реалізованих виробів, проте у вигляді чистого прибутку.

У 2018 році у зіставленні із 2017 роком:

1) щодо чистого доходу від реалізації підприємства: його обсяг зменшився на 63,23% внаслідок недосконалості збутової політики підприємства;

2) собівартість зменшилась на 65,98%, що вже є позитивною динамікою оскільки свідчить про перевищення динаміки зменшення собівартості над динамікою зниження чистого доходу від реалізації та вказує на вдосконалення менеджменту витрат;

3) однак валовий прибуток зменшився на 55,51%, що зумовлено зниженням чистого доходу від реалізації;

4) адміністративні витрати знизились на 53,69%, що є важливим позитивним елементом сфери витрат;

5) витрати на збут знизились на 60,36%, що також можна охарактеризувати як позитивний аспект;

6) інші операційні витрати знизились на 65,51%, що є позитивним елементом системи менеджменту витрат;

7) однак фінансовий результат від операційної діяльності зменшився на 44,93%, однак все-таки сформувався хоча і у незначному, проте додатному значенні;

8) чистий підсумок функціонування знизився практично у 2,5 рази за рахунок значної негативної динаміки обсягу реалізованих виробів, та уже сформований у вигляді збитку.

Також проведемо дослідження рівня ділової активності та рівня рентабельності підприємства з метою аналізу ступені ефективності його функціонування.

Таблиця 2.9

Аналіз показників ділової активності ДНВП «Об'єднання Комунар» [5; 47]

	Формула	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Темп зростання, %	
					2018/2017	2019/2018
Коефіцієнт ділової активності необоротного капіталу	$K_{на} = ЧД / НА$	0,45	2,34	0,94	523,87	40,17
Коефіцієнт ділової активності оборотного капіталу	$K_{оа} = ЧД / ОА$	0,22	1,18	0,36	545,03	30,51
Коефіцієнт ділової активності власних ресурсів	$K_{вк} = ЧД / ВК$	0,20	1,03	0,39	508,15	37,86
Коефіцієнт ділової активності залучених ресурсів	$K_{пк} = ЧД / ПК$	0,53	3,34	0,79	635,07	23,65

На підставі таблиці 2.9 робимо наступні висновки:

1) коефіцієнти ділової активності свідчать про зниження ефективності використання оборотного капіталу та про зниження рівня ділової активності у 2019 році відносно 2018 року, про що свідчить їх негативна динаміка та вказує на зниження ділової активності підприємства, така тенденція характерна і для

власних ресурсів, і для мобілізованих, а також і для майнового комплексу підприємства;

2) протягом 2017-2019 років спостерігається неоднозначна тенденція зміни коефіцієнтів оборотності;

3) коефіцієнт ділової активності необоротного капіталу у 2018 році збільшився на 423,87%, а у 2019 році знизився на 59,83%;

4) коефіцієнт ділової активності оборотного капіталу у 2018 році щодо 2017 року збільшився на 445,03%, а у 2019 році зменшився на 69,49%;

5) коефіцієнт ділової активності власних ресурсів у 2018 році збільшився щодо 2017 року на 408,15%, а у 2019 році зменшився на 62,14%;

6) коефіцієнт ділової активності мобілізованих ресурсів у 2018 році, що 2017 року збільшився на 535,07%, а у 2019 році знизився на 76,35%.

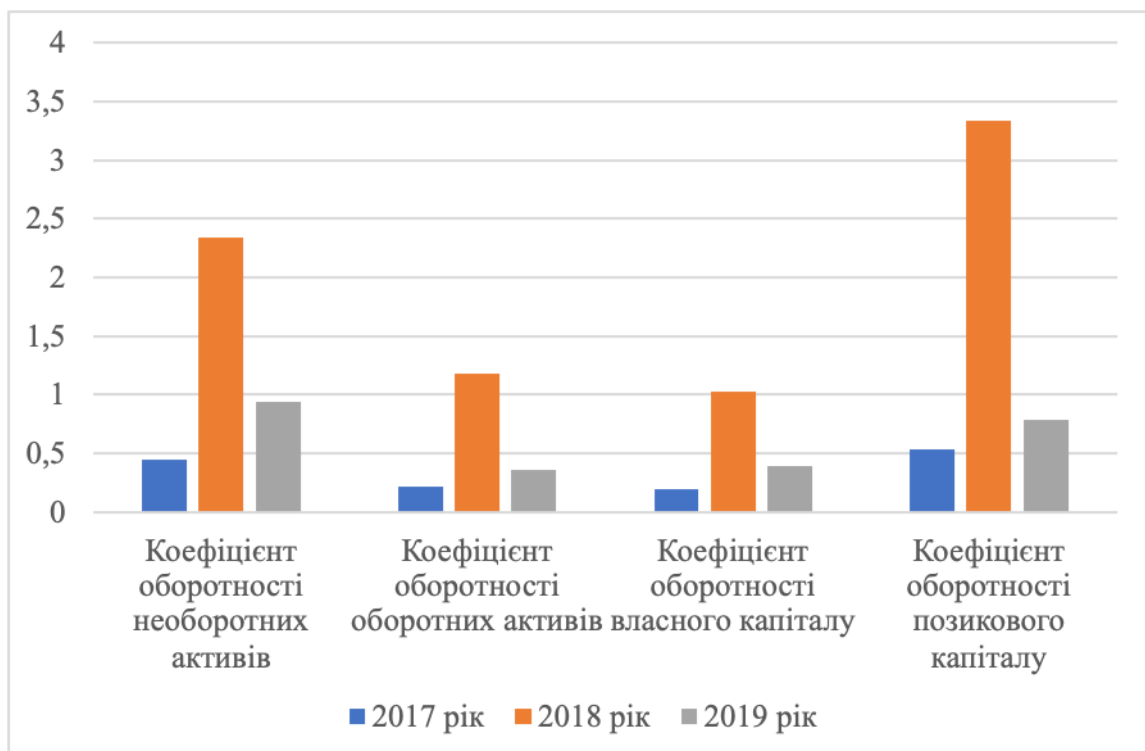

Рис. 2.13 Аналіз ділової активності ДНВП «Об'єднання Комунар» протягом 2017-2019 рр. [47]

На основі таблиці 2.10 можна зробити наступні висновки щодо рентабельності ДП «Об'єднання Комунар»:

1) 2016 рік відзначився від'ємним рівнем рентабельності у результаті неефективної діяльності;

2) 2017-2018 роки охарактеризувались низьким рівнем прибутковості, однак результати функціонування були рентабельними, що свідчить про позитивну динаміку відносно 2016 року;

3) динаміка рівня рентабельності у 2017 році стосовно 2016 року свідчить про зростання рівня рентабельності; а от у 2018 році відносно 2017 року тенденції зміни рівня рентабельності є негативними та свідчать про значне зниження рівня прибутковості.

Таблиця 2.10

Аналіз показників рентабельності ДНВП «Об'єднання Комунар» за період
2017-2019 рр. [12; 47]

Показник	Формула визначення	2017 р	2018 р	2019 р	Темп зростання, %	
					2018/2017	2019/2018
Рентабельність активів	$R_a = \frac{\text{ЧП}}{A} \times 100\%$	1,47	0,16	-0,08	10,90	-250,00
Рентабельність діяльності	$R_a = \frac{\text{ЧП}}{\text{ЧД}} \times 100\%$	10,09	0,20	-0,3	2,03	-350,00
Рентабельність власного капіталу	$R_a = \frac{\text{ЧП}}{\text{ВК}} \times 100\%$	2,04	0,21	-0,1	10,30	-247,62
Рентабельність позикового капіталу	$R_a = \frac{\text{ЧП}}{\text{ПК}} \times 100\%$	5,31	0,68	-0,3	12,87	-244,12

Рентабельність активів у 2018 році у зіставленні із 2017 роком зменшилась на 89,10%, а у 2019 році щодо 2017 року знизилась на 150,00%. Причиною динаміки даного показника є тенденції зміни підсумкового показника діяльності внаслідок звуження обсягів реалізації виробів.

Рентабельність діяльності у 2018 році у зіставленні із 2017 роком зменшилась на 97,97%, а у 2019 році щодо 2018 року знизилась на 250,00%. Причиною динаміки даного показника є вже вказана вища тенденція зміни обсягу реалізації.

Рентабельність власних ресурсів у 2018 році у зіставленні із 2017 роком зменшилась на 89,70%, а у 2019 році щодо 2018 року знизилась на 147,62%, що свідчить про негативну динаміку ступеня ефективності використання власних фінансових ресурсів досліджуваного підприємства.

Рентабельність мобілізованих ресурсів у 2018 році у зіставленні із 2017 роком зменшилась на 87,13%, а у 2019 році зодо 2017 року знизилась на 144,12%, що також свідчить про зниження рівня ефективності застосування позикових ресурсів у 2019 році досліджуваного підприємства.

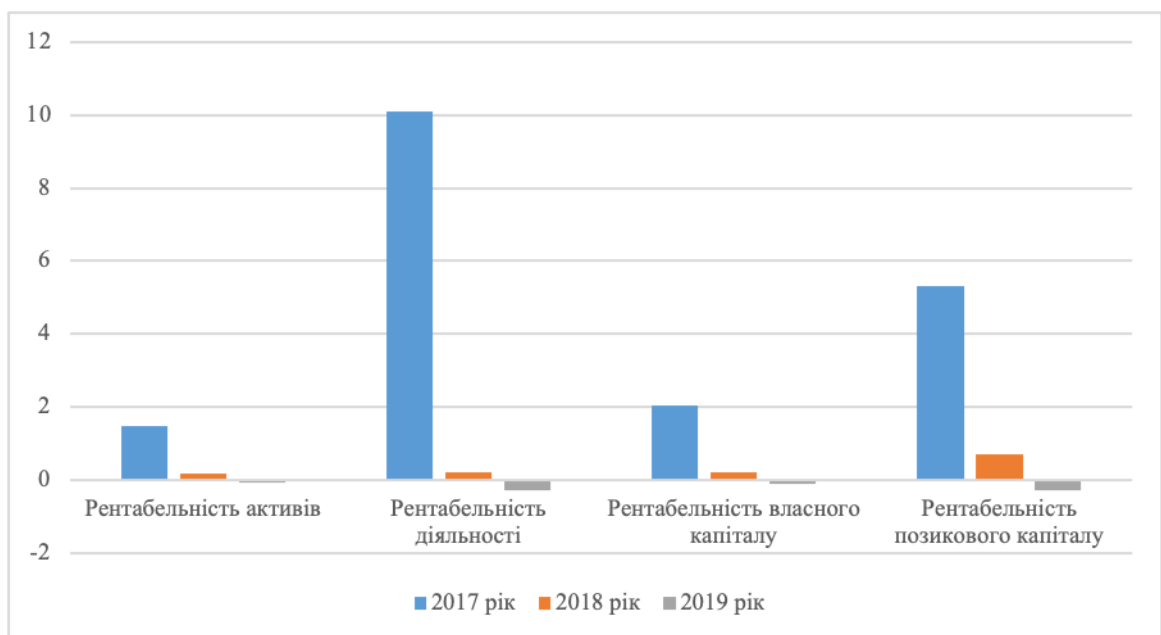

Рис. 2.14 Рентабельність ДНВП «Об'єднання Комунар» за період 2017-2019 рр. [47]

Отже, ДНВП «Об'єднання Комунар» можна охарактеризувати як низькорентабельне підприємство у 2017-2018 роках та про збиткову роботу у 2019 році, із негативною динамікою ефективності функціонування станом на 2019 рік, з значним переліком недоліків діяльності, усунення яких забезпечить стійкий рівень рентабельності досліджуваного підприємства.

Оцінку фінансового стану на комплексних засадах реалізуємо у розрізі узагальненого дослідження фінансового стан, адже саме фінансовий стан відображає рівень фінансової безпеки.

Визначення класу досліджуваного підприємства за рівнем значень показників комплексного дослідження фінансового стану приведено в таблицях 2.11-2.13.

Таблиця 2.11

Узагальнений аналіз фінансового стану ДВНП «Об'єднання Комунар» 2017 року [2; 47]

Показник	w_i	a_i	z, y, x	S_i
Показники успішності застосування ресурсів				
Прибутковість поточних активів	6	0,1	0,02	1,2
Успішність застосування власних ресурсів	2	0,06	0,02	0,7
Загальна прибутковість товару	10	0,1	0,2	20
Прибутковість реалізації згідно чистого підсумку роботи	4	0,05	0,1	8
Коефіцієнт ділової активності оборотного капіталу	3	2,4	0,2	0,3
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	3	5	4,7	2,8
Z				33
Показники платоспроможності та ліквідності				
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	2	0,2	0,17	1,7
Коефіцієнт покриття	2	0,7	2,43	6,9
Y				8,6
Показники фінансової самостійності				
Коефіцієнт покриття запасів власними оборотними ресурсами	2	0,1	0,8	16
Коефіцієнт фінансової самостійності	2	0,5	0,72	2,9
X				18,9
Підсумковий показник (I)				60,5

Таблиця 2.12

Узагальнений аналіз фінансового стану ДВНП «Об'єднання Комунар» 2018 року [2; 47]

Показник	w_i	a_i	z, y, x	S_i
Показники ефективності використання капіталу				
Прибутковість поточних активів	6	0,1	0,002	0,12
Ефективність використання власного капіталу	2	0,06	0,002	0,07
Загальна рентабельність продукції	10	0,1	0,26	26
Рентабельність продажу по чистому прибутку	4	0,05	0,002	0,16
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	3	2,4	1,18	1,48
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	3	5	3,99	2,39
Z				30,2
Показники платоспроможності та ліквідності				
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	2	0,2	0,13	1,3
Коефіцієнт покриття	2	0,7	2,83	8,1
Y				9,4
Показники фінансової самостійності				
Коефіцієнт покриття запасів власними оборотними ресурсами	2	0,1	0,68	13,6
Коефіцієнт фінансової самостійності	2	0,5	0,77	3,1
X				16,7
Підсумковий показник (I)				56,3

Таблиця 2.13

Узагальнений аналіз фінансового стану ДВНП «Об'єднання Комунар» 2019 року [2; 47]

Показник	w_i	a_i	z, y, x	S_i
Показники успішності застосування ресурсів				
Прибутковість поточних активів	6	0,1	-0,001	-0,06
Успішність застосування власних ресурсів	2	0,06	-0,001	-0,03
Загальна прибутковість товару	10	0,1	0,32	32
Прибутковість реалізації згідно чистого підсумку роботи	4	0,05	-0,003	-0,24
Коефіцієнт ділової активності оборотного капіталу	3	2,4	0,36	0,45
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	3	5	0,97	0,58
Z				32,7
Показники платоспроможності та ліквідності				
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	2	0,2	0,05	0,5
Коефіцієнт покриття	2	0,7	3,10	8,9
Y				9,4
Показники фінансової самостійності				
Коефіцієнт покриття запасів власними оборотними ресурсами	2	0,1	0,68	13,6
Коефіцієнт фінансової самостійності	2	0,5	0,67	2,68
X				16,28
Узагальнений показник (I)				58,4

Динаміка узагальненої оцінки фінансового стану досліджуваного підприємства відображена на рисунку 2.15.

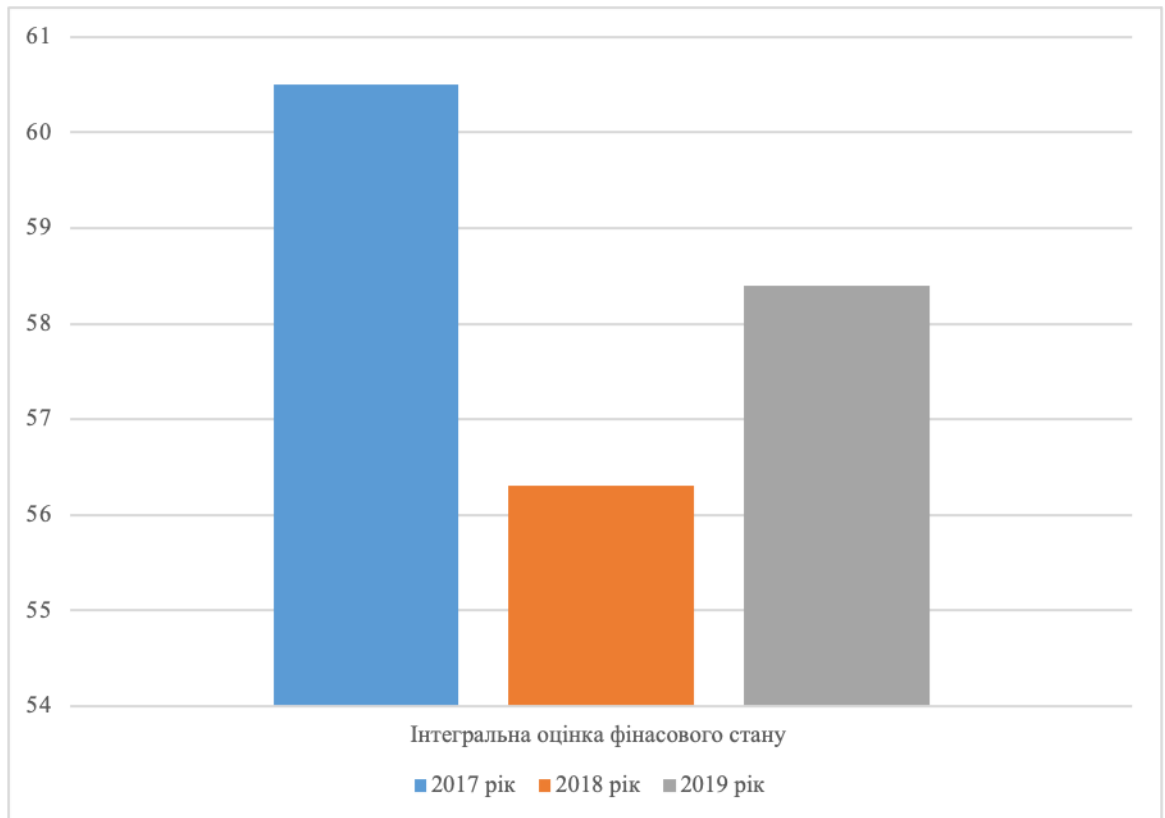

Рис. 2.15 Динаміка узагальненого показника оцінки фінансового стану ДВНП «Об'єднання Комунар» [47]

Отже, підсумуємо, що за результатами інтегрального оцінювання фінансового стану досліджуваного підприємства, його стан можна охарактеризувати як допустимий, середній, однак із значним переліком недоліків функціонування.

Динаміка фінансового стану у підсумку відповідно до інтегрального значення відзначається значним погіршенням діяльності у 2018 році та незначним відновленням у 2019 році, хоча останній рік відзначився нерентабельною роботою функціонування.

2.3 Оцінка рівня фінансової безпеки досліджуваного підприємства

Аналіз ефективності фінансової безпеки реалізуємо в розрізі дослідження рівня платоспроможності та фінансової стійкості, а також дослідження ймовірності банкрутства досліджуваного підприємства.

З метою дослідження рівня платоспроможності ДНВП «Об'єднання Комунар» проаналізуємо ступінь платоспроможності його балансу та динаміку показників ліквідності.

Таблиця 2.14

Платоспроможність балансу досліджуваного підприємства за період 2017-2019 років [10; 47]

	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Темп зростання, %	
				2018/2017	2019/2018
A1	15142	9475	5812	62,57	61,34
A2	59044	50372	49088	85,31	97,45
A3	213773	200535	343124	93,81	171,10
A4	95785	94366	84128	98,52	89,15
П1	18500	12000	15000	0,00	125,00
П2	87954	70814	110547	80,51	156,67
П3	87958	70813	110547	80,51	156,67
П4	229552	230965	222238	100,62	96,22

На базі таблиці 2.14 можна зробити висновок про часткову ліквідність у 2017-2019 роках, перевіривши дотримання всіх умов ліквідності:

Нормативне значення – $A1 > П1$; $A2 > П2$; $A3 > П3$; $A4 < П4$ [5].

1) 2017 рік – $A1 < П1$; $A2 < П2$; $A3 > П3$; $A4 < П4$ – оскільки дві із чотирьох умов виконуються, можна вказувати на часткову ліквідність балансу;

2) 2018 рік – $A1 < П1$; $A2 < П2$; $A3 > П3$; $A4 < П4$ – оскільки дві із чотирьох умов виконуються, можна вказувати на часткову ліквідність балансу;

3) 2019 рік – $A1 < П1$; $A2 < П2$; $A3 > П3$; $A4 < П4$ – оскільки дві із чотирьох умов виконуються, можна вказувати на часткову ліквідність балансу.

Тобто у даній сфері аналізу, можемо вказувати на певну загрозу фінансовій безпеці, що проявляється у частковій неплатоспроможності досліджуваного підприємства, станом на 2019 рік базова проблема стосується нестачі грошових ресурсів.

Таблиця 2.15

Аналіз показників платоспроможності ДНВП «Об'єднання Комунар» за період 2017-2019 років [3; 47]

Показник	Формула визначення	2017 р	2018 р	2019 р	Темп зростання, %	
					2018/2017	2019/2018
Коефіцієнт абсолютної платоспроможності	$K_a = A1/П2$	0,17	0,13	0,05	77,72	38,46
Коефіцієнт проміжної платоспроможності	$K_{п} = A2/П2$	0,67	0,71	0,44	105,96	61,97
Коефіцієнт поточної платоспроможності	$K_3 = A3/П2$	2,43	2,83	3,10	116,51	109,54

На основі таблиці 2.15 можемо вказувати на часткову неплатоспроможність досліджуваного підприємства, оскільки:

1) коефіцієнт абсолютної платоспроможності протягом 2017-2019 років всього був нижчим за його нормативне значення 0,25-0,35;

2) коефіцієнт проміжної платоспроможності відзначився відповідністю нормативному значенню протягом тільки 2017-2018 років, а у 2019 році був значно нижчим за нормативну межу $> 0,6$;

3) коефіцієнт поточної платоспроможності охарактеризувався відповідністю нормативним значенням > 1 протягом всього періоду дослідження.

Відповідність коефіцієнтів поточної платоспроможності їх нормативному значенню відображено на рисунку 2.16.

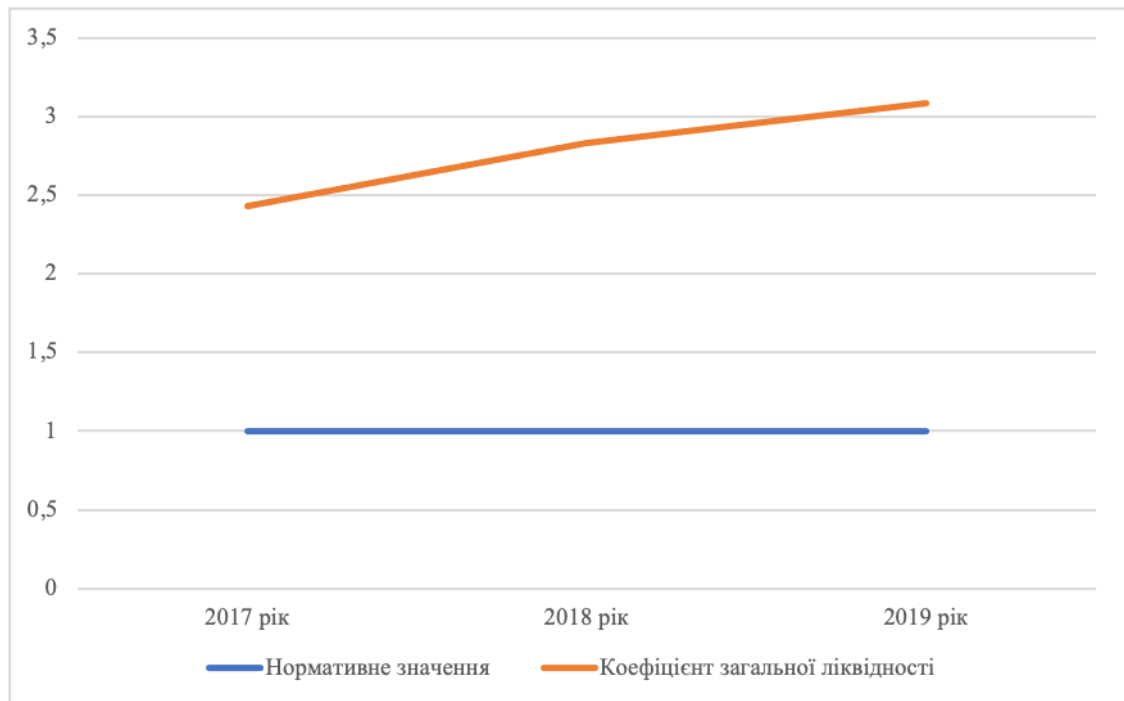

Рис. 2.16 Рівень поточної платоспроможності ДНВП «Об'єднання Комунар» 2017-2019 років [47]

Тобто можемо підсумувати, що оскільки коефіцієнти поточної платоспроможності і відповідали нормативним величинам, та й ще охарактеризувались позитивною динамікою, то єдиною загрозою фінансовій безпеці досліджуваного підприємства є у 2019 році нестача грошових ресурсів, про що свідчить негативна динаміка та невідповідність нормативному значенню коефіцієнта абсолютної платоспроможності.

З метою дослідження рівня фінансової незалежності досліджуваного підприємства проаналізуємо основні показники у таблиці 2.16.

На основі таблиці 2.16 визначаємо рівень фінансової автономності підприємства:

а) 2018 рік характеризується:

- зростанням рівня фінансової незалежності підприємства на 5,86%;
- зниженням рівня коефіцієнта фінансової залежності на 15,30%;
- зниженням коефіцієнта фінансування на 19,98%;

б) 2019 рік характеризується:

- зниженням рівня фінансової автономності підприємства на 12,74%;

- зростанням рівня коефіцієнта фінансової залежності на 41,54%;
- зростанням коефіцієнта фінансування на 62,75%;

Таблиця 2.16

Аналіз показників фінансової незалежності ДНВП «Об'єднання Комунар» за період 2017-2019 років [2; 47]

Показник	Формула визначення	2017 р	2018 р	2019 р	Темп зростання, %	
					2018/2017	2019/2018
Коефіцієнт фінансової незалежності	$K_{\text{фа}} = \text{ВК}/\text{А} \times 100\%$	72,30	76,53	66,78	105,86	87,26
Коефіцієнт фінансової залежності	$K_{\text{фз}} = \text{ПК}/\text{А} \times 100\%$	27,70	23,47	33,22	84,70	141,54
Коефіцієнт фінансування	$K_{\text{с}} = \text{ПК}/\text{ВК} \times 100\%$	38,32	30,66	49,90	80,02	162,75

Динаміка рівня фінансової незалежності відображено на рисунку 2.17.

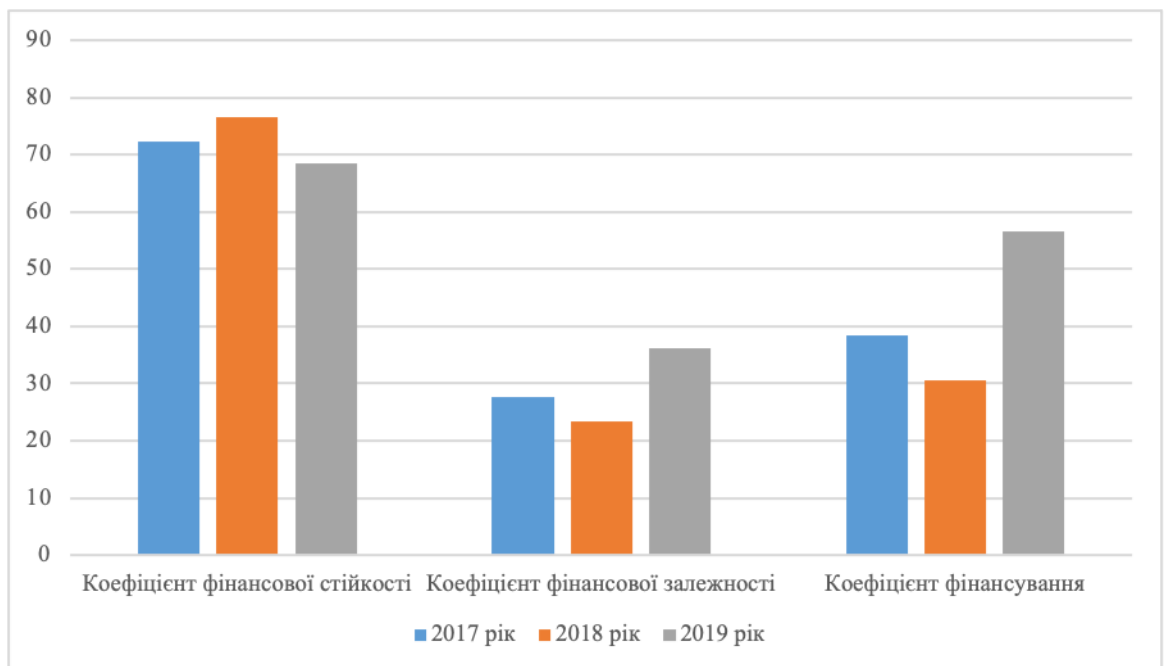

Рис. 2.17 Темп зростання коефіцієнтів фінансової незалежності досліджуваного підприємства за період 2017-2019 років [47]

Тобто протягом 2017-2018 років ДНВП «Об'єднання Комунар» відзначається позитивною динамікою коефіцієнтів фінансової автономності, та свідчить про високий рівень стійкості підприємства.

Така ситуація зумовлена значним переважанням власних ресурсів, а також формуванням ресурсної бази переважно за рахунок власних ресурсів.

2019 рік відзначився певною негативною динамікою спаду рівня фінансової автономності, на що вказує зниження рівня коефіцієнта фінансової незалежності на 10,65%.

Така ситуація зумовлена оновленням основних фондів та підвищення рівня виробничої потужності ДНВП «Об'єднання Комунар» за рахунок позикових ресурсів, мобілізованих у вигляді лізингу.

Відобразимо структуру капіталу аналізованого об'єкта на рисунках 2.18-2.20.

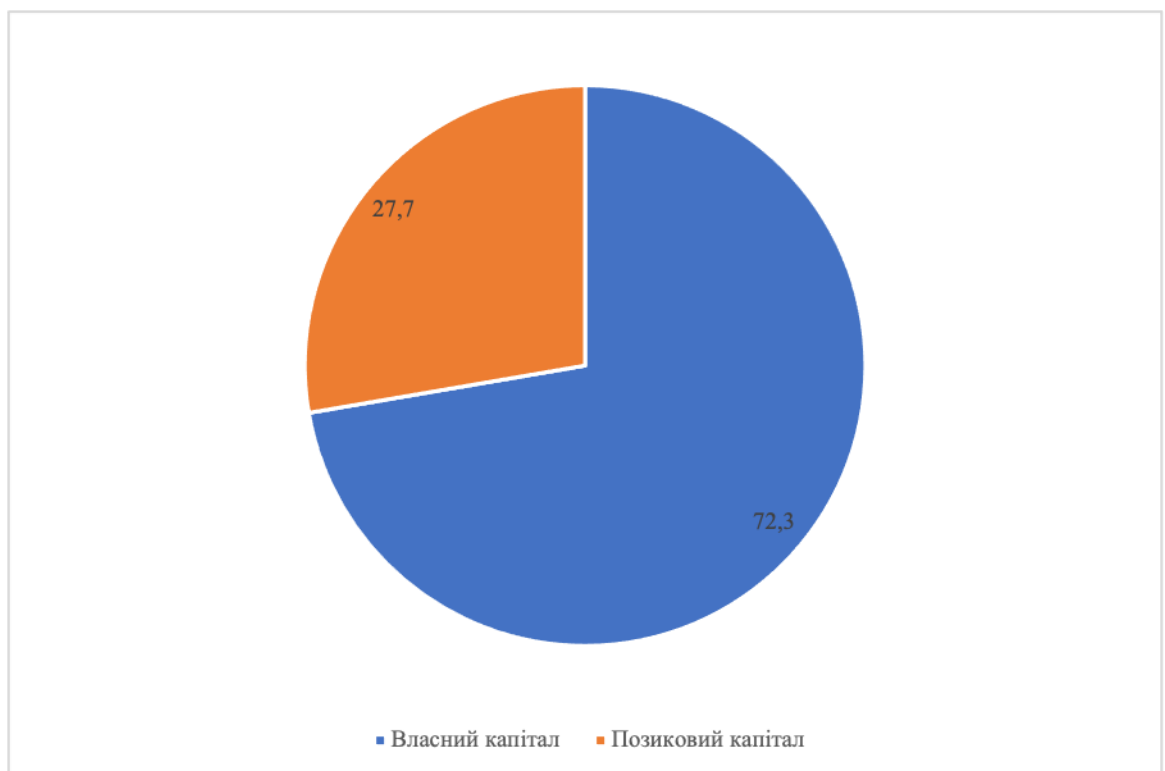

Рис. 2.18 Структура ресурсів 2017 року [47]

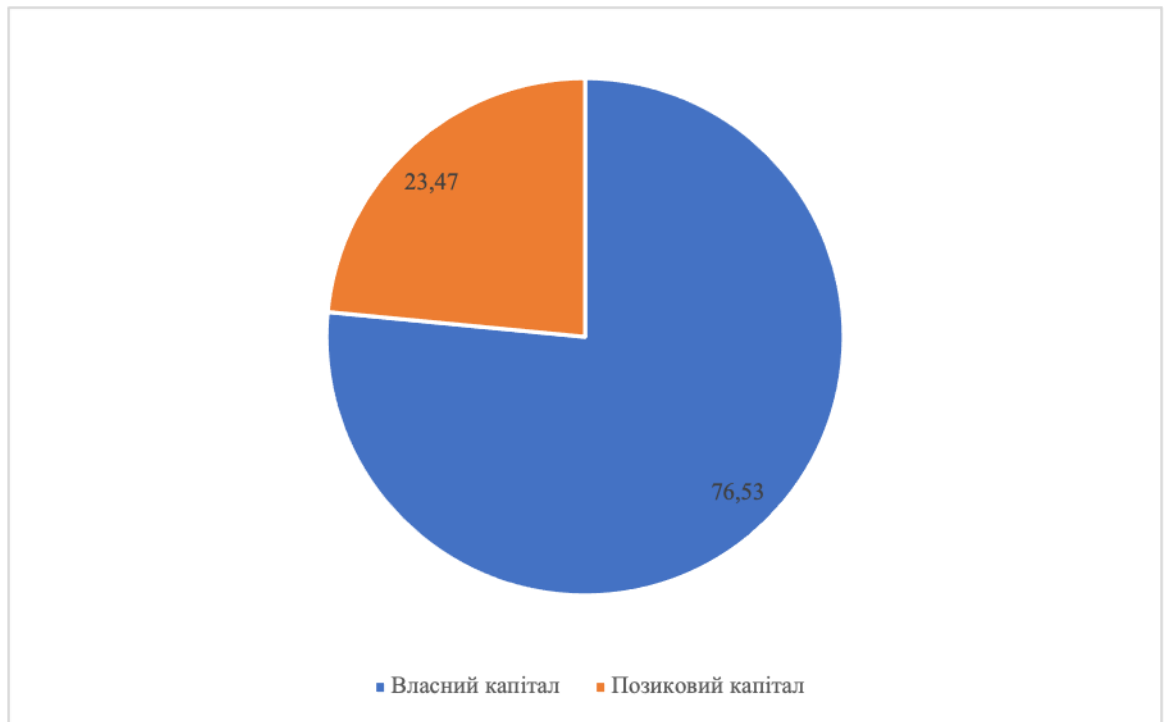

Рис. 2.19 Структура ресурсів 2018 року [47]

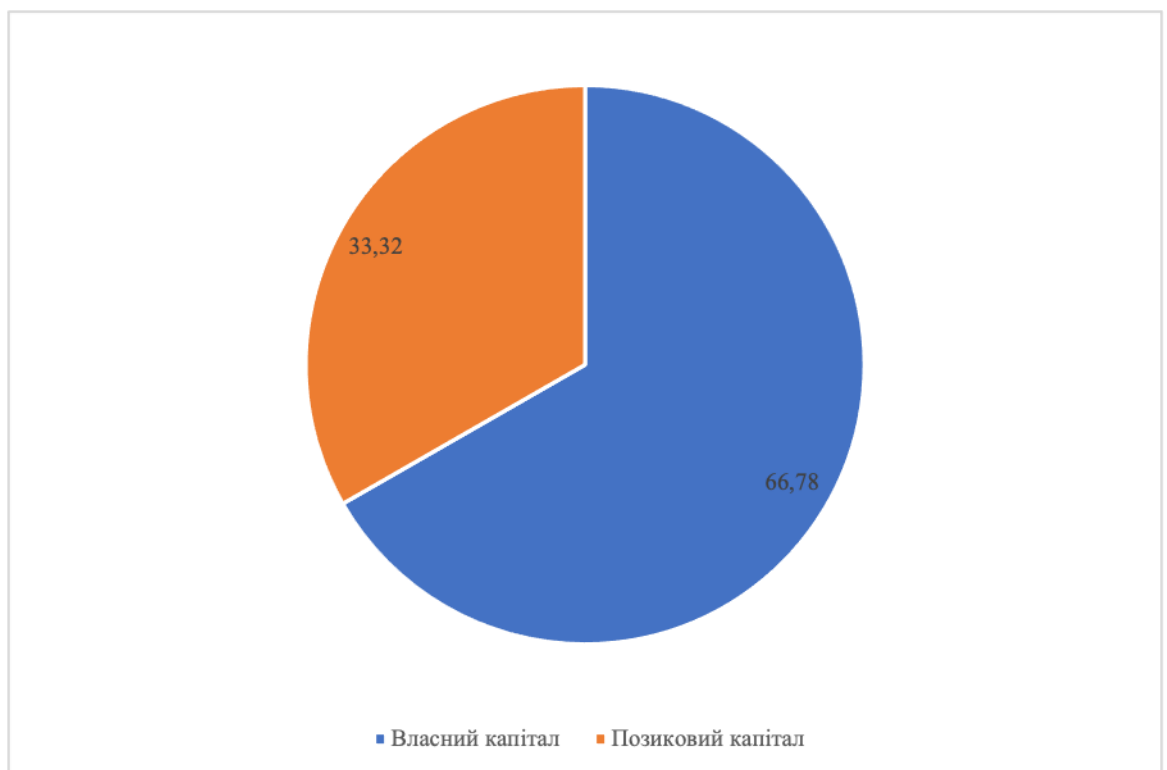

Рис. 2.20 Структура ресурсів 2019 року [47]

ДНВП «Об'єднання Комунар характеризується як фінансово незалежне підприємство із співвідношення розміру капіталу власного та позикового

відповідно: у 2017 році – 72,30% та 27,70%; у 2018 році – 76,53% та 23,47%; 2019 році – 66,78% та 33,22%.

Тобто можемо відзначити, що досліджуване підприємство є фінансово стійким, із значним переважанням власних ресурсів, що передбачає відсутність загрози фінансовій безпеці досліджуваного підприємства та вказує на застосування ним стратегії забезпечення нарощення власної ресурсної бази.

Таким чином, на підставі детального дослідження платоспроможності та фінансової автономності ДП «Об'єднання Комунар у 2017-2019 роках можемо вказувати на середній рівень фінансової безпеки досліджуваного підприємства.

Також з метою дослідження рівня фінансової безпеки проведемо дослідження можливості банкрутства проведемо відповідно до методики О. О. Терещенка та Е. Альтмана.

Таблиця 2.17

Оцінка можливості банкрутства ДНВП «Об'єднання комунар» за методикою О. О. Терещенка у 2017-2019 роках [43; 47]

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік
$0,03X_1$	0,05	0,01	0,05
$1,5X_2$	3,61	4,26	-0,003
$0,08X_3$	0,01	0,00	0,24
$10X_4$	0,10	0,00	-0,01
$0,3X_5$	1,24	0,21	0,17
$0,1X_6$	0,15	0,78	0,03
Z (підсумковий показник)	1,41	0,52	0,48
Можливість банкрутства	Нестабільна фінансова збалансованість	Високий рівень можливості банкрутства	Високий рівень можливості банкрутства

Таблиця 2.18

Оцінка можливості банкрутства ДНВП «Об'єднання комунар» за методикою Е.Альтмана у 2017-2019 роках [44; 47]

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік
$1,2X_1$	0,67	0,66	0,86
$1,4X_2$	0,01	0,00	-0,001
$3,3X_3$	0,01	0,00	0,86
$0,6X_4$	2,61	3,26	1,21
$1,0X_5$	0,15	0,78	1,99
Z (підсумковий показник)	2,58	3,55	4,90
Можливість банкрутства	середня	низька	низька

На підставі таблиць 2.17 та 2.18 можемо відзначити, що у 2018 році та станом на 2019 рік відзначається за рівнем можливості банкрутства підприємство аналізу відзначається як підприємство з дуже низьким рівнем, що свідчить про зростання рівня фінансової безпеки у досліджуваному періоді та вказує на достатній рівень фінансової безпеки у 2017 році, проте певні заходи у сфері забезпечення високого та стабільного рівня фінансової безпеки все-таки необхідно здійснити.

Оцінювання стратегічної фінансової позиції реалізуємо в розрізі матриці стратегій фінансового типу Ж Франсона та І. Романе, що дозволяє дослідити наявний стан підприємства з погляду фінансового стану, розглядати ситуацію в динаміці, з метою визначення стратегічного розвитку наявної фінансової стратегії підприємства з врахуванням динаміки ключових показників його діяльності [6].

На базі таблиці 2.19 розшифруємо визначення базових елементів формул.

Підсумок господарської роботи:

1) БР (брутто-підсумок використання вкладень):

$$\text{БР} = \text{ДВ} - \text{З}_{\text{зп}},$$

$$\text{ДВ} = \text{Д}_{\text{пт}} - \text{МЗ},$$

де ДВ – додана вартість;

ОП – затрати стосовно заробітної плати та пов'язаних з нею відрахування;

ВП – дохід у результаті продажу товарів;

МЗ – матеріальні затрати;

2) Δ ФЕП – динаміка фінансово-експлуатаційних затрат;

ФЕП = Виробничі запаси + готова продукція + дебіторська заборгованість – поточна кредиторська заборгованість

3) Δ ОЗ – динаміка вхідної вартості основних засобів аналізованого періоду

$$\Delta\text{ОЗ} = \text{ВВ}_{\text{оф1}} - \text{ВВ}_{\text{оф0}},$$

де $\text{ВВ}_{\text{оф1}}$ – вартість вхідна ОФ наприкінці аналізованого періоду;

$\text{ВВ}_{\text{оф0}}$ – вхідна вартість ОФ на початку аналізованого періоду

4) ІН – інші надходження.

Таблиця 2.19

Методика обчислення показників для формування матриці фінансових стратегій [1; 47]

Показник	Формула	Розрахунок	2019 рік
Підсумок господарської роботи	$\text{ПГР} = \text{БП} - \Delta\text{ФЕП} - \Delta\text{ОЗ} + \text{ІН}$	$-19446 - 10855 - (-47692) + 27$	17418
Підсумок фінансової роботи	$\text{ПФР} = \Delta\text{ЗР} - \text{З}_{\text{ф}} - \text{ПП} - \text{Д} + \text{Н}_{\text{ук}} - \text{З}_{\text{ук}} - \text{ФВ}_{\text{д}} + \text{Н}_{\text{ф}}$	$-64441 - 1936 - (-58) - 0 + 0 - 0 - 0 + 0$	-66319
Підсумок фінансово-господарської роботи	$\text{ПФНР} = \text{ПГР} + \text{ПФР}$	$17418 - 66319$	-48901

Таблиця 2.20

Матриця стратегій фінансового типу [10; 47]

Показники	ПФР < 0	ПФР → 0	ПФР > 0
ПГР > 0	1. «Батько сімейства» ПФГР → 0 ДВНП «Об'єднання Комунар»	4. «Рантьє» ПФГР > 0	6. «Материнське товариство» ПФГР >> 0
ПГР → 0	7. «Епізодичний дефіцит» ПФГР < 0	2. «Стійка рівновага» ПФГР → 0	5. «Атака» ПФГР > 0
ПГР < 0	9. «Кризовий стан» ПФГР << 0	8. «Дилема» ПФГР < 0	3. «Хитка рівновага» ПФГР → 0

5) Підсумок фінансової роботи:

ΔЗР – динаміка залучених ресурсів аналізованого періоду;

З_ф – фінансові затрати;

ПП – прибутковий податок від звичайної діяльності;

Д – сплачені дивіденди;

Н_{ук} – надходження від участі в капіталі;

З_{ук} – затрати у результаті участі в капіталі та інші витрати;

ФВ_д – довготермінові фінансові вкладення;

Н_ф – інші надходження фінансового типу.

6) Підсумок фінансово-господарської роботи:

РГД – підсумок господарської роботи;

РФД – підсумок фінансової роботи.

На основі, побудованої у таблиці 2.20 матриці, можемо вказувати, що досліджуване підприємство належить до 1 квадранта – «Батько сімейства», що є зоною рівноваги.

Фактичні темпи приросту його капіталу є меншими за можливі, тобто задіяні не всі ресурси. Можливий перехід в квадрати 4, 2 і 7, найімовірніший для ДНВП «Об'єднання Комунар» перехід до квадранту 4 – «Рантьє».

Побудова матриці БКГ здійснюємо на базі:

1) дослідження динаміки чистих надходжень від збуту товарів

$$D_{\text{пчн}} = \Pi_{\text{п}} \times DA_{\text{вб}}$$

$$D_{\text{пчн}} = -0,003 \times 0,26 \times 100 = -0,08$$

2) прибутковість продаж:

$$P_p = \text{ЧП} / \text{ЧД}$$

$$P_p = -251 / 87065 = -0,003,$$

де ЧП – чистий підсумок роботи;

ЧД – чисті надходження від збуту товарів

3) ділова активність валюти балансу:

$$DA_{\text{вб}} = \text{ЧД} / A$$

$$O_A = 87065 / 3334061 = 0,26,$$

де ЧН – чисті надходження від збуту товарів;

A – активи

4) дослідження динаміки фінансової бази:

$$D_{\text{фб}} = E_{\text{фл}} \times H_{\text{м}}$$

$$D_{\text{фб}} = -0,11 \times 0 = 0\%$$

5) ефект фінансового левериджу:

$$E_{\text{фл}} = (P_k \times (1 - C_{\text{п}}) - C_{\text{пв}}) \times \text{ПК} / \text{ВК},$$

Де P_k – прибутковість розміщених ресурсів;

$C_{\text{п}}$ – відсоткова ставка податку на прибуток;

$C_{\text{пв}}$ – кредитний відсоток;

ПК – позикові ресурси;

ВК – власні ресурси

$$E_{\text{фл}} = (0 \times (1 - 0,19) - 0,21) \times 111824 / 222238 = -0,11$$

б) норма мобілізації:

$$H_{\text{м}} = \Pi_{\text{в}} / \text{ЧПР}$$

$$H_{\text{м}} = 0 / -251 = 0,$$

де $\Pi_{\text{в}}$ – прибуток, спрямований у розвиток підприємства;

ЧП – чистий прибуток

На базі даних розрахунків будемо матрицю БКГ.

Високий Темп росту надходжень	2. «Квадрат стратегії» Просте зростання	1. «Квадрат стратегії» Зростання, що веде до зростання бізнесу
	3. «Квадрат стратегії» Наздоганяюче зростання ДВНП «Об'єднання Комунар»	4. «Квадрат стратегії» Зростання, що призведе до зростання прибутку
Низький	Низький	Високий
		Темп росту ресурсозабезпечення

Рис. 2.21 Матриця стратегій фінансового типу БКГ [16; 47]

Відповідно до сформованої матриці БКГ відносимо досліджуване підприємство до третього квадрату стратегії наздоганяючого зростання, яка обумовлена низькими показниками діяльності фірми, а пріоритетом її економічної поведінки на ринку в такому випадку стає інвестування з метою утримати наявну фінансову позицію.

Висновки до розділу 2

Практичне дослідження рівня фінансової безпеки підприємства проводимо на основі ДНВП «Об'єднання Комунар», що спеціалізується на випуску систем управління-носіїв та космічних об'єктів що є переконливим доказом високих технологій, якості продукції та високої кваліфікації персоналу.

Базовими цінностями роботи визначається висока якість товарів, її надійність та безпечність, а також законна діяльність та соціальна відповідальність.

Дослідження майнового стану вказує, що у 2017-2019 років відзначається незначна динаміка росту майнового комплексу, у складі якого переважають оборотні активи.

Дослідження рівня ділової активності дає змогу вказувати на зниження її рівня, що в основному зумовлено негативною динамікою чистого доходу від реалізації внаслідок зниження попиту споживачів та недосконалої збутової політики.

Рентабельність функціонування відзначається тільки у 2017-2018 роках, і то на низькому рівні, 2019 рік відзначився збитковою роботою, що, окрім, звуження обсягів реалізації товарів, переважно зумовлено недосконалою політикою менеджменту витрат, про що свідчать позитивні тенденції росту собівартості та адміністративних витрат та витрат на збут.

Інтегральне оцінювання фінансового стану ДВНП «Об'єднання Комунар» вказує, що загалом фінансовий стан відзначається як достатній, однак у 2018 році відзначається значним погіршенням, що дещо вирівнюється у 2019 році.

Оскільки дослідження фінансового стану підприємства є фундаментом для визначення рівня фінансової безпеки, то можемо вказувати на негативний вплив фінансового стану на рівень фінансової безпеки.

Оцінка рівня фінансової безпеки дає змогу вказувати на її середній рівень та негативну динаміку, про що свідчить зниження рівня фінансової стійкості та миттєвої і поточної платоспроможності підприємства.

Водночас вказуємо на невідповідність у 2017-2018 роках показника абсолютної ліквідності нормативній межі, а у 2019 році ще й невідповідність коефіцієнта проміжної платоспроможності.

В підсумку дослідження можливості банкрутства підприємства свідчить про достатній рівень можливості банкрутства та потребує негайного вжиття заходів у галузі фінансової безпеки з метою забезпечення її росту та вдосконалення фінансового стану в цілому.

РОЗДІЛ 3

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Оптимізація структури фінансових ресурсів як напрям вдосконалення фінансової безпеки

З метою успішної діяльності підприємству не тільки потрібно обліковувати капітал на балансі, він повинен бути оптимально структурований та застосовуватись із врахуванням сфери роботи, у якій функціонує будь-яка компанія. Тобто ресурси повинні мобілізуватись на термін, що перевищує термін їх застосування.

У напрямі формування раціональної структури джерел мобілізації ресурсів необхідно в першу чергу сформуванню комплекс цілей його застосування [10].

Наступний крок – це визначення форми фінансових ресурсів, що застосовуватимуться – власні чи залучені. Однак у разі відсутності у підприємства власного капіталу наступним кроком буде визначення оптимальності мобілізації ресурсів за певну плату та розміру такого залучення.

Забезпечення оптимальності структури фінансових ресурсів являється важливою стадією процесу стратегічного дослідження ресурсної бази, що передбачає формування такої структури, за якої може бути досягнений максимальна успішність роботи підприємства [2].

Раціональну структуру ресурсів у кількісному виразі визначити дуже складно, проте менеджменту ДВНП «Об'єднання Комунар» необхідно встановити її приблизний вигляд, обчислений на базі чинників впливу та власного професійного досвіду.

В нашій країні значна частка підприємств не зосереджує уваги на наукових методах оптимізації ресурсної бази, зокрема, і досліджуване підприємство.

Таке нівелювання наукових підходів є значним недоліком системи менеджменту, адже структура капіталу безпосередньо здійснює вплив на підсумки роботи підприємства [19].

Оптимальну структуру фінансовий ресурсів у вигляді співвідношення залучених та власних ресурсів, можемо обчислити, використовуючи ефект фінансового левериджу (табл. 3.1).

На основі таблиці 3.1 підсумуємо, що структура фінансових ресурсів ДВНП «Об'єднання Комунар» у 2017-2019 роках є достатньо успішною, враховуючи, що власні ресурси у левовій частці сформовані за рахунок нерозподіленого прибутку, що вказує на високі результати роботи підприємства аналізу в підсумку.

Таблиця 3.1

Ефект фінансового левериджу для ДВНП «Об'єднання Комунар»
за 2017-2019 роки

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік
Обсяг власних ресурсів, тис. грн	229552	230965	222238
Обсяг мобілізованих ресурсів, тис. грн.	87958	70813	110546
Загальний розмір ресурсів, тис. грн	317510	301778	332784
Підсумок роботи, тис. грн	4672	484	-251
Структура ресурсів			
Власні ресурси, %	72,30	76,53	66,78
Мобілізовані ресурси, %	27,70	23,47	33,22
Показник фінансового важеля	0,28	0,23	0,33
Показник прибутковості активів	0,01	0,002	-0,001
Розмір банківського відсотка, %	24	24	24
Ставка податку на прибуток, %	19	19	19

Джерело: фінансова звітність ДВНП «Об'єднання Комунар»

На основі таблиці 3.1 підсумуємо, що структура фінансових ресурсів ДВНП «Об'єднання Комунар» у 2017-2019 роках є неуспішною, враховуючи, що власні ресурси у левовій частці сформовані за рахунок акціонерного

капіталу та характеризує його зниження за рахунок нерозподіленого негативного підсумку роботи, що зумовлено неприбутковістю роботи підприємства аналізу в підсумку.

Таблиця 3.2

Прогноз ефекту фінансового левериджу для ДВНП «Об'єднання Комунар» на 2021 рік

Показники	Варіанти розрахунку						
	1	2	3	4	5	6	7
Обсяг власних ресурсів, тис. грн	332784	302784	282784	262784	232784	182784	172784
Можливий розмір залучених ресурсів, тис. грн	0	30000	50000	70000	100000	150000	160000
Загальний розмір ресурсів, тис. грн.	332784	332784	332784	332784	332784	332784	332784
Структура капіталу							
Власні ресурси, %	100,00	90,99	84,98	78,97	69,95	54,93	51,92
Позикові ресурси, %	0,00	9,01	15,02	21,03	30,05	45,07	48,08
Показник фінансового важеля	0,00	0,09	0,15	0,21	0,30	0,45	0,48
Показник прибутковості активів, %	-0,001	-0,001	-0,001	-0,001	-0,001	-0,001	-0,001
Рівень банківського відсотка, %	15	15	15	15	15	15	15
Обсяг прибутку не враховуючи плати за кредит, тис. грн.	-251	-251	-251	-251	-251	-251	-251
Розмір плати по кредиту, %	0	4500	7500	10500	15000	22500	24000
Розмір підсумкового показника роботи із врахуванням плати по кредиту, тис. грн	-251	-4751	-7751	-10751	-15251	-22751	-24251
Ставка податку на прибуток, %	19	19	19	19	19	19	19
Розмір податку на прибуток, тис. грн.	0	0	0	0	0	0	0
Чистий підсумок роботи, тис. грн.	-251	-251	-251	-251	-251	-251	-251
Показник фінансової прибутковості	0,00	-0,02	-0,03	-0,04	-0,07	-0,12	-0,14
Ефект фінансового левериджу		-0,01	-0,01	-0,01	-0,02	-0,06	-0,02

Джерело: складено на базі фінансової звітності ДВНП «Об'єднання Комунар»

У першу чергу, потрібно відзначити перевищення власних ресурсів над залученими. Про низький рівень успішності використання капіталу свідчить рівень його рентабельності приблизно -0,1%.

Однак у досліджуваному періоді рентабельність фінансових ресурсів власного походження не відзначається динамікою росту, що потребує певного вжиття заходів у структурі ресурсного забезпечення у напрямі зростання прибутковості фінансових ресурсів [6].

З метою визначення оптимальної структури фінансових ресурсів для ДВНП «Об'єднання Комунар» на 2021 рік за розмір капіталу взято обсяг активів за 2019 рік та запропоновано відповідно 7 варіантів співвідношення власних та залучених ресурсів, відштовхуючись від варіанту повної відсутності позикових ресурсів до їх частки у капіталу досліджуваного підприємства у 48,08%.

На базі таблиці 3.2 можемо зазначити, що коефіцієнт рентабельності вказує на нижчий рівень рентабельності власного капіталу у розрізі всіх варіантів порівняно із 2017-2019 роками.

Однак у разі зниження ставки відсотків стосовно залучення ресурсів, що можливо за рахунок використання пільгових програм кредитування, а також лізингових, іпотечних форм кредитування, такий рівень може бути ще вищим за рентабельність фінансових ресурсів у аналізованому періоді.

Оскільки передбачаємо зростання залучених ресурсів з метою розвитку діяльності на базі розширення масштабів збутової роботи та розвитку матеріально-технічної бази, то відповідно прогнозуємо зростання прибутку до рівня 2017 року та представимо у цьому разі розрахунки ефекту фінансового левериджу у таблиці 3.3.

На базі даної таблиці підсумуємо, що оптимальна структура капіталу для ДВНП «Об'єднання Комунар»:

- власні ресурси – 54,93%;
- позикові ресурси – 45,07%.

Таблиця 3.3

Прогноз ефекту фінансового левериджу для ДВНП «Об'єднання Комунар» на
2021 рік з врахуванням зростання прибутку

Показники	Варіанти розрахунку						
	1	2	3	4	5	6	7
Обсяг власних ресурсів, тис. грн	332784	302784	282784	262784	232784	182784	172784
Можливий розмір залучених ресурсів, тис. грн	0	30000	50000	70000	100000	150000	160000
Загальний розмір ресурсів, тис. грн.	332784	332784	332784	332784	332784	332784	332784
Структура капіталу							
Власні ресурси, %	100,00	90,99	84,98	78,97	69,95	54,93	51,92
Позикові ресурси, %	0,00	9,01	15,02	21,03	30,05	45,07	48,08
Показник фінансового важеля	0,00	0,09	0,15	0,21	0,30	0,45	0,48
Показник прибутковості активів, %	0,014	0,014	0,014	0,014	0,014	0,014	0,014
Рівень банківського відсотка, %	15	15	15	15	15	15	15
Обсяг прибутку не враховуючи плати за кредит, тис. грн.	4672	4672	4672	4672	4672	4672	4672
Розмір плати по кредиту, %	0	4500	7500	10500	15000	22500	24000
Розмір підсумкового показника роботи із врахуванням плати по кредиту, тис. грн	4672	9172	12172	15172	19672	27172	28672
Ставка податку на прибуток, %	19	19	19	19	19	19	19
Розмір податку на прибуток, тис. грн.	887,68	1742,68	2312,68	2882,68	3737,68	5162,68	5447,68
Чистий підсумок роботи, тис. грн.	3784,32	7429,32	9859,32	12289,32	15934,32	22009,32	23224,32
Показник фінансової прибутковості	0,01	0,02	0,03	0,05	0,07	0,12	0,13
Ефект фінансового левериджу		0,01	0,01	0,01	0,02	0,05	0,01

Джерело: складено на базі фінансової звітності ДВНП «Об'єднання Комунар»

За такої структури передбачається максимальний ефект фінансового левериджу – 0,05.

Рис. 3.1 Схема організації структури капіталу [22]

У напрямі забезпечення оптимальної структури ресурсів досліджуваного підприємства також необхідно реалізувати комплекс заходів [8]:

1) зростання рівня прибутковості активів за рахунок зростання прибутків до сплати відсотків та податкових платежів. збільшувати економічну рентабельність активів за рахунок збільшення прибутків до сплати відсотків та податків, що зумовить зниження ступеня залежності досліджуваного підприємства від динамічності плати за користування залученими ресурсами.

2) зниження плати за користування мобілізованими ресурсами за рахунок застосування інноваційних форм залучення капіталу у вигляді лізингу, іпотечного кредитування, використання пільгових програм кредитування, формування позитивної кредитної історії та налагодження надійних стабільних відносин із певним колом фінансово-кредитних установ.

Відобразимо механізм оптимізації структури ресурсного забезпечення досліджуваного підприємства на рисунку 3.1.

Представлена на рисунку 3.1 схема організації структури фінансових ресурсів підприємства вказує, що компанії потрібно здійснювати наступний крок тільки у випадку використання всіх можливостей наявного.

Отже, можемо підсумувати, що на наявному етапі розвитку підприємства аналізу відзначається достатньо позитивною структурою ресурсів, яку можна відзначити як безпечну для компанії, однак не у повній мірі працюючу, про що свідчить достатній рівень рентабельності власних ресурсів, проте стабільний.

Така ситуація вказує на відсутність розвитку та потребує вдосконалення діяльності досліджуваного підприємства за рахунок інноваційних зовнішніх джерел ресурсів у вигляді лізингового, іпотечного кредитування тощо, що буде спрямоване на зростання прибутку на рівня його рентабельності у плановому 2021 році.

3.2 Розробка та реалізація успішної стратегії фінансової безпеки підприємства

Успішний менеджмент фінансової безпеки підприємства повинен, у першу чергу, базуватись на ефективно сформованій та реалізованій стратегії фінансової безпеки.

Тому у ролі одного із ключових напрямів розвитку системи управління фінансовою безпекою визначаємо формування стратегії фінансової безпеки для досліджуваного господарюючого суб'єкта.

У першу чергу визначимо ключові переваги та недоліки, що здійснюють вплив на рівень фінансової безпеки ДНВП «Об'єднання Комунар» у розрізі мікро- та макросередовищ у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

SWOT-діагностика фінансової безпеки ДНВП «Об'єднання комунар» [24; 26; 47]

Мікросередовище	Переваги (S)	Недоліки (W)
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Позитивна структура капіталу; 2. Наявний резерв збільшення позикових ресурсів 3. Відсутність довготермінових позик, що формує резерв змоги їх набуття 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Нестача найбільш ліквідних активів; 2. Відсутність розвиненої інвестиційної складової діяльності
Макросередовище	Сприятливі фактори (O)	Несприятливі чинники (T)
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток пільгової системи кредитування 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зростання вартості кредитних ресурсів; 2. Нестабільність валютного курсу; 3. Зростання темпу інфляції; 4. Девальвація національної валюти; 5. Нерозвиненість фінансового ринку та фінансових інститутів

На основі детальної оцінки макро- та мікросередовищ підприємства визначаємо основні функціонування у галузі фінансової безпеки із метою успішної розробки даної стратегії на майбутнє:

- нераціональна структура ресурсної бази;
- часткова платоспроможність функціонування;
- низький рівень прибутковості [2].

Визначаємо, що загальною ціллю підприємства аналізу є забезпечення високого рівня фінансової безпеки у майбутньому.

Проаналізуємо також систему цілей стратегії фінансової безпеки. Цілі першого рівня забезпечення високого рівня фінансової безпеки ДНВП «Об'єднання Комунар» на прогнозований період відобразимо на рисунку 3.10.

Рис. 3.10 Цілі першого рівня ДНВП «Об'єднання Комунар» [15; 47]

Перелік цілей другого рівня для досягнення кожної першорівневої цілі у фінансовій сфері.

1. Забезпечення належного рівня платоспроможності плануємо за рахунок таких основних заходів, відображених на рисунку 3.11.

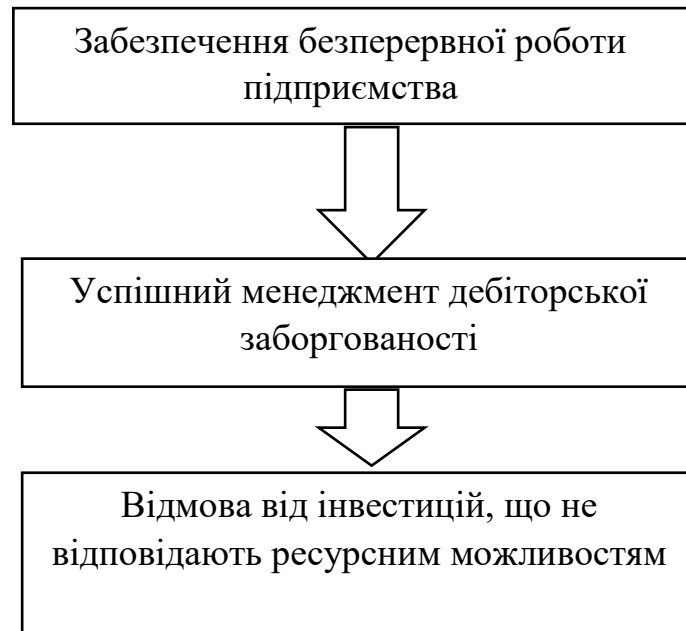

Рис. 3.11 Напрями зростання рівня платоспроможності [17; 47]

2. Забезпечення раціональної структури джерел фінансових ресурсів, що відображено на рисунку 3.12.

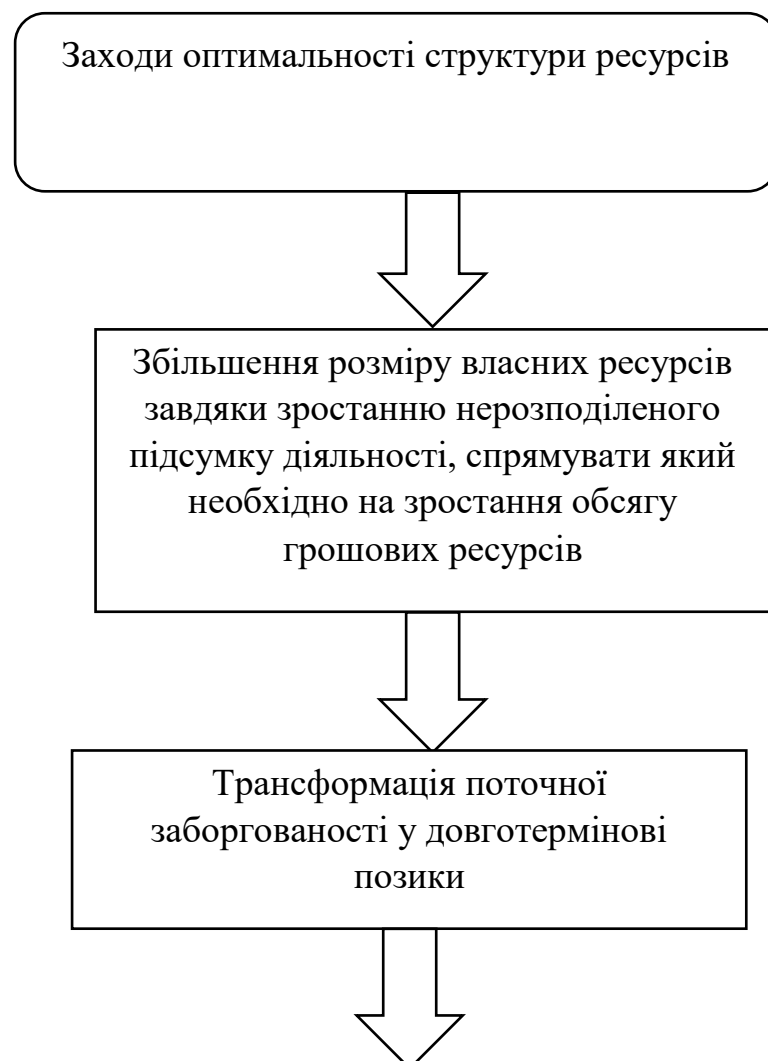

Рис. 3.13. Напрями забезпечення оптимальної структури джерел ресурсів [20; 47]

3. Удосконалення системи менеджменту затрат, відображено на рисунку 3.14.

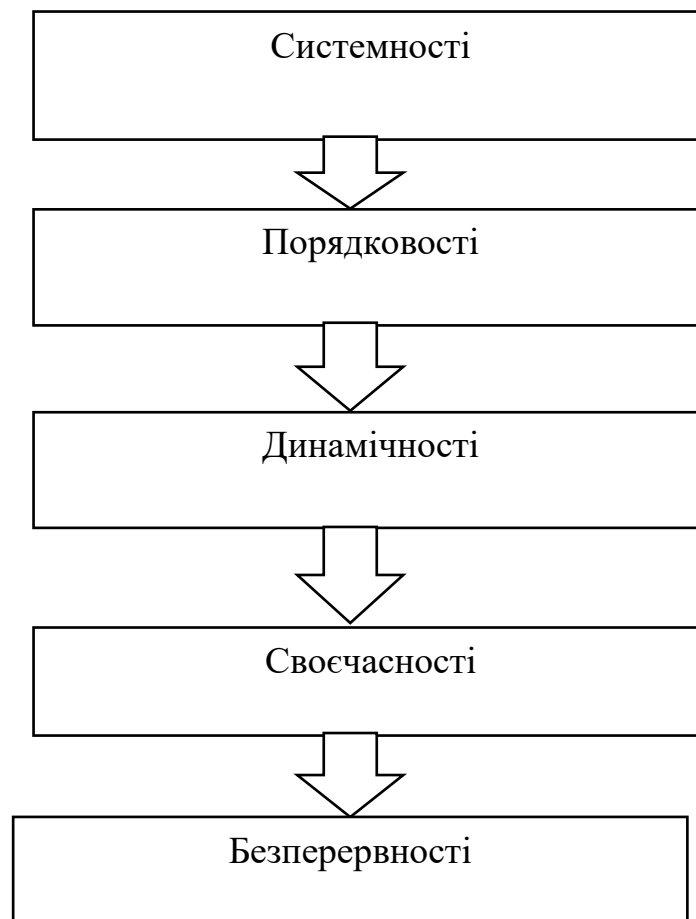

Рис. 3.14. Напрями вдосконалення системи менеджменту затрат [47; 55]

Основною метою стратегії фінансової безпеки досліджуваного підприємства є забезпечення високого рівня абсолютної та проміжної платоспроможності, збереження високого рівня поточної платоспроможності та раціоналізація структури капіталу.

Принципи стратегії фінансової безпеки ДВНП «Об'єднання Комунар» відображено на рисунку 3.15.

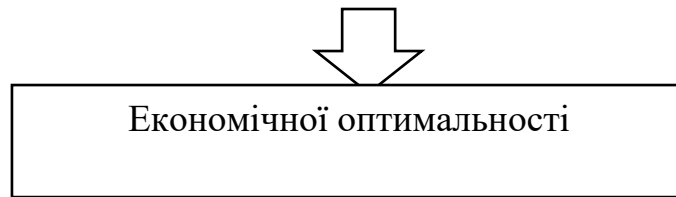

Рис. 3.15 Принципи стратегії фінансової безпеки досліджуваного підприємства [49]

На основі рисунку 3.15 визначаємо, що базовими принципами стратегії фінансової безпеки ДВНП «Об'єднання Комунар» є:

- 1) системності – включає практичне втілення заходів, що мають бути узгодженими та не спричиняти суперечності між собою та здійснюватимуть задля досягнення загальної цілі;
- 2) порядковості – система певних дій повинна передбачати їх втілення у відповідному порядку, що повинен бути повною мірою дотриманий під час розробки та втілення стратегії фінансової безпеки;
- 3) динамічності – являє собою здатність базових стадій формування та реалізації стратегії з врахуванням динаміки макро- та мікросередовищ;
- 4) своєчасності – практичне втілення певних дій стратегії має відбуватись не тільки у чіткому порядку, але й із дотриманням термінів їх реалізації, що впливатиме та ступінь успішності реалізації стратегії фінансової безпеки;
- 5) економічної оптимальності – передбачає розробку та практичне втілення стратегії фінансової безпеки, що має на меті формування високого його рівня за рахунок високого ступеня фінансової незалежності та оптимальності структури ресурсного забезпечення.

Базовими етапами реалізації стратегії фінансової безпеки визначаємо [6; с.46]: запровадження та реалізація системи оперативного менеджменту активами, що виступатиме засобом зростання платоспроможності.

Відповідно до даного аспекту бути визначаємо основи оперативного менеджменту [3; с.463].

Першочерговим є забезпечення успішної системи менеджменту дебіторської заборгованості ДВНП «Об'єднання Комунар».

У галуз поточного моніторингу дебіторської заборгованості рекомендуємо втілювати на практиці заходи у сфері оперативного менеджменту зобов'язаннями клієнтів перед підприємством [20; с.55-56].

Задля виконання даної мети пропонуємо застосувати комплекс методів, що матимуть за ціль зменшення ступеня ризикованості та підвищення рівня платоспроможності:

- трансформація організаційної структури: запровадження міні-клірингового відділу;
- використання операцій факторингу;
- застосування у розрахункових відносинах векселів;
- страхування ймовірності невиконання зобов'язань споживачів;
- запровадження знижок у разі реалізації оплати клієнтом у момент фактичного відвантаження товарів;
- формування надійної та стабільної бази клієнтів.

Також важливим є вдосконалення системи менеджменту дебіторською заборгованістю використовуючи її поділ за видами та формами, ат акож термінами, безперервний аналіз її стану, обчислення її максимально допустимої суми, що сприятиме відсутності сумнівних боргів та безнадійних, розвиток системи фінансового контролінгу у галузі дебіторської заборгованості.

Забезпечення максимальних обсягів грошових коштів ДВНП «Об'єднання Комунар» – оптимального сформувати та ввести у використання успішну систему стосунків із контрагентами, що передбачатиме використання таких умов та форм розрахунків [5; с.34-40]:

- передоплата, що включає визначення мінімальної вартості продажу;
- часткова передоплата, що виступає інструментом інтеграції авансу та реалізації товарів у формі комерційного кредиту;

- використання проміжного рахунку, що застосовується у довготерінових угодах з метою забезпечення регулярності грошових потоків у міру реалізації певних стадії діяльності;
- банківська гарантія, що передбачає виплату коштів підприємству банком у разі неспроможності ним виконання його зобов'язань у повному розмірі та у визначений період часу;
- використання адаптивних цін, що варіюватимуть залежно від різного роду чинників (наприклад, від індексу інфляції чи курсу долара), що забезпечить захист інтересів досліджуваного підприємства від інфляційних втрат чи втрат по курсових різницях.

Отже, менеджмент рівня платоспроможності з позиції управлінського потенціалу підприємства аналізу пов'язани з [13; с.360] обранням оптимальної політики менеджменту розмірів, складу та структури оборотного капіталу, насамперед, це відноситься до дебіторської заборгованості та грошових коштів, що уможлиблює досягнення певного рівня платоспроможності та зміцнення фінансової безпеки його діяльності.

Третім етапом буде оцінка платоспроможності ДВНП «Об'єднання Комунар» з урахуванням наявних умов розрахункових відносин.

Пропонуємо задля одержання якісного відображення у галузі платоспроможності суб'єкта аналізу використовувати трансформований показник абсолютної платоспроможності – коефіцієнт покриття середньоденних платежів грошовими ресурсами [3; с.463].

Сутність цього розрахунку полягає в тому, щоб визначити, яку кількість «днів платежів» покривають грошові кошти, що є у суб'єкта господарювання.

Значення коефіцієнта покриття платежів грошовими ресурсами, що визначатиметься в днях платежів, буде більш інформативним, ніж коефіцієнти ліквідності та платоспроможності, оскільки уможлиблює встановлення для суб'єкта дослідження оптимального значення показника абсолютної платоспроможності.

Зміцнення проміжної платоспроможності досліджуваного підприємства, який полягає в реформуванні політики мобілізації залученого капіталу, а саме зосередження на довготерміновому кредитуванні замість короткотермінового, що забезпечить позитивні підсумки роботи [16; с.136].

Менеджменту ДВНП «Об'єднання Комунар» рекомендуємо реалізовувати обчислення варіанту довготермінового залучення ресурсів замість короткотермінового, що забезпечить [3; с.463]:

- зростання термінів виплати позикових ресурсів та їх вартості;
- збільшення термінів користування мобілізованими ресурсами.

Отже, для ДВНП «Об'єднання Комунар» виділяємо, зокрема, такі ключові стадії [21; с.208]:

1) реформування системи менеджменту фінансової безпеки підприємства – базовими заходами у даній сфері визначаємо:

- впровадження системи підвищення кваліфікації кадрів менеджменту та їх періодичного професійного навчання і розвитку;
- нормативної перевірки їх знань, що забезпечить високий рівень успішності їх рішень та відповідно забезпечить системне своєчасне а повноцінне визначення недоліків та формування можливих напрямів їх ліквідації;

2) забезпечення оптимального рівня дебіторської заборгованості;

З цією метою необхідно зробити наступне:

1) жорсткіше регулювати стан розрахунків із покупцями у формі протермінованої заборгованості;

2) забезпечувати диверсифікацію клієнтів;

3) стежити за співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості, забезпечуючи їх співвідношення на рівні хоча б 40% на 60%;

3) зниження затратності підприємства: зменшення розміру затрат адміністративного типу на 42%; зменшення розміру затрат інших операційних на 30;

4) трансформація короткострокових зобов'язань в довгострокові кредити або іпотеки:

5) зростання розміру абсолютно ліквідних оборотних активів.

Отже, на базі запропонованих стадій та заходів реалізації стратегії фінансової безпеки досліджуваного підприємства досліджуємо, що у 2021 році [24; с.600; 44] відбудеться покращення фінансової позиції підприємства та зміцнення фінансової безпеки, що буде виражена у вигляді зростання рівня платоспроможності підприємства, зростання рівня ефективності застосування капіталу, як власного, так і позикового, покращення фінансового стану у цілому та капіталізації підприємства за рахунок зростання розміру позитивного підсумку роботи та довготермінового позикового капіталу.

3.3 Впровадження системи фінансового контролінгу як інструменту зміцнення фінансової безпеки

Ефективне функціонування контролінгу в управлінні можливе лише за умови його послідовного впровадження в практичну діяльність суб'єкта господарювання з урахуванням усіх ключових аспектів цього процесу.

Процес впровадження контролінгу в управління досліджуваного суб'єкта ДВНП «Об'єднання Комунар» пропонуємо реалізувати у наступному порядку відображеному на рисунку 3.3 розрізі двох базових стадій [17]:

- організаційної;
- експлуатаційної.

Рис. 3.3 Комплекс етапів впровадження системи фінансового контролінгу на ДВНП «Об'єднання Комунар» [32]

Кожна з фаз складається з конкретних етапів. Організаційна фаза впровадження контролінгу охоплює такі етапи, як [27]:

- інтенсивна підготовка персоналу – ознайомлення персоналу із самим процесом впровадження, його комп'ютерним супроводженням і програмним забезпеченням;

- планування – аналіз сильних і слабких сторін діяльності організації для формування та подальшої реалізації контролінгу;

- оцінка – аналіз та обґрунтування найефективніших варіантів впровадження контролінгу;

- проектування – оформлення техніко-економічного обґрунтування та завдань із впровадження контролінгу);

- впровадження та тестування (безпосереднє поетапне впровадження окремих елементів контролінгу в управління підприємством із подальшим виявленням технічних і концептуальних помилок).

Організаційну стадію впровадження системи контролінгу пропонуємо представити схематично на рисунку 3.4.

Організаційна стадія процесу впровадження контролінгу в управління суб'єктами господарювання повинна складатися з таких етапів [29]:

- визначення конкретних завдань контролінгу;
- пошук підтримуючих і стимулюючих професійних і керуючих сил;
- визначення повноважень контролера з прийняття рішень;
- визначення місця в ієрархії підприємства;
- визначення внутрішньої організації відділу контролінгу;
- визначення професійних і дисциплінарних повноважень надання вказівок;
- дефініція особистісних характеристик для заповнення робочих місць;
- розробка описів робочих місць, підбір персоналу;
- розробка вказівок стосовно роботи системи контролінгу та норм поведінки контролерів;
- навчання та підвищення кваліфікації персоналу.

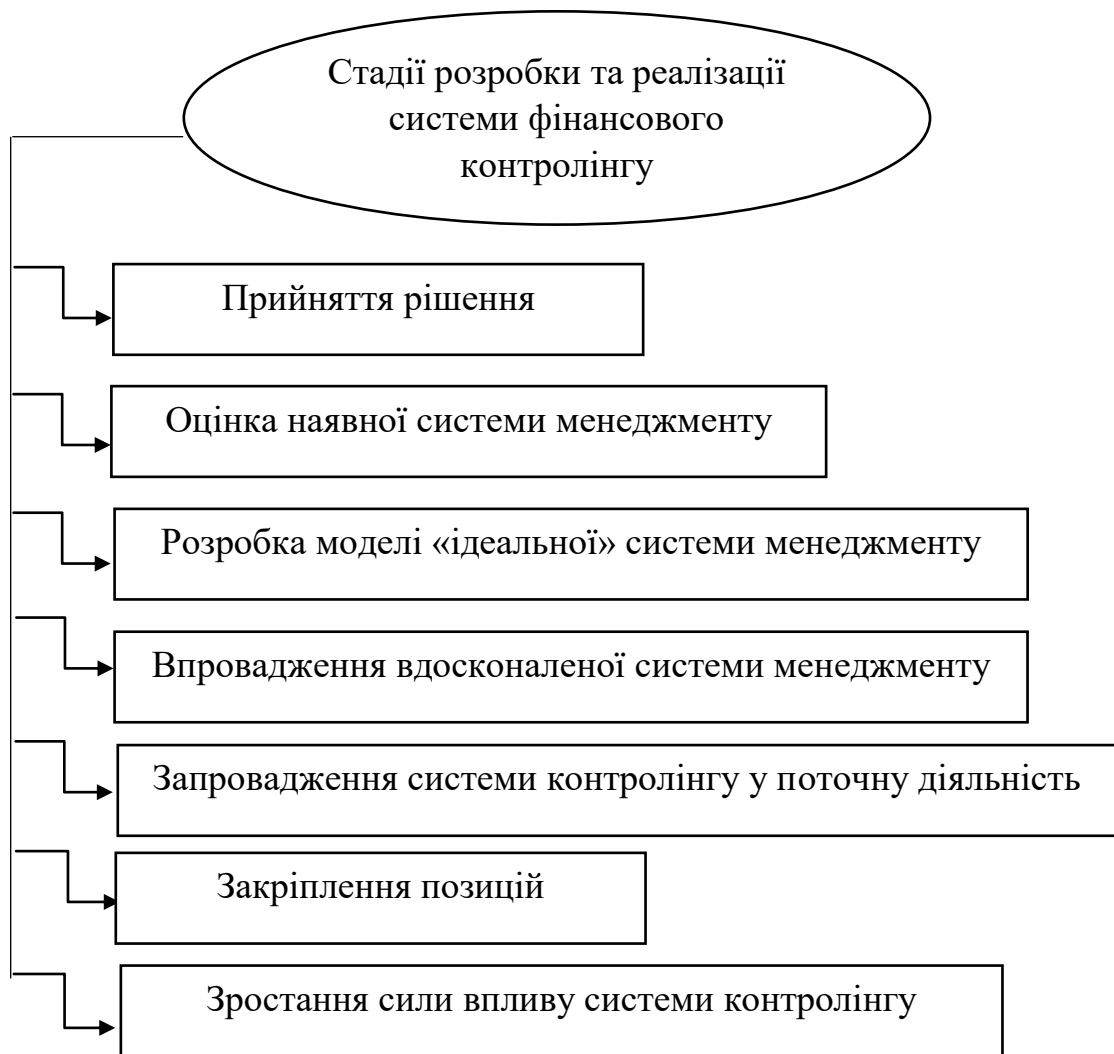

Рис. 3.4 Схема організаційного етапу процесу впровадження системи фінансового контролінгу у діяльність підприємства [31]

Також організаційна стадія впровадження системи фінансового контролінгу повинна класифікуватись на два основні блоки [28]:

1) розробки дій керівників на рівні всього підприємства – прийняття рішення про доцільність впровадження контролінгу, розробка альтернатив реалізації проекту, запуск проекту);

2) розробки дій на рівні керівника проектної групи, що створена в межах функціональної структури – створення інформаційного банку даних, планування процесу впровадження контролінгу, впровадження системи контролінгу та аналіз результатів впровадження).

Організаційна стадія ДВНП «Об'єднання Комунар» повинна передбачити визначення:

- 1) системи показників для оцінки ситуації, а також передбачена і сформульована стратегія управлінського розвитку;
- 2) стратегічно орієнтованої організаційної структури лінійного та функціонального менеджменту;
- 3) елементів нормативного та методичного забезпечення впровадження та удосконалення контролінгу;
- 4) структури автоматизованого інформаційного обліку робочих місць;
- 5) єдиної бази даних.

Експлуатаційна фаза проектування контролінгу ДВНП «Об'єднання Комунар» передбачає три етапи [30]:

- 1) моніторинг реалізації процесу – постійне спостереження за ходом реалізації процесу з метою його систематичного вдосконалення;
- 2) коректування на основі взаємозв'язку;
- 3) «план – факт – відхилення» – визначення та документування фактичних показників діяльності та порівняння їх із плановими).

Схема експлуатаційної стадії процесу впровадження фінансового контролінгу ДВНП «Об'єднання Комунар» відображена на рисунку 3.5.

Таким чином, на основі рисунку 3.5, експлуатаційна фаза системи фінансового контролінгу ДВНП «Об'єднання Комунар» повинна реалізовуватись у такому порядку [27]:

- 1) дослідження наявного стану справ досліджуваного суб'єкта господарювання;
- 2) визначення проблемних сторін;
- 3) розробка відхилень фактичних показників від прогнозованих;
- 4) пошук чинників впливу на позитивні та негативні відхилення та їх стимулювання або нівелювання відповідно;
- 5) розробка рекомендації та прогнозів розвитку;

б) оперативний контроль процесу функціонування підприємства та внесення своєчасних та оптимальних коригувань

Рис. 3.5 Схема експлуатаційної стадії системи фінансового контролінгу [17]

Слід зазначити, що експлуатаційна фаза проектування контролінгу в управлінні підприємствами не повною мірою відповідає впровадженню контролінгу, оскільки відображає процес його функціонування в суб'єкті господарювання.

Таким чином, можемо підсумувати, що чітке дотримання запропонованої послідовності етапів розробки та практичної реалізації системи фінансового контролінгу уможливить успішне її запровадження на ДВНП «Об'єднання

Комунар» та забезпечить позитивний вплив на фінансово-господарську діяльність та зумовить підвищення рівня рентабельності досліджуваного підприємства.

За результатами дослідження фахової літератури з питань фінансового контролінгу визначено підхід до його організації як системи взаємопов'язаних заходів, спрямованих на перетворення інформації за допомогою механізму, яким виступає кадрове, організаційне, методичне, технічне та програмне забезпечення під управлінням нормативно-правових положень.

У відповідності з цим підходом нами запропоновано схему організації фінансового контролінгу ДВНП «Об'єднання Комунар» (рис. 3.6).

Також визначено, що розроблена система фінансового контролінгу повинна відповідати наступним ознакам та бути [29]: безперервною; різнобічною; достовірною; своєчасною; організованою на всіх рівнях менеджменту.

Систему фінансового контролінгу на ДВНП «Об'єднання Комунар» пропонуємо організувати шляхом включення у штат працівників посаду фінансового контролера, функції якого наступні [30]:

- 1) контроль своєчасності та повноти виконання зобов'язань дебіторами;
- 2) контроль системи постачальників, їх надійності та платоспроможності;
- 3) контроль обігу векселів та фінансової складової договорів надання послуг;
- 4) моніторинг лізингових угод та своєчасності виконання по ньому власних зобов'язань фінансового типу;

Рис. 3.6 Схема організації системи фінансового контролю [1]

5) регулювання та коригування своєчасності виконання зобов'язань перед кредиторами з метою уникнення додаткових фінансових витрат у вигляді штрафів;

6) складання оперативних та довготермінових планів фінансових надходжень і витрат та дослідження рівня їх виконання.

7) контроль своєчасності та повноти виконання зобов'язань дебіторами;

8) контроль системи постачальників, їх надійності та платоспроможності;

9) контроль обігу векселів та фінансової складової договорів надання послуг;

10) моніторинг лізингових угод та своєчасності виконання по ньому власних зобов'язань фінансового типу

11) регулювання та коригування своєчасності виконання зобов'язань перед кредиторами з метою уникнення додаткових фінансових витрат у вигляді штрафів;

12) складання оперативних та довготермінових планів фінансових надходжень і витрат та дослідження рівня їх виконання.

Також пропонуємо систему фінансового контролінгу реалізувати у розрізі таких видів контролю як [17]: попередній; поточний; наступний.

Метою системи фінансового контролінгу досліджуваного господарюючого суб'єкта полягає в дослідженні успішності і законності фінансового кругообігу, а також достовірності його відображення в бухгалтерському обліку і звітності.

Об'єктом розробленої системи фінансового контролінгу виступають фінансові потоки і реалізується даний вид контролінгу досліджуваним підприємством за ініціативою системи менеджменту.

Підхід до забезпечення реалізації системи фінансового контролінгу визначається як комплекс взаємопов'язаних заходів, орієнтованих на трансформацію інформації завдяки механізму, що включає [27]:

- кадрове;
- організаційне;
- методичне;

- технічне;
- програмне забезпечення.

Попередній фінансовий контролінг – організація його передбачає побудову системи обмежень для процесу реалізації певних операцій у вигляді щоденних нормативних планів використання та отримання грошових коштів, сформованих відповідно із вказівкою належного рахунку бухгалтерського обліку.

Відповідно до цього сформовано модель реалізації попереднього фінансового контролінгу із застосуванням інформаційної системи автоматизованого характеру, що передбачає втілення принципу розподілу функціональних обов'язків відповідальних осіб в розрізі кожної стадії підконтрольного процесу і забезпечує інформаційну інтеграцію підсистем менеджменту (рис. 3.7) [28]:

- планування;
- регулювання;
- облік;
- діагностика і моніторинг.

Завдяки вказаній на рисунку 3.7 схемі організації попереднього фінансового контролінгу, він буде реалізуватись автоматично на стадії, що передуює розробці документа для проведення фінансової операції і відображенню її в обліку:

- самоконтролінг – робочі місця;
- моніторинг – менеджмент нижчої та середньої ланки;
- ревізія та внутрішній аудит – менеджмент верхньої ланки.

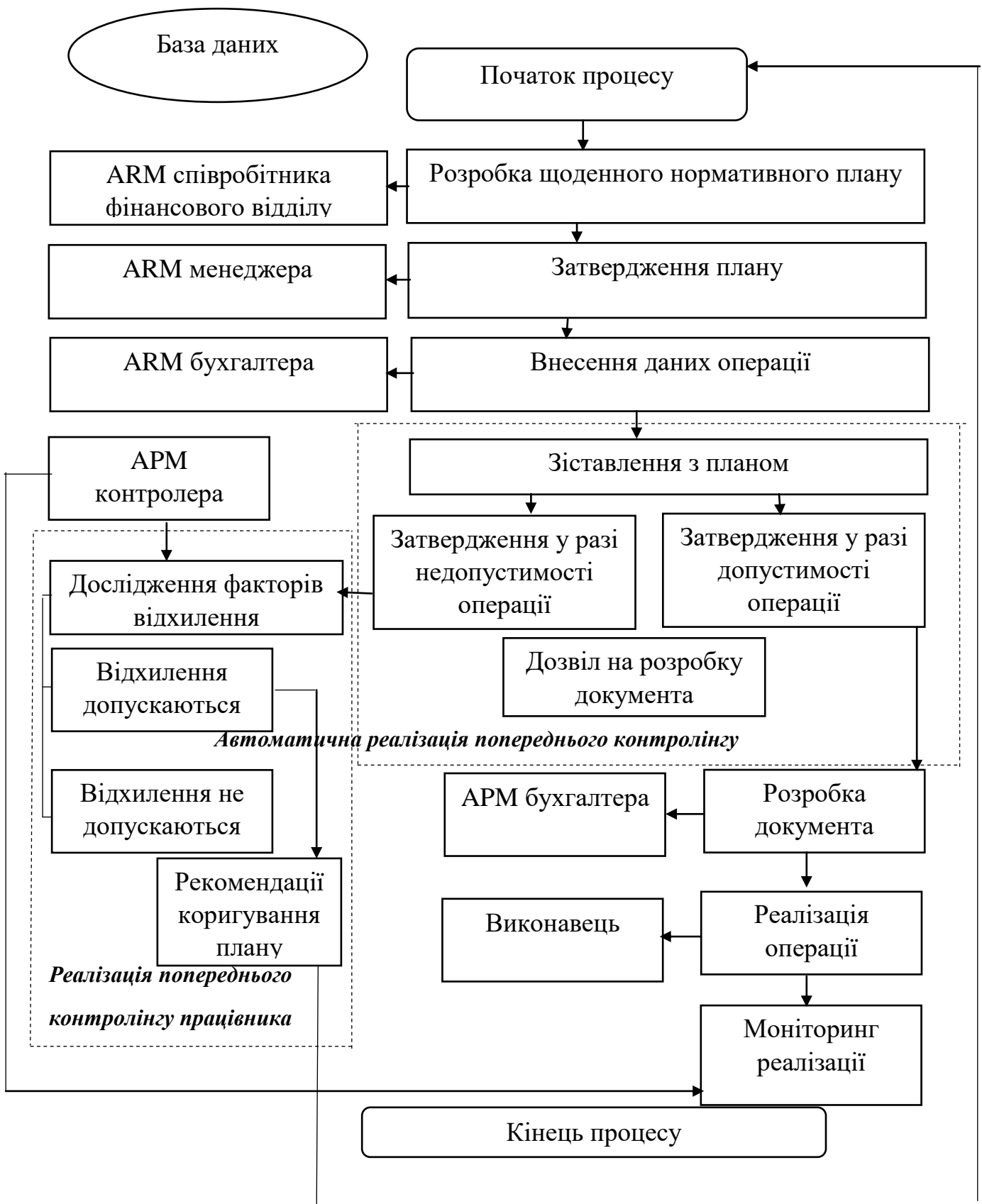

Рис. 3.7 Модель реалізації попереднього фінансового контролінгу [17]

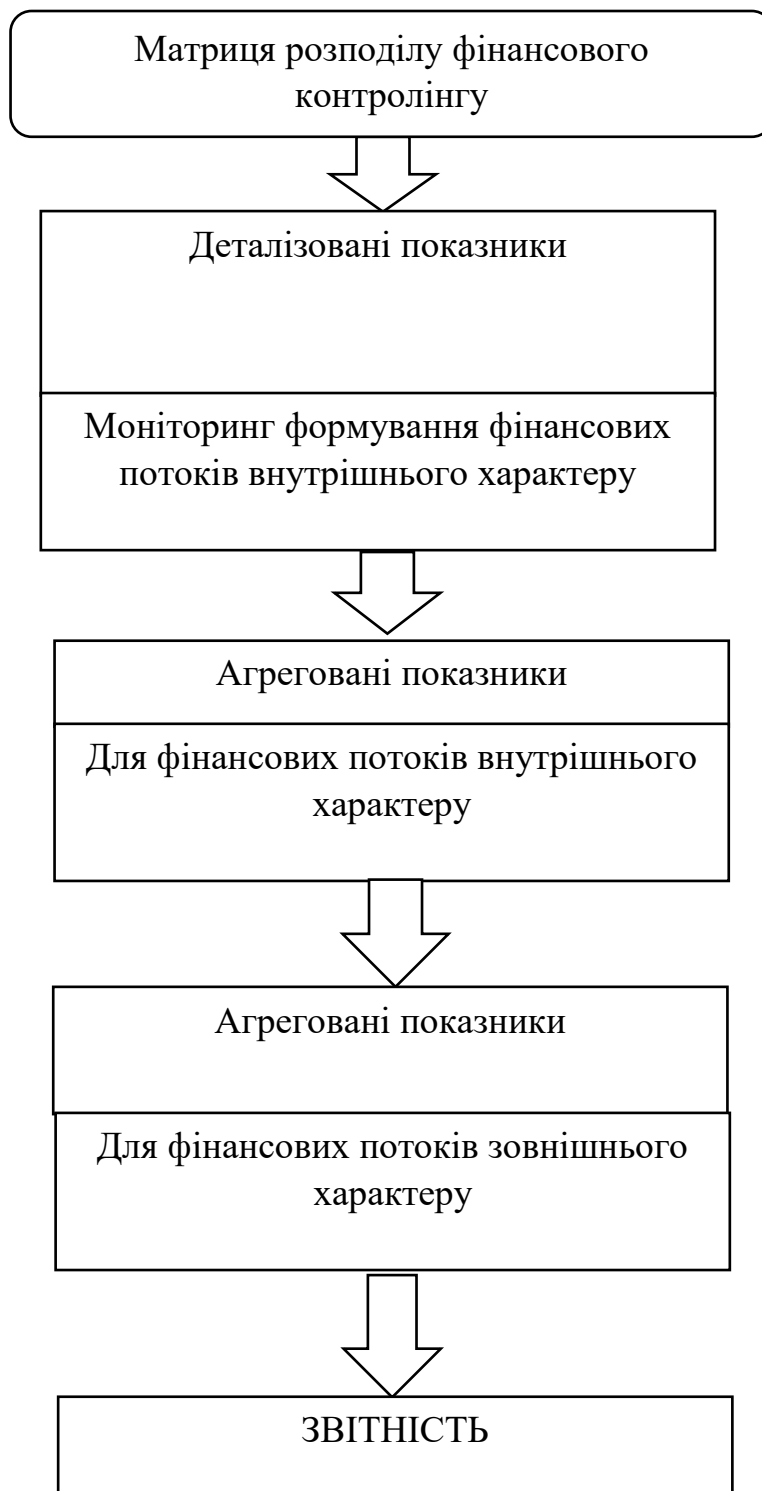

Рис. 3.8 Матриця розподілу фінансового контролінгу [29]

Багаторівнева організація системи фінансового контролінгу забезпечить своєчасність, безперервність, своєчасність надходження інформаційних даних менеджменту, забезпечить зростання рівня надійності системи контролінгу загалом.

З метою реалізації наступного фінансового контролінгу рекомендуємо налагодити систему зворотних зв'язків, що підвищить успішність контролінгу і уможливить його безперебійну реалізацію протягом всієї діяльності підприємства, що зумовлює зниження грошових і часових витрат на реалізацію моніторингу.

З цією метою сформуємо матрицю контролінгу фінансових потоків, яка передбачає розподіл завдань, пов'язаних з моніторингом фінансових показників, і їх закріплення за відповідним робочим місцем.

Таким чином, нами сформовано матрицю розподілу завдань фінансового контролінгу фінансових потоків внутрішнього та зовнішнього характеру – використовуючи за основу [31]:

- фонд оплати праці;
- прибутковий податок;
- соціальні відрахування до фондів.

Рекомендуємо застосовувати у системі фінансового контролінгу коефіцієнт навантаження завдань контролю в розрізі кожного робочого місця, що визначається на базі матриці завдань моніторингу.

В підсумку розраховується [32] розмір завдань контролю, яким наділяється працівник відповідно до власного робочого місця; рівень завантаженості працівника контролем порівняно із реалізацією базових функцій.

З метою визначення присутності зворотного зв'язку у процесі обчислення показників рекомендуємо використовувати коефіцієнт інтенсивності зворотних зв'язків, що уможливлює визначення об'єктів, що контролюються понад встановлену потребу або ж недостатньо.

Нормативні значення запропонованих коефіцієнтів досліджуване підприємство повинно визначити, виходячи з [30]:

- індивідуальних ознак;
- специфіки функціонування;
- обсягів реалізації працівниками їх безпосередніх обов'язків.

З цією метою нами визначено необхідність побудови системи внутрішніх стандартів фінансового контролінгу для підприємств, реалізація яких забезпечить регламентацію процесу моніторингу і вдосконалення рівня його реалізації.

Рекомендуємо структуру спеціального стандарту фінансового контролінгу на базі базових елементів системи фінансового контролінгу представити таким чином [17]:

- завдання і процедури контролінгу;
- реалізація фінансового контролінгу;
- діагностика ризиків;
- дослідження успішності системи фінансового контролінгу;
- автоматизація контролінгу.

У процесі практичного впровадження фінансовий контролінг здійснюється завдяки [31]:

- зіставленню фактичних даних з еталонними значеннями;
- реалізації діагностики підсумків зіставлення;
- формування системи рекомендацій стосовно трансформації технології реалізації підконтрольного процесу, або ліквідації перешкод в майбутньому.

Пропонуємо наступні типи еталонів для системи фінансового контролінгу [17]:

- 1) планові дані;
- 2) нормативи підприємства;
- 3) норми законодавства;
- 4) стандарти;
- 5) директивна інформація;
- 6) статистичні дані попередніх періодів;
- 7) моделі знань.

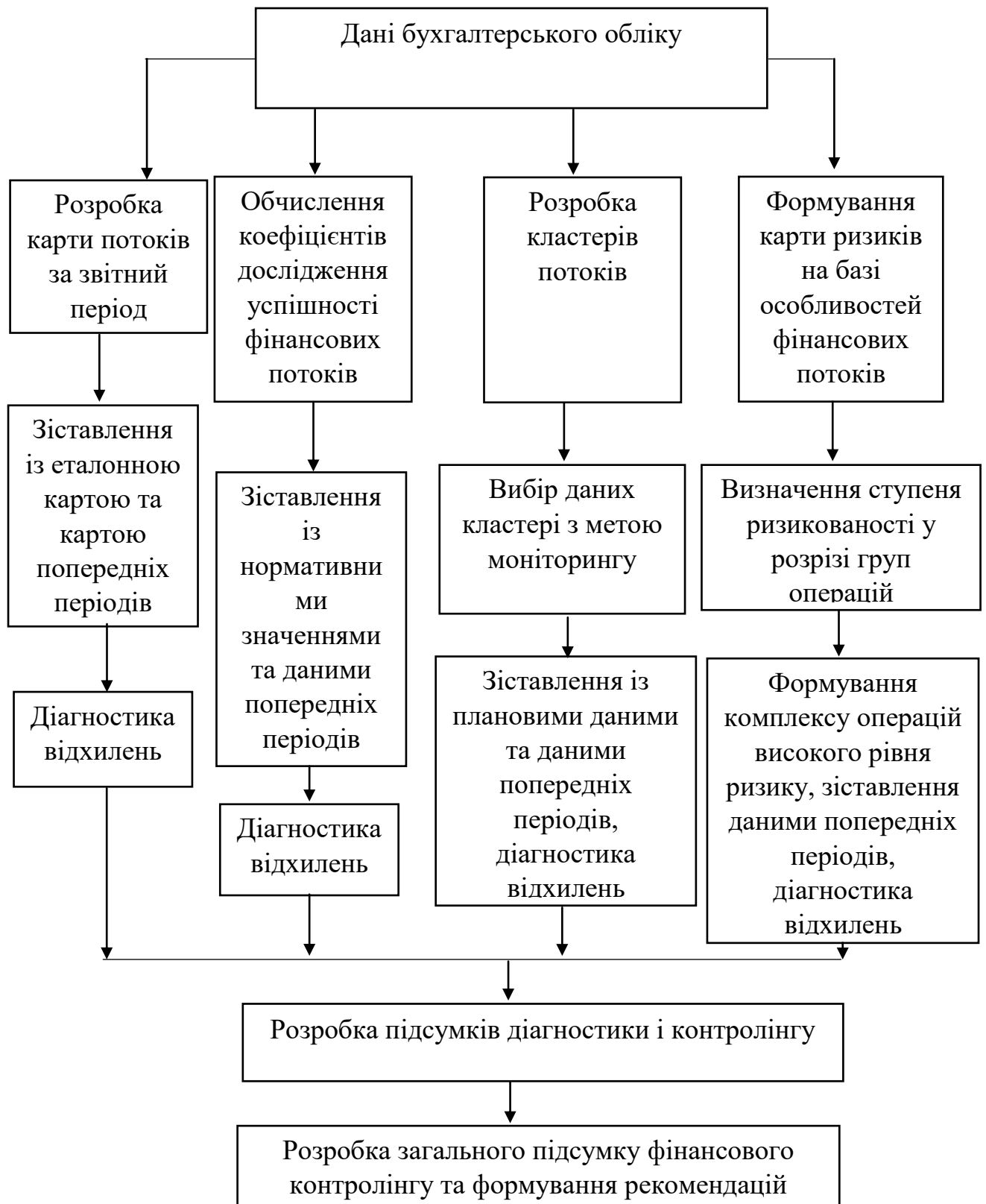

Рис. 3.9 Методика контролінгу фінансових потоків [28]

З метою забезпечення успішності реалізації фінансового контролінгу на ТОВ «Система-Інвест» пропонуємо науково-методичний підхід до контролінгу

фінансових потоків, що заснований на впровадженні у діяльність економіко-математичних методів і автоматизованих технологій (рис. 3.10).

Також пропонуємо запровадити поняття «карта фінансових потоків» та у систему фінансового контролінгу з метою інформаційної інтеграції функцій менеджменту [29]: планування; розподілу; обліку; контролінгу потоків.

Зміст карти полягає у розробці ланцюгів взаємопов'язаних бухгалтерських кореспонденцій, які представляють ресурсний кругообіг від його джерела до напряму застосування і включення до рахунків обліку.

За допомогою зіставлення ланцюгів за поточний період з еталонними або попередніх періодів обчислюють відхилення в кореспонденціях і співробітник-контролер діагностує чинники впливу.

Розробку еталонної карти пропонуємо реалізувати на базі напрямів застосування ресурсів та обсягів потоків, виходячи з їх складових.

Таким чином, розроблена нами модель системи фінансового контролінгу повинна бути успішно інтегрована з іншими підсистемами менеджменту і охоплювати всі його рівні.

Її практичне впровадження сприятиме визначенню порушень на будь-якому рівні менеджменту залежно від виконавців процесу та забезпечуватиме високий рівень відкритості реалізації операцій.

В підсумку таке впровадження системи фінансового контролінгу забезпечить високий рівень ефективності менеджменту застосування фінансових ресурсів різного типу та зростання рентабельності їх використання.

Висновки до розділу 3

Оптимальна структура фінансових ресурсів будь-якого підприємства безпосередньо здійснює вплив на успішність роботи та рентабельність капіталу в підсумку.

Лева частка вітчизняних підприємств не застосовують у системі менеджменту наукові підходи до процесу розробки та реалізації оптимальної структури ресурсного забезпечення у кількісному відображенні.

Для досліджуваного підприємства ДВНП «Об'єднання Комунар» рекомендуємо у процесі визначення раціональної структури капіталу використати ефекти фінансового левериджу.

Оскільки структура ресурсної бази досліджуваної компанії є цілком відповідною середньому рівню фінансової безпеки, однак це не вказує, що вона є оптимальною та успішною.

На основі розрахунків, відповідно до запропонованої методики, пропонуємо вважати оптимальною структуру ресурсів досліджуваного підприємства: власні ресурси – 54,93%; мобілізовані ресурси – 45,07%.

Така структура ресурсів забезпечить зростання розміру прибутку підприємства аналізу у прогнозованому 2021 році до рівня 2017 року за рахунок розвитку матеріально-технічної бази та реформування технологічних процесів, інноваційного розвитку та зростання масштабів роботи.

Таке вдосконалення реалізовуватиметься за рахунок залучених ресурсів у формі лізингового, іпотечного кредитування, із використанням у майбутньому заниженого рівня плати за користування зовнішніми ресурсами у результаті сформованих надійних та стабільних взаємовідносин із фінансово-кредитними установами.

Звичайно, що у майбутньому у міру зниження плати за користування мобілізованими ресурсами та зростання рівня підсумків роботи ДВНП «Об'єднання Комунар» оптимальна структура капіталу також може бути іншою, відстежування раціональності якої повинно покладатись на висококваліфікованих працівників фінансового відділу.

Також пропонуємо окремим кроком у напрямі покращення успішності застосування капіталу досліджуваним підприємством обрати розробку та впровадження раціонально розробленої системи фінансового контролінгу.

Система фінансового контролінгу буде направлена на перевірку цільового характеру коштів та їх відповідності чинному законодавству, у разі відповідності відбуватиметься документальне оформлення та відображення в обліку бухгалтером; у разі невідповідності контролером визначатимуться та ліквідуватимуться чинники впливу негативного характеру.

Після документального оформлення операції відбуватиметься її реалізація та поточний моніторинг і оцінка її результатів у вигляді наступного контролю та зіставлення із еталонними значеннями або ж із показниками минулих періодів.

Таким чином, можемо підсумувати, що ефективна розробка та успішна реалізація системи фінансового контролінгу забезпечить не тільки цілеспрямованість використання фінансових ресурсів, а ще й їх ефективність, що в кінцевому підсумку зумовить високий рівень рентабельності та фінансової стійкості досліджуваного підприємства.

Окрім оптимізації структури капіталу та впровадження системи фінансового контролінгу важливим інструментом забезпечення високого рівня фінансової безпеки пропонуємо обрати розробку та реалізацію ефективної стратегії фінансової безпеки, що повинна бути спрямована на зростання рівня рентабельності, платоспроможності досліджуваного підприємства та розвитку системи менеджменту витрат.

Отже, можемо вказувати, що у результаті оптимізації фінансових ресурсів, успішного використання ефективно впровадженої системи фінансового контролінгу та успішно розробленої стратегії фінансової безпеки ДВНП «Об'єднання Комунар» відзначатиметься достатнім рівнем фінансової безпеки, успішними прогнозами розвитку та рентабельним функціонуванням.

ВИСНОВКИ

В актуальних умовах розвитку та динамічності середовищ функціонування з врахуванням конкурентного тиску, дослідження та нівелювання впливу несприятливих чинників мікро- та макросередовищ діяльності є важливим елементом менеджменту підприємства.

Тобто актуалізується нова підсистема підприємства – фінансова безпека компанії, що являє собою стратегію та комплекс тактичних дій, інструментів та механізму аналізу та нівелювання впливу ризиків середовищ внутрішнього та зовнішнього типу задля захисту фінансових інтересів підприємства та забезпечення успішності роботи компанії в підсумку.

Дослідження фінансової безпеки компанії здійснюється у розрізі дослідження загального фінансового стану, типу фінансової стійкості підприємства та фінансової позиції і рівня ймовірності банкрутства.

Аналіз фінансової безпеки дає змогу визначити сприятливі та несприятливі чинники впливу на фінансову діяльність компанії та можливі напрями дій з метою їх нівелювання.

Практичне дослідження реалізуємо на базі ДНВП «Об'єднання комунар», що функціонує у галузі виробництва космічних літальних апаратів, залізничних локомотивів та рухомого складу транспортних засобів оборонного комплексу, електро-, водолічильників, комплектуючих до літаків тощо.

Також державне підприємство спеціалізується на виробництві промислових товарів та виробів, друкарській діяльності, тощо, характеризує як високотехнологічне підприємство, що випускає продукцію високої якості та працює в інтересах держави, суспільства в цілому, індустріальних споживачів з метою отримання прибутку [47].

У ході дослідження динаміки та структури майна проаналізованого підприємства та джерел його формування можемо вказувати на незначну негативну динаміку його активів, що в основному відбувається за рахунок зниження основних фондів та грошових коштів і їх еквівалентів.

У структурі майна підприємства лєвова частка належить оборотним активам, що зумовлене специфікою його функціонування, динаміка 2017-2019 років свідчить про подальше зростання частки оборотних активів.

Звичайно, що ключовим етапом дослідження стану підприємства була аналітика рівня його рентабельності, який відзначається як низький, проте із позитивною динамікою у 2018 році, однак із негативними тенденціями змін у 2019 році щодо 2018 року.

Дослідження рівня фінансової безпеки підприємства реалізовано у розрізі діагностики рівня платоспроможності, фінансової стійкості та ймовірності банкрутства.

У процесі аналітики рівня платоспроможності ДНВП «Об'єднання Комунар» можемо вказувати на його часткову платоспроможність станом на 2019 рік, оскільки показник поточної ліквідності відповідає нормативному значенню, тоді як показники абсолютної та швидкої ліквідності у 2019 році потребують незначного їх зростання до нормативної межі, що потребує зростання найбільш ліквідних активів.

Досліджуване підприємство відзначається високим рівнем фінансової стійкості із значним переважанням власного капіталу, тенденція 2017-2019 років вказує на певне зниження частки власного капіталу, що у 2019 році становила 63,83%, однак незначний резерв його зниження ще є.

Система менеджменту фінансовою безпекою вважає за доцільне трансформувати певну частину позикового капіталу у довгострокові зобов'язання та забезпечити поступове зниження частки поточних зобов'язань, а також можливо збільшити частку позикового капіталу за рахунок довгострокового залучення капіталу, спрямувавши його у вдосконалення виробничої потужності.

Станом на 2019 рік відзначається за ймовірністю банкрутства як підприємство з дуже низьким рівнем, що свідчить про зростання рівня фінансової безпеки у досліджуваному періоді та вказує на достатній рівень

фінансової безпеки у 2019 році, проте певні заходи у сфері забезпечення високого та стабільного рівня фінансової безпеки все-таки необхідно здійснити.

Здійснене дослідження на базі ДНВП «Об'єднання Комунар» дало змогу визначити його ключові його цінності: якість продукції; екологічність виробництва; надійність розробок; відповідальність перед замовником; соціальна відповідальність; захист миру у державі та світі; законна діяльність.

На базі визначених ціннісних орієнтирів визначено цілі компанії і розроблено її місію, що полягає у задоволенні державних, суспільних та власних потреб в товарах, послугах та технічній продукції високої якості з метою отримання прибутку.

У процесі стратегічного позиціонування досліджуваного суб'єкта господарювання, на основі, побудованої матриці фінансових стратегій Ж Франсона та І. Романа, можемо вказувати, що досліджуване підприємство належить до 1 квадранта – «Батько сімейства», що є зоною рівноваги.

А от побудова матриці БКГ вказує, що досліджуване підприємство необхідно віднести до третього квадрату стратегії наздоганяючого зростання, яка обумовлена низькими показниками діяльності фірми, а пріоритетом її економічної поведінки на ринку в такому випадку стає інвестування з метою утримати наявну фінансову позицію.

Таким чином, на базі проведених досліджень, нами визначено, що рівень фінансової безпеки підприємства є середнім із негативною динамікою, що потребує виваженої політики менеджменту фінансовою безпекою.

Відповідно нами проаналізовано прогнозоване дерево цілей ДНВП «Об'єднання Комунар» відповідно до рівня його фінансової безпеки, що включає такі першорівневі цілі:

- 1) зростання рівня платоспроможності;
- 2) забезпечення оптимальності структури ресурсів;
- 3) вдосконалення системи управління витратами

При цьому базовою ціллю визначено забезпечення високого рівня фінансової безпеки досліджуваного підприємства. Запропоноване дерево цілей

забезпечить високий рівень фінансової безпеки, що, у свою чергу, забезпечить зростання рівня успішності функціонування в цілому.

Отже, визначаємо, що базовою метою стратегії фінансової безпеки досліджуваного підприємства є забезпечення високого рівня абсолютної та проміжної платоспроможності та збереження наявного рівня поточної платоспроможності, а також забезпечення оптимальної структури капіталу та витрат.

З даною метою стратегія фінансової безпеки повинна відповідати принципам комплексності, безперервності, послідовності, економічної доцільності та динамічності.

Для успішного моніторингу процесів реалізації стратегії фінансової безпеки ДВНП «Об'єднання Комунар» впроваджується система фінансового контролінгу, що базуватиметься в основному на моніторингу грошових потоків та реалізуватиметься у розрізі попереднього, поточного та наступного фінансового контролю.

Також, окрім успішної розробки та ефективного впровадження у сферу діяльності досліджуваного підприємства системи фінансового контролінгу та стратегії фінансової безпеки пропонуємо використати ще напрям оптимізації структури ресурсного забезпечення.

На основі використання методики фінансового леверидже, вважаємо, що найбільш раціональним буде співвідношення власного капіталу до мобілізованого як 54,93% до 45,07%.

Однак, визначаємо, що структура позикового капіталу повинна бути відзначена переважанням довготермінового залучення ресурсів у вигляді іпотечного та лізингового кредитування, що буде спрямоване на розвиток виробничої потужності підприємства та вдосконалення збутової діяльності.

Отже, в цілому можемо підсумувати, що рівень фінансової безпеки підприємства визначається рівнем її платоспроможності та фінансової незалежності, що є результатом роботи підприємства та складовою аналізу фінансового стану.

Високий рівень фінансової безпеки підприємства може бути забезпечений виключно за рахунок успішного менеджменту фінансової безпеки, що повинен базуватись на оптимальному менеджменті структури ресурсного забезпечення, успішній системі контролінгу фінансової сфери та ефективно розробленій, із врахування усіх ризиків розвитку, стратегії та тактики фінансової безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бардиш Г. О. Проектний аналіз: підручник / Г.О. Бардиш. – К.: Знання, 2016. – 415 с.
2. Бардиш Г. О. Проектне фінансування: підручник / Г. О. Бардиш. – Львів: ЛБІНБУ, 2016. – 463 с.
3. Бердар М. М. Управління процесом формування і використання фінансових ресурсів підприємства / М. М. Бердар // Актуальні проблеми економіки. – 2018. – №1. – 133-138 с.
4. Богданович О. Г. Аналіз ефективності діяльності підприємства на засадах узгодження інтересів груп економічного впливу / О. Г. Богданович. – Маркетинг і менеджмент інновацій, 2015. – 46 с.
5. Богоявленська Ю. В. Проектний аналіз: навчальний посібник / Ю. В. Богоявленська – К.: «Кондор», 2014. – 336 с.
6. Бойчик І. М. Економіка підприємства: навч. посіб. / І. М. Бойчик. – К.: Атіка, 2007. – 528 с.
7. Болюх М. А. Економічний аналіз: навч. посібник/ М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбатюк. – К.: КНЕУ, 2013. – 556 с.
8. Бондар Н. М. Економіка підприємства: навч. посібн. / Н. М. Бондар – К.: Видавництво А. С. К., 2014. – 400 с.
9. Буряк П. Ю. Фінансово-економічний аналіз: підручник /П. Ю. Буряк. – К.: ВД «Професіонал», 2014. – 528 с.
10. Бутинець Ф. Ф. Економічний аналіз: навчальний посібник для студентів вищих навчальних / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир: ПП. «Рута», 2013. – 680 с.
10. Бичкова Н. В. Оптимізація структури капіталу вітчизняних підприємств у контексті підвищення ефективності фінансової діяльності / Бичкова Н.В. // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2017. – №. 1 (48). – 16-23 с.

11. Білик М. Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємства: навчальний посібник / М. Д. Білик. – К.: КНЕУ, 2015. – 325 с.
12. Близнюк О. П. Класифікація джерел формування фінансових ресурсів підприємства / О. П. Близнюк, А.П. Горпинченко // Вісник Міжнародного слов'янського університету. Сер.: Економічні науки. – 2013. – Т. 15, № 2. – 52-58 с.
13. Ватаманюк О. С. Економічна сутність фінансових ресурсів господарюючих суб'єктів. – URL-адреса: http://www.rusnauka.com/13_EISN_2013/Economics/3_109418.doc.htm.
14. Вовк І. Класифікація ресурсів підприємства. Сучасні підходи / І. Вовк // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2012. – №. 1 (4).
15. Вожжова О. Ф. Оптимізація фінансових ресурсів акціонерних товариств у торгівлі / О. Ф. Вожжова. – Донецьк, 2018. – 19 с.
16. Волинчук Ю. Особливості формування та використання фінансових ресурсів підприємств. / Ю. Волинчук // Економічний аналіз. – Т., 2013. – Вип. 11, ч. 2. – 96-101 с.
17. Герасимчук В. Г. Стратегічне управління підприємством. Графічне моделювання: навч. посіб. / В. Г. Герасимчук. – К.: КНЕУ, 2016. – 360 с.
18. Гетьман О. О. Економіка підприємства: навч. посіб. / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал. – К.: Центр учбової літератури, 2010 – 488 с.
19. Герасименко Р. А. Особливості формування фінансових ресурсів акціонерних товариств / Р. А. Герасименко // Фінанси України. – 2016. – №6 – 82-89 с.
20. Гонтарева І. В. Оцінювання системної ефективності функціонування і розвитку промислових підприємств: монографія / І. В. Гонтарева. – Харків :ВД «ІНЖЕК», 2016. – 480 с.
21. Гончаров В. М. Формування стратегії управління розвитком промислового підприємства на основі показників ефективності: монографія / В. М. Гончаров, Н. В. Макаренко. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2017. – 136 с.

22. Гриньова В. М. Управління підприємством в умовах розвитку ринку: монографія / В. М. Гриньова, М. М. Новікова. – Харків: Вид. ХДЕУ, 2010. – 268 с.
23. Дейнека О. В. Сутність поняття «фінансовий результат» та особливості його формування / Дейнека О.В., Остапенко О.А. // Молодіжн. наук. вісн. УАБС НБУ. Економічні науки, 2013.
24. Єдинак Т. С. Проблеми управління дебіторською заборгованістю підприємств в умовах фінансово – економічної кризи / Т. С. Єднак. – Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво, 2019. – 54-57 с.
25. Забродська Л. Д. Стратегічне управління: реалізація стратегії: навч. посіб. / Л. Д. Забродська. – Х. : Консум, 2014. – 208 с.
26. Захарченко В. І. Розвиток стратегічних підходів до управління підприємством у нестабільних умовах: колект. моногр. / В. І. Захарченко, М. М. Меркулов, О. В. Балахонова. – Донецьк : НОУЛІДЖ. Донец. від-ня, 2014. – 187 с.
27. Дяків В. Підходи до визначення сутнісних характеристик фінансових ресурсів підприємства. – URL-адреса: http://www.rusnauka.com/15_NPN_2014/Economics/3_139340.doc.htm
28. Керейцева Г. Г. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник. / Г. Г. Керейцева. – Київ: «Центр навчальної літератури», 2014. – 531 с.
29. Кріченець К. Л. Теоретичні основи контролінгу грошових потоків підприємства / К. Л. Кріченець. – Наука молода, 2017. – 172-175 с.
30. Коваленко Л. О. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / Л. О. Коваленко, Л. М. Ремньова. – К.: Знання, 2015. – 485 с.
31. Ковальчук І. В. Економіка підприємства: навч. посіб. / І.В. Ковальчук. – К.: Знання, 2018. – 697 с.
32. Костецький В. В. Сутнісно-теоретичні підходи до визначення фінансового забезпечення діяльності підприємства / В. В. Костецький // Галицький економічний вісник. – 2017. – №4(29). – 135-145 с.

33. Кравчук О. М. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: навч. посіб. / О. М. Кравчук, В. П. Лещук. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 503 с.
34. Кравцова А. М. Фінансові ресурси підприємств: механізм формування та ефективного використання: монографія / А. М. Кравцова. – Вінниця., 2011. – 219 с.
35. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання / Л. А. Лахтіонова. – К.: КНЕУ, 2011. – 387 с.
36. Лігоненко Л. О. Управління дебіторською заборгованістю підприємства: навч. посіб. / Л. О. Лігоненко. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 275 с.
37. Литвин Б. М. Аналіз господарської діяльності / Б. М. Литвин. – Львів: Світ, 2012. – 272 с.
38. Литвин Б. М. Фінансовий аналіз в управлінні підприємством: науково-практичний посібник / Б. М. Литвин. – Тернопіль: Економічна думка, 2013. – 164. с.
39. Лищенко О. Г. Управління дебіторською заборгованістю як фактором фінансової стійкості підприємства / О. Г. Лищенко, І. С. Серeda. – Держава та регіони. Серія: Економіка і підприємництво, 2010. – 84– 89 с.
40. Малій О. Г. Фінансові ресурси підприємств: джерела формування та ефективність використання. / О. Г. Малій // Вісник. – Х., 2014. – Економічні науки. – 179-186 с.
41. Марич П. М. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб./ П. М. Марич. – Львів, 2016. – 250 с.
42. 16. Мартьянов О. І. Оптимізація фінансових ресурсів підприємств України в умовах глобальної фінансової кризи. – URL-адреса: http://esteticamente.ru/portal/soc_gum/sru/2011_1/index.htm
43. Мельник Т. М. Вдосконалення фінансового менеджменту підприємства на основі впровадження системи контролінгу / Т. М. Мельник // Актуальні проблеми економіки, 2014. – 170-179 с.

44. Налукова Н. І. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: сутнісно-аналітичний аспект / Н.І. Налукова // Галицький економічний вісник. – 2017. – №1(30). – 166-174 с.
45. Обушна Н. І. Методи оптимізації структури капіталу. – URL-адреса: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10850/1/Methods.pdf>.
46. Остренко Т. Оптимізація формування фінансових ресурсів підприємства. – URL-адреса: <http://naub.oa.edu.ua/2013/optymizatsiya-formuvannya-finansovyhresursiv-pidpryjemstva/>.
47. Офіційний сайт ДНВП «Об'єднання Комунар» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tvset.com.ua/ukraine/>
48. Павлова І. В. Ефект фінансового левериджу: теоретичний та методичний підхід. – URL-адреса: http://www.rusnauka.com/9_DN_2011/Economics/61605.doc.htm.
49. Петик М.І. Економічна суть і призначення фінансових ресурсів у забезпеченні господарської діяльності суб'єкта господарювання. – URL-адреса: http://base.dnsgb.com.ua/files/journal/Aktualniproblemy-rozvytku-ekonomiky-regionu/2008_4_1/35.pdf.
50. Петрович Й. М. Економіка підприємства: підручник / Й. М. Петрович. – Львів: «Новий світ-2014», 2014. – 680 с.
51. Погожа Н. В. Проблемні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства в умовах рецесії України / Н. В. Погожа // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. – №. 2 (45). – 144-149 с.
52. Прушківська Е. В. Напрями вдосконалення, формування та використання фінансових ресурсів на підприємстві. / Е. В. Прушківська // Вісник. – Запоріжжя, 2016. – №3 (7). – 256-262 с.
53. Рогожин П. С. Економіка організацій / П. С. Рогожин. – К.: Видавничий дім «Скарби», 2011. – 448 с.
54. Романенко Т. В. Шляхи удосконалення формування та використання фінансових ресурсів підприємств. / Т. В. Романенко // Наукові праці. – Полтава, 2013. – Економічні науки. – 248-252 с.

55. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посібник / Г. В. Савицька. – К.: Знання, 2015. – 662 с.
56. Сорока Р. С. Оптимізація структури капіталу за критерієм максимізації рівня фінансової рентабельності / Р. С. Сорока, Р. І. Родняк // Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – №. 23 (16). – 353-357 с.
57. Стефаненко, М. М. Застосування методологічного інструментарію контролінгу в фінансовому управлінні вітчизняних підприємств / М. М. Стефаненко. – Фінанси України, 2017. – 144-152 с.
58. Стефаненко М. М. Застосування методологічного інструментарію контролінгу в фінансовому управлінні вітчизняних підприємств / М. М. Стефаненко. – Фінанси України, 2017. – 144-152 с.
59. Сурніна К. С. Удосконалення обліку дебіторської і кредиторської заборгованості промислових підприємств / К. С. Сурніна. – Луганськ: Східноукраїнський нац. ун-т ім. В. Даля, 2012. – 19 с.
60. Фролова Т. О. Фінансовий аналіз: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення і практичних завдань. – К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2015. – 253 с.
61. Шеремет О. О. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / О. О. Шеремет. – К.: 2015. – 196 с.
62. Школьник І. О. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / І.О. Школьник, І. М. Боярко, О. В. Дейнека та ін. – К.: «Центр учбово літератури», 2016. – 368 с.
63. Яровенко Г. М. Автоматизовані інформаційні системи як інструмент внутрішнього контролю на підприємствах / Г. М. Яровенко – Луганськ : Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, 2016. – 269-273 с.
64. Яровенко Г. М. Організаційні заходи забезпечення ефективного функціонування внутрішнього контролю підприємств / Г. М. Яровенко. – Науковий вісник Державної академії статистики, обліку та аудиту, 2018. – 80-87 с.

65. Яровенко Г. М. Розробка стандартів внутрішнього фінансового контролю підприємства / Г. М. Яровенко. – Суми: УАБС НБУ, 2016. – 186-192 с.

66. Яровенко Г. М. Робоче місце як об'єкт фінансового контролю / Г. М. Яровенко. – Львів, 2015. – 442-443 с.

67. Яровенко Г. М. Фінансовий контроль в системі управління фінансовими потоками підприємств / Г. М. Яровенко – Суми: ВВП “Мрія-1” ЛТД, УАБС, 2014. – 236-243 с.